EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN! Sayı: 16, Ocak 1989

İki eğilim ve sosyalist perspektif

Demokratizm ve bir tür ekonomizm, Türkiye sol hareketinin '80 sonrası iyice müzminleşme eğilimi gösteren iki hastalığıdır. İki ana tema, "demokrasi mücadelesi" ve "sendikal sorunlar" sol basının büyük bir bölümünün sayfalarını dolduruyor.

Ekim, birinci eğilim üzerinde sık sık duruyor. İkinci eğilim de birincisiyle bağlantılıdır; ikisi de anti-kapitalist/sosyalist bir perspektif ve programdan yoksun olmayı anlatıyor. Burjuva toplum ve egemenlik koşullarında sosyalist programın altına düşüldüğünde, teorik ve pratik olarak burjuva toplumun çerçevesini aşmak olanaksızlaşır.

Polis devleti, özgürlükten yoksunluk koşulları, demokratik-siyasal özgürlükler için mücadelenin önemini artırıyor; bu açık. Ama burjuva toplum altında, ona demokratik bir biçim vermek, ya da kapitalizmin ötesine geçmeyen bir demokrasi hedefini işçilere program olarak sunmak ya da pratikte faaliyetinin ekseni haline getirmek, işte bu, Marksistlerin kabul edemeyeceği bir şeydir. Böyle bir şey, birinci olarak, teoride ve pratikte sosyalizmi terketmek demektir. İkincisi, kapitalist toplumun zorunlu üstyapısının / siyasal biçiminin demokrasi olması gerektiğine inanmak demektir; onun hakkında boş hayaller beslemeyi ve yaymayı ifade eder. Kapitalizmin bütün tarihi, özellikle de kapitalizmin iktisadi temelinin zayıf olduğu bizimki gibi ülkelerin tarihi, burjuvazi bakımından demokrasinin tamamiyle şarta, kendi çıkarlarını ve egemenliğini sürdürme şartına bağlı olduğunu göstermektedir. Kaldı ki, burjuva toplumun en demokratik biçimlerinin dahi, sermayenin, yani azınlığın egemenliğini / demokrasisini ifade ettiği, ücretli köleliğin "uygar" bir biçimde sürdürülmesinden başka bir şey olmadığı biliniyor. O halde Marksist propaganda, işçileri demokratik-siyasal özgürlükler için savaşıma çağırırken, özgürlükten yoksunluğun, demokrasisizliğin bizzat sermaye egemenliğinden kaynaklandığını, gerçek özgürlüğün ve çoğunluğun demokrasisinin ancak sermaye egemenliğinin yıkılması ile elde edilebileceğini ve bunun maddi / iktisadi temelinin kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi, yani sosyalizm olduğunu; en demokratik bir burjuva toplumun dahi kapitalistlerin işçiler üzerinde egemenliğini ortadan kaldırmayacağını, bu yüzden de smıf bilinçli işçinin amacının kapitalist kölelik koşullarına, yani kendi kölelik koşullarına "uygar", "demokratik" bir biçim vermek olamayacağını, kaldı ki, bunun, yani sermayenin, egemenliğini daha "demokratik", daha "uygar" bir biçimde sürdürmeye zorlanmasının da, ancak onun egemenliğini doğrudan hedefleyen bir savaşımın ürünü olabileceğini, ama yine de kapitalist egemenlik koşulları altında böyle bir durumun sürekli olamayacağını, açıklamaya yönelmelidir. Demokratik özlem ve istemler uğruna her savaşımı sermayenin egemenliğini devirme, işçi sınıfının iktidarını kurma hedefine, sosyalizme bağlamanın ve işçileri burjuvazinin, onun siyasal temsilcilerinin sürdürmeye çalıştığı şu "demokrasi" oyununun figuranları olmaktan kurtarmanın yolu budur.

Marksist bakış açısından yoksun olununca, baskı koşulları demokratizmi, ağır sömürü koşulları da bir tür ekonomizmi besliyor. Dünün küçük-burjuva yığınlara dayanan halkçı akımları, büyük bir gayretle işçi sınıfına yöneliyorlar. Orada do-

ğal olarak ücret sorunlarıyla, sendikal sorunlarla karşılaşıyorlar; ama bunları öylece kabullenip uğraşlarının ekseni haline getiriyorlar. Bu da, bu sorunların aşırı abartılması eğilimine yol açıyor.

Kültürel ihtiyaçları orda kalsın, işçi sınıfı için "ekmek" sorunu, sağlık sorunu, çocuklarının eğitim sorunu kelimenin gerçek anlamıyla hayati bir sorun haline gelmiştir. Son on yılda içine itildiği iktisadi koşullar, fiziki ve manevi yıkım / çürüme ortamını hazırlamıştır; olgular bunun giderek daha da kötüleşeceğini gösteriyor. Ve emek, doğal ve kaçınılmaz olarak, kapitalist sınıfa bağımlı sendika bürokratlarının engellerine rağmen, kendini korumak için kendiliğinden harekete geçiyor; iktisadi hareket gelişiyor, gelişmeye de devam edecektir. Emeğin daha iyi yaşam koşulları için savaşımına yardım etmek komünistlerin değişmez, sıradan bir görevidir. Ancak, pratik mücadelenin kendisi de şunu kanıtlıyor; bizde, kapitalizmin çivisinin çıktığı bizim gibi ülkelerde, ücret zamları, kapitalistlerin ve kapitalist devletin mallara yaptıkları zamlarla, bir veya bir kaç zam dalgasıyla süpürülüp götürülmekle kalmıyor, işçiler eski ücretlerini dahi koruyamaz duruma düşüyorlar. Sistemin yeniden üretimini sağlamak için zorunlu olan dizginsiz sömürü, proleterleri ve proleter olmayan sömürülen emekçi yığınları açlığın pençesine itiyor. Bu şu demektir: bizde "ekmek" sorunu giderek bir devrim sorunu haline geliyor / gelecektir. Zira sistem, işçi sınıfına verebileceği ciddi ekonomik taviz olanaklarını yitirmiştir. Sadece, giderek artan bir tempoda büyüyen, iç ve dış borçların miktarı, bunların getirdiği yükler ve sistemin bunları karşılama olanakları bunu kanıtlamaya yeter. Sermaye emek gücünü giderek artan bir tempoda yağmalamak zorundadır. Ancak, Türkiye'nin tarihsel ve ulusal koşulları öyledir ki, sermaye işçi sınıfına "bir lokma, bir hırka" koşullarını kabul ettiremez. İşçi sınıfının, şehir ve kır yoksullarının fiziki ve manevi çöküşünü durdurmak için dahi, kapitalistlerin ve büyük toprak sahiplerinin mülksüzleştirilmesi, nesnel bir zorunluluk olarak kendini dayatmıştır. Ama, sınıf, genel olarak, bunu kendiliğinden anlayıp bilince çıkaramaz, sezer, yaklaşır. İşte bu noktada komünistlerin rolü ortaya çıkar. Ona doğrudan, ilk hedef olarak, iktidara el koyup devlet mülkiyetini kendi denetimine alması, büyük burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin mülksüzleştirilmesi hedefini, sosyalizm hedefini göstermek gerekiyor. Her kim, teorik ve pratik olarak, faaliyetinin eksenine bunu koymazsa, komünist adına layık olamaz; işçilerin sadece enflasyona yetişmek için ücret artışları peşinden koşuşturulup sersemletilmelerine yardım etmiş olur. Sendika bürokratlarının, salt sendikacıların yaptığı da bir ölçüde budur; salt sendikacı ile sosyalist arasındaki ayırım da burada ortaya çıkar.

Kaldı ki, işçi sınıfının, kendi ve kendisiyle birlikte tüm sömürülen ve ezilenlerin kurtuluşunun koşullarını hazırlayabilmesi, yani öncülük rolünü oynayabilmesi için, sadece kendi sorunlarıyla değil, tüm toplumun sorunlarıyla ilgilenip müdahale edebilmesi gerekir.

Özetle, özgürlükten yoksunluk, ağır sömürü koşulları işçi sınıfına sosyalist / sınıf bilinci taşımak için son derece elverişli koşullar yaratıyor.

Son olarak, her türlü demokrasi ve sömürüyü sınırlandırma istem ve eylemi anti-kapitalist bilinç ve eylemi yaymak için bir vesile, manivela olarak kullanıldığında, sınıf kelimenin tam anlamıyla sosyalist propaganda bombardımanına tabi tutulduğunda, sürekli eleştiri ve yakınma konusu olan ve gerçekten de hareketin ilerlemesinin önünde muazzam bir engel oluşturan gerici sendika bürok-rasisini altetmenin yolu da açılacaktır. Zira onları ayakta tutan asıl güç, işçi sınıfı saflarında egemen olan burjuva ideolojisinin ve siyasetinin etkinliğidir. Sosyalistler daha iyi ekonomik mücadele vaadiyle sendika bürokrasisini altedemezler. Sınıfın hiç olmazsa ileri kesimleri sosyalizme kazanıldığında, sosyalistlerin sendikalarda etkinliği hiç bir güç tarafından, baskı, hile, tüzük engelleri... ile önlenemez. Ya da hareket kendine yeni yollar, yeni kanallar açar. İşte o zaman, sadece sermaye ile emek arasındaki iktisadi savaşımın sağlam ve güvenilir araçları olacak, sendikaların değil, ücretli emek ve sermayenin egemenliğini ortadan kaldırmada da oynayabilecekleri en iyi rolü oynayacak sendikaların koşulları hazırlanmış olacaktır.

EKİM

Sözleşmeler ve toplu işten atmalar

Baskı politikasının tek başına çözüm olmadığını iyi bilen kapitalistler bu yılki sözleşmelerde kesenin ağzını biraz açtılar. Kamuoyunda "olağanüstü artış" şeklinde propaganda edilen yeni sözleşmeler işçilere geçici olarak nefes alma olanağı yaratacak denilirken, yeni bir tensikat (toplu işten atma) kampanyası başlatıldı.

Tekelci burjuvazi tarafından "yüksek ücret artışı ve sosyal haklar sağlandı" diye propaganda edilen yaklaşık 100'er bin işçiyi ilgilendiren metal ve tekstil işkolundaki sözleşmeler, diğer iş kollarında da kıstas olarak kabul edilmişe benziyor. Örneğin tekstil iş kolunda asgari ücretle çalışan bir işçi 80.000 Lira civarında net maaş alırken, 19 Ekim 1988 günü imzalanan sözleşme sonrasında %65+55.000 lira bir artışla, yaklaşık 170.000 lira ücret almaya başladı.

Metal iş kolunda, MESS'le Türk-Metal ve Çelik-İş'le yapılan sözleşmelerin ardından yayınlanan "MESS İşveren Gazetesi"nde, MESS Başkanı Bahri Ersöz "işçimizi hem enflasyona ezdirmeyecek, hem de refahı önemli ölçüde yükseltecek bir çözüme ulaştık" derken, Türk-Metal Sendikası Başkanı Mustafa Özbek de "bugüne kadar yapılan en büyük grup toplu iş sözleşmesi olan bu sözleşme ile sorunlarımızı masa başında el sıkışarak çözerek işçilerimize en iyi haklar sağladık" diyordu.

Metal iş kolunda 2 ayrı iş yeri grubu ve buralarda çalışan işçilerin yaptıklarına bağlı olarak ise dokuzar iş grubu var. Gruplandırma sistemi ücret farkı sağlayarak işçilerin arasında rekabet yaratmak amacıyla yapılmıştır. Ortalama ücret A-II grubunda 230.000'den 530.000'e, A-I grubunda ise 195.000'den 460.000'e yükseltilmiştir. İkinci yıl ise bu rakamlar A-I grubunda 700.000, A-II grubunda ise 815.000'i bulmaktadır. İşçilerin eline geçecek ortalama net ücret artışı; birinci yıl 300-350 bin, ikinci yıl ise 400-450 bin dolayındadır.

Fakat bu verilerde öylesine hesap hileleri yapılmıştır ki gören metal iş kolundaki işçilerin ekonomik sorunlarının kalmadığını sanır. Bu iş kolunda asgari ücretle çalışan onbinlerce işçi sözleşme öncesi 80.000 dolayında net ücret alırken, sözleşme sonrasında bu rakam %65+60.000 veya 70.000 artışla 150.000 veya 170.000'e çıkmaktadır. Az sayıdaki ustabaşı ve işçi statüsündeki patronların aldıkları astronomik ücretler katılarak, ortalama ücret yüksek gösterilmiştir.

Görüldüğü gibi asgari ücretli işçilerin ücretlerindeki artış oranı tekstil ve metal iş kolunda yaklaşık eşittir. Zonguldak'da maden işçilerine verilen, SEKA işçilerine teklif edilen artışın aynı olduğunu eklersek, önümüzdeki yıl asgari ücret 150.000 dolayında ilan edilecektir.

Tekstil iş kolunda imzalanan sözleşmenin ardından bir konuşma yapan Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası Başkanı H.Narin, "Allah bizi hastalıktan, felaketten ve enflasyondan korusun" diyerek sözlerini bitirdi. Teksif Başkanı Ş.Yılmaz da, can dostu Narin'i doğruladı. Ve "dileğimiz enflasyon canavarının kontrol altına alınmasıdır" dedi.

Türkiye'de artık işçi, işveren, sendikacı vb. herkes biliyor ki yıllık enflasyon oranı %100'ü aşan bir ülkede sabit gelirdeki artış ne olursa olsun yapılan zamlar karşısında erimeye mahkumdur. İşverenler ve onlarla aynı dili kullanan Türk-İş'li sendika ağaları enflasyonu kapitalist ekonominin bir fonksiyonu değil de, "allahın bir gazabı" ve "hükümetin yanlış uygulaması" gibi göstermeye çalışıyorlar. Fakat işsizlik ve enflasyon kapitalist bunalımın en basit ve belirgin özelliklerindendir. Ve kapitalist kriz derinleştikçe işsizlik ve enflasyon artışı sürecektir.

İşçiler bu sonuçları bugün daha iyi biliyor. Bu nedenle de yapılan sözleşmeler onları sevindiremedi. Tersine sözleşmenin ardından gelecek zamları ve işten atılmaları bekler oldular. Daha sözleşmenin mürekkebi kurumadan toplu işten atma kampanyası başlatıldı. Buradaki amaç, daha az işçiye daha çok iş yaptırarak ve sözleşmeyi gerekçe olarak gösterip ürünlere zam yaparak sözleşmeden doğan açığı kapatmaktır. Atılan işçilere tazminat ödense bile onların işini geri kalanlara yükleyerek veya asgari ücretle yeni işçi olarak bu zararı da işçilerin sırtına yıkabilmektedirler. Metal iş kolunda Uzel'den 300-400, Rabak'tan 200, Pancar Motor'dan 100, Magurus'tan 50 işçi sözleşmeden bu yana atıldı. Tekstil iş kolunda üretimin genel alarak %20-25 dolayında düştüğü söyleniyor. Altınyıldız'da 200'ü sözleşmeden sonra olmak üzere, Ağustostan bu yana 700 dolayında işçi atıldı. 500 kişilik listede patronların çekme-

celerinde bekliyor.

İşçi çıkarmalara karşı güçlü tepki gösterilemiyor. Bunun en önemli nedeni işten atma olayında patronlar ve yetkili sendikaların işbirliği halinde olması. İlk olarak sözleşme döneminde sesini duyurmuş ileri işçiler ayıklanıyor. Çünkü bunlar üretimi engelleme yönünden patronların gözünde tehlike olduğu kadar, sendika yönetimine seçilebilecekleri korkusuyla bürokratlaşmış sendika ağaları tarafından da tehlike olarak görünüyor.

Atılan işçilere sus payı olarak verilen kıdem tazminatları da gösterilen tepkiyi zayıflatıyor. Fabrikalardaki ağır çalışma koşullarından yılan bir çok işçi tazminatlı işten ayrılmayı gönüllü kabul edebiliyor. Aldıkları parayı sermaye yaparak küçük işler kurma, arsa, ev vb. alma arzusu tazminatlı ayrılmayı gönüllü hale getiriyor.

Bilinçli işçiler ise alınan üç kuruş tazminatın kendileri için çözüm olmadığının farkında. Onlar, toplu işten atma olayının kapitalist üretimin devam ettiği müddetçe kaçınılmaz olduğunu biliyorlar. Yine onlar, çıkar yol olarak, işten atılmalara karşı muhalefet yaratmayı, buna rağmen atılma sözkonusu olduğunda atılan arkadaşlarına sahip çıkmayı, kendileri atılmışsa geride kalan arkadaşlarının mücadeleyi sürdürmeleri ve yükseltmeleri için bağları koparmamayı görüyorlar.

Yapılan sözleşmelerin değil iki yıllık, iki aylık bile çalışma barışı sağlamadığını işçiler yaşayarak gördü. Onları yoğun sınıf çatışmaları bekliyor. Bu çatışmadan zaferle çıkmak için hazırlanmak günümüzün acil sorunu. Deneyimli işçilerin " sınıfa gitmenin" moda olduğu bu günlerde dost ve düşmanı iyi ayıracağına, düşünce ve davranışlarıyla bütünlük arzeden sınıf dostlarını (gerçek komünistleri) bulup onlarla omuz omuza vereceğine, (bilinçli ya da bilinçsiz) özgürlük ve sosyalizm savaşının önünde engel olan kişi, örgüt ve anlayışlara karşı açık tavır alacağına inanıyoruz.

Sınıfın kendi öncüsüne kavuşacağı, parti öncülüğünde birleşik emek cephesinin yaratılacağı, sermaye diktatörlüğüne karşı güçlü ve kesin darbelerin indirileceği günlerin geleceğine inancımız tamdır.

M.Taşçı

Fabrikada temsilci seçimi

Demir-çelik üretimi yapan fabrikamızda yapılan temsilci seçiminde işverenin sahtekarca tutumu bir kez daha boşa çıkarıldı.

Daha önce yapılan seçimde de, işverene rağmen işçilerin adayı olan temsilci seçilmiş, işçilerin birliği işverenin oyunlarını boşa çıkarmıştı. Bu kez yapılan ikinci tur işyeri temsilcisi seçimi idi. İşçilerin adayı olan temsilcinin seçilmemesi için fabrika müdürü, fabrika personel müdürü işyerine gelip, işçilerin arasında dolaşarak, oylarınızı bizim istediğimiz doğrultuda kullanın biçiminde etkide bulunmaya çalıştılar. Bununla da yetinmeyerek, sorunun bilincinde olmayan, dostluk ilişkileri temelinde saygınlığı olan işçileri kullanmaya ve işçilerin temsilci adayına karşı bu tür işçileri aday göstermeye çalıştılar. Bu işçilerden bazıları ile konuşularak ikna edildi. Sonuçta işveren temsilcilerinin aldıkları oy dörtte bir oranında oldu. Böylece işverenin oyunları ve hesapları boşa çıkarıldı.

Seçimlerden sonra işyerinde işçilere bilinçli bir biçimde sorunlar çıkarılmaya başlandı. Bazı kesimlarda işçiler çok zor koşullar altında çalıştırılıyor. Zorunlu mesai, işyerini terk edememe, bazı işçileri zaman zaman 24 saat işyerinde tutma gibi...

Seçimlerde nasıl ki, sermayeye karşı tek yumruk olup karşı konulabildiyse, bundan sonra da bu zorlukların üstesinden gelmek yine birlikte mücadele etmekle mümkün. Bu da, işçi ve işçi temsilcilerinin sürekli birlik ve dayanışma halinde olmalarından, baskı ve sömürüye karşı örgütlü mücadele etmelerinden geçiyor.

Ve tabii ki, bizim mücadelemiz 10 lirayı 12 liraya çıkarma mücadelesi olmamalı yalnızca. Böyle bir mücadelenin yeterli bir mücadele olmadığını biliyoruz biz. Eğer mücadelemizi yeni bir dünyanın yaratılması mücadelesine bağlayamazsak kalıcı hiçbir kazanım elde edemeyiz. Bu gerçeği, 12 Eylülde bizzat kendi pratiğimizle yaşadık ve gördük.

10.12.1988
İzmir-Aliağa
M.Çağlayan

Tek çıkar yolumuz var

Aliağa yöresinde bir demir-çelik fabrikasında çalışan EKİM taraftarıyım. İki ayrı türden üretim yapan fabrikamızda binden fazla işçi çalışıyor. Avrupa'daki çelik fabrikalarıyla rekabet edebilecek düzeyde modern üretim yapabilen fabrika, yabancı sermayeli bir holding. Broşürlerinde Avrupa'nın en modern çelik fabrikası olarak tanıtılıyor. Üretimi ile ilgili rakamlar ise şöyle; 1985 yılında %92,4, 1985-1988 yılları arasındaki ortalama artış ise %75,6. Bu dev sermayenin işçilere verdiği pay ise %2-3. Milli gelirden %13'lük bir pay alan biz Türkiyeli işçiler, hepimiz aynı "kader"i paylaşıyoruz.

Fabrikamızda işveren ve işveren temsilcilerinin işçiler üzerinde yoğun bir baskısı sözkonusu. İşçileri güçsüz duruma düşürmek, birliklerini engelleyebilmek için her yolu deniyorlar. Verilen emirler zamanında yerine getirilemediğinde, ertesi gün o işçi mutlaka işten atılıyor. İşçiler, bizzat işçiler tarafından bölünmeye, karşı karşıya getirilerek pasifleştirilmeye çalışılıyor. Bu durum karşısında işçiler kendilerini korumak için sessiz kalmayı tercih ediyorlar.

Böylesi olumsuz durumları giderebilmek için bazı önerilerim var; "emek nedir, sermaye nedir?", "devlet nedir?" ve buna benzer, işçilerin anlayabileceği bir dille yazılmış broşürlerle sosyalizmin propagandasının yapılması. Bu, işçilere güç, moral ve güven verecektir.

Bugün burjuvazinin verdiği her kuruşu ertesi gün geri aldığı Türkiye işçi sınıfı tarafından çok iyi bilinmektedir. Bir tek çıkar yolumuz vardır. Bu, özgürlük ve sosyalizm uğruna mücadeledir. Bunun olanakları bizim ellerimizdedir. Sermayeye gereken dersi vermek, özgürlüğümüzü kazanmak için Türkiye işçi sınıfı olarak birleşmeliyiz.

Yaşasın Türkiye işçi sınıfının devrimci birliği!

Aralık 1988
M.Coşkun

Aliağa-Petkim'de gelişmeler

Petkim'de, grev haklarının ellerinden alınması ve çıkmaza giren toplusözleşme nedeniyle 31 gündür süren açlık grevi, Petrol-İş Aliağa şubesi yöneticileri sayesinde işçiler oyuna getirilerek sona erdirildi.

Toplusözleşme son aşamada da sonuçlanmayınca arabulucuya gönderildi. Sendika ile görüşmelerde sözleşmeyi sonuçlandırmayan işveren, toplusözleşme arabulucuya gittikten sonra, Petrol-İş'e, biz size bir rakam veririz, siz de açlık grevine son verin dedi. İki gün sonra sendika yöneticileri; grev sağlıklı gitmiyor, işçiler bıkkın, bizim söylediklerimize uymuyor, aşırı şeyler yapılıyor ve isteniyor türünden bahanelerle açlık grevini sonra erdirdiler. İşverenin verdiği rakam ise %30 oldu.

Bu rakama tepki gösteren işçiler fabrikada toplanarak önce idari binaya, sonra kapıya kadar yürüyüş yaptı. Tedirgin olan işveren kapıya polis ve jandarma yığdırdı. İdari binada toplanan işçiler alkış tutarak %30'luk rakamı protesto ettiler. Müdür sendika yöneticilerini çağırarak, burada bir şey olursa sizden sorarız demesi üzerine sendikacılar işçileri yatıştırmaya çalıştı. Eğer bıraksalardı işçilerin esas niyeti Aliağa'ya kadar yürümekti.

Sendikacıların gerekçesi: Biz avukatlara danıştık, bu türden eylemler yasadışıdır. Böyle bir şey yapmaya kalkarsanız bizim de şubemiz kapanır, böylece kimse size sahip çıkmaz vb., vb...

Sendika yöneticileri, hiçbir şey elde edilmeden açlık grevini sonuçlandırdıkları gibi, işçilerin yürüyüşünü de engellediler. İki işçi atılma ile karşı karşıya, hiçbir şey yapılmıyor. Yaptıkları tek şey işçilerin mücadelesini geri çekmeye çalışmak, sermayeyle birlikte davranarak işçi sınıfını aldatmak.

Bugüne kadar arabulucuda da sonuçlanmayan sözleşme Yüksek Hakem Kurulu'na sevkedilmiş durumda. Yüksek Hakem Kurulu isterse sözleşmeyi bir yıl askıda tutacak, isterse kendi keyfine göre imzalayacak. Bu nedenle Petkim işçileri epeyce tedirgin durumdalar.

10 Aralık 1988
A.Turgut

1989'a girerken işçi hareketi

Grev ve direnişleriyle, hareket içinde kazanılan bir dizi deneyimle 1988 yılı işçi hareketine yeni bir ivme kazandırdı.

1988 yılında 30.483 işçinin katıldığı 503 grev yapıldı. Bu geçen yıla göre greve giden işçi sayısında bin kişilik bir artış demektir. Bu sayı, 1980 yılı hariç, yıllık greve giden işçi sayısı bakımından 12 Eylül öncesi yılları aşıyor. Sadece greve giden işçi sayısı açısından değil, grevde kaybedilen işgünü bakımından da 1988 yılı, 2.853.940'la Türkiye tarihinde en etkili grev yılı oldu. Bu sayı geçen yıla göre 900.000 işgünü daha fazla.

İşçi sınıfı hareketinin boyutunu grevler yeterince yansıtmıyor. 1988 aynı zamanda yoğun direnişler yılı oldu. 1988 yılı içinde direnişe katılan işçi sayısı yüzbinlerle ifade ediliyor. Direnişlerin bir çoğu geri biçimlerde gerçekleşse de, bu eylem biçimleri bile üretimi büyükölçüde etkiliyor ve iş bırakmaya dönüşebiliyor. Örneğin Aliağa Petrol işçileri, toplusözleşme görüşmelerinin çıkınaza girmesini protesto etmek için açlık grevine gittiler. Açlık grevi vardiya vardiya dönüşümlü olarak uygulandı, arkasından toplu olarak viziteye çıkıldı. Fakat fabrikanın 22 ünitesinden 19'unda otomasyon yöntemiyle üretim yapılıyor. Bu nedenle işi yavaşlatma, otomasyon üretim yapılan yerlerde tüm makinaların durmasına neden oluyor. Grev hakkı yasaklanan Aliağa işçileri, "grevden daha etkili eylem biçimleri" sözüne uygun olarak gerçekten de grev kadar etkili eylem biçimlerini yaşama geçirdiler.

Ayrıca 1988 yılı bir çok iş kolunda ve fabrikada işçilerin tabandan insiyatifi geliştirme örneklerine şahit oldu. Artık işçiler toplu sözleşme imzalanmasını sendika yönetimine bırakmıyor, doğrudan müdahalede bulunuyorlar. Bir çok yerde işçiler toplu sözleşme komisyonları oluşturarak toplusözleşme taslağı hazırlıyor ve sendika yöneticilerinin kolay yoldan kendilerini satmasına gözyummuyorlar.

İşçi sınıfındaki kararlılığa yeni bir örnek ise, 10 bin 200 işçiyi kapsayan SEKA grevi ve Zonguldak Kömür İşletmelerinin son anda önlenen grev girişimidir.

SEKA işçilerinin zorlamasıyla bu iş yerinde 54 yıldan bu yana ilk kez greve gidildi. Üstelik sendikadan grev yardımı almamaya razı olarak. İşçiler, sendikadan hiç bir şey istemiyoruz, talebimiz kabul edilene kadar direnmeye kararlıyız dediler. Grev 4 aya yaklaştı, işçiler kararlılıklarını dile getirmeye devam ediyorlar. SEKA grevi bir dizi dayanışmaya şahit oldu. İşçilerin belirttiğine göre, İzmit'te çalışan işçilerin hemen hepsi greve çeşitli biçimlerde destek verdiler, dayanışma içinde bulundular. Aynı şekilde İstanbul Tekel ve deri işçileri de çeşitli biçimlerde SEKA işçileri ile dayanışma içinde bulundular.

1988 yılı işçi sınıfının yaygın grev ve direnişlerine şahit olmakla kalmadı, sendika ağalarının ihanetine de şahit oldu. Türk- İş Başkanlar Kurulu, 1988 başında aldığı eylem kararlarını bir türlü yaşama geçirmedi, sürekli erteledi. İşçi sınıfının öfkesi yatıştırılmaya çalışıldı.

SEKA işçileri sefalet içinde grev sürdürürken, bankalarda milyarları olan Türk- İş kendine bağlı sendikanın işçilerine yardım etmedi. Türk- İş'in sendika ağaları ile hükümet, grevi başarısızlıkla sonuçlandırmak, işçileri teslim almak için adeta işbirliği yaptılar. Oysa SEKA işçilerinin grevi, sadece bu işyerlerindeki işçileri ilgilendirmiyor. Grevin başarısı, bir çok iş yerinde işçilerin daha kararlı bir şekilde haklarını savunmasında, sendika yöneticilerini zorlamada büyük bir moral kaynağı olacak. Başarısızlık, işçi hareketine sendika bürokratlarının ve hükümetin gözdağı vermesine neden olacak.

İşçilerdeki mücadele isteğinin, kararlılığın diğer bir örneği 45.000 kömür işçisinde görüldü. Kömür işçileri sendikadan hiç bir yardım talep etmeksizin greve gitme kararlılığı gösterdiler. Hükümet polis ve askeri birlikleri harekete geçirerek işçilere gözdağı vermeye çalıştı. Öte yandan sendika ağaları greve bir gün kala işverenin önerisinde anlaştılar, işçileri sattılar.

İşçi sınıfının yaygın grevleri, grevlerin uzaması burjuvaziyi telaşlandırıyor. TİSK'in yayın organı İşveren'in Eylül sayısında bu kaygı şöyle dile getiriliyor: "Öyle ki kuruluşundan bu yana grev yüzü görmeyen müesseselerde dahi grevler başlamıştır. Mevcut grevlere kamuda olsun, özel sektörde olsun, her gün bir yenisi eklenmektedir."

1989'a 17 bin işçi grevle giriyor. Bütün olgular işçi sınıfı hareketinin daha fazla kitleselleşeceğini ve sertleşeceğini gösteriyor.

G.Enver

Kim kimi yargılayacak?

Son aylarda çeşitli yayın organlarında "12 Eylül yargılanmalıdır", "12 Eylül suçluları sanık sandalyesine", ya da "12 Eylül uygulamaları tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırılmalıdır" başlıkları altında bir kampanya yürütüldüğüne tanık oluyoruz.

Bu talepler ilerici-demokrat kurumlardan, SHP'li 65 milletvekilinden ve çeşitli sol yayın organlarından geliyor. Kampanyaya son anda bütçe tartışmalarındaki konuşmasıyla "12 Eylül tartışılmalıdır" diyerek Demirel de katılmaktan geri kalmadı.

Örneğin *Özgürlük Dünyası*: "12 Eylül 'hukuku'yla, yolsuzluklarıyla, işkenceleriyle, yüzlerce insanın canına mal olan karar ve uygulamalarıyla, yönetime el koyuşu ve 'Anayasayı ihlali'yle yargı önüne çıkartılmalıdır." (sayı: 1)

Emeğin Bayrağı: "Önerge (SHP'li 65 milletvekilinin önergesi -bn.) 12 Eylül sonuçlarının yargılanmasından, sorunun tartışılmasından, aydınlatılmasından yanadır. Önergenin bu yanını demokratik içeriğinden dolayı destekliyoruz.

"Tarih hükmünü çoktan vermiştir. 12 Eylül suçludur, yargılanmalı." (sayı: 10)

TAYAD Yönetim Kurulu: "Ölüm kokan 12 Eylülü bizler affetmiyoruz ve bu geçmişin yargılanmasını istiyoruz." (*Yeni Çözüm*, sayı:12) diyerek görüşlerini dile getirdiler.

Özgürlük Dünyası'nın sorunu ele alışını kısaca aktardık. Burada, bu gazetenin çirkin bir çarpıtmasına da değinelim. 12 Eylülün yargılanmasını istedikleri yazının hemen üst tarafına Erdal Eren'in bir resmi ile birlikte "sizler de yargılanacaksınız" sözleri başlık yapılarak, savunmasından bölümler aktarılıyor. Genç devrimcinin söyledikleri son derece açıktır. Bilinçli çarpıtanlar için değil, anlamak isteyenler için tekrarlıyoruz: "Bir gün mutlaka sizin yerinizde halkımız olacak, sizi ve koruduğunuz düzeni yargılayacak ve doğru kararı verecektir." E.Eren, onların yargılanmasını bir devrim sorunu, ve düzenin yargılanmasının bir parçası olarak görüyordu. Yoksa *Özgürlük Dünyası* gibi 12 Eylülün yargılanmasını burjuva düzen içinde gerçekleşecek bir olay olarak değil.

Emeğin Bayrağı'nın sorunu ele alışı ise devrimcilik adına yüzkarasıdır. SHP'li 65 milletvekilinin önergesini "sorunun tartışılmasından ve aydınlatılmasından yanadır" diye desteklemek "SHP solculuğu"nun bir başka biçimidir. *Emeğin Bayrağı* aynı mantıkla, acaba Demirel'in önerisini de desteklemeyi düşünüyor mu? Neden olmasın?! Eğer olamayacağı düşünülüyorsa açıklanması gerekir. Çünkü Demirel'in konuşmaları ve DYP'li bir milletvekilinin "12 Eylül büyük sermayenin ihtiyaçları için yapıldı" sözlerinin 65 milletvekilinin önergesinden pek geri kalır bir yanı da yoktur. "12 Eylülcüleri zorba düzen içinde de yargılatabiliriz" diyor *Emeğin Bayrağı*. Bu kadar saçmaladıktan sonra bize söylenecek fazla bir şey kalmıyor!

Burjuva mahkemelerinde yargılanması istenen 12 Eylül, sermaye düzeninin bir ürünüdür. 12 Eylül, sermaye düzeninin işçi sınıfı hareketine, genel devrimci harekete yoğun saldırısını dile getiriyor. Sermaye düzeni var oldukça 12 Eylüllerin olabileceği açıktır. Ne zamanki kitle mücadelesi gelişecek ve sermaye sınıfı yönetmekte zorlanacak, ne zamanki ekonomik-politik bunalım derinleşecek, ve yine ne zaman ki efendileri ordunun yönetimi devralmasını uygun bulacak, işte o zaman yeni 12 Eylülleri burjuvazi hep aklına getirecektir. 12 Eylül, koskoca burjuva düzenin küçük bir kesitidir. Proletaryanın, kitlelerin dikkatini düzenin yıkılmasına değil de "12 Eylülün yargılanması"na yöneltmeye çalışmak; bataklığı kurutmak değil de, bataklıktaki sinekleri öldürmek için çalışmaya benzer. Yargılanması istenenler burjuva düzenin mikroplarıdır. Biz dikkatimizi tek tek mikroplara değil, mikropların kaynağı burjuva düzene yöneltmeliyiz.

"12 Eylül yargılanmalıdır" kampanyası reformist bir kampanyadır. Sorunu düzen içine hapsetmekte, düzen sınırlarında çözüm aramakta ve yığınların dikkatini yanlış noktalara çekmektedir. Peru, Yunanistan, Arjantin vb. ülkelerdeki yargılamalar örnek gösterilerek, bu tür bir yargılamanın Türkiye'de de olması istenmektedir. Doğrudur, bu ülkelerde bazı yargılamalar oldu; oldu ama; oldu da ne oldu? Burjuvazinin bir kesimi bu yargılamaları kendi lehine kullanarak; bakın biz de bunlara karşıyız, bu iş devrim olmadan da çözülebilirmiş diyerek reformizmin güçlenmesini sağladı.Bu durum geçici de olsa sermaye düzenine refahlık getirdi.

(Devamı s.43'de)

Devrimci harekette reformist eğilim

H.Fırat

Bugün devrimci hareket saflarında giderek belirginleşen kuvvetli bir reformist eğilim var. Bu eğilim belirli bir ya da bir kaç gruba özgü olmaktan çok, beliriş biçimlerinde ve boyutlarında belli farklılıklar olsa da, bir çok grupta paralel yaşanıyor. Bu paralellik bir rastlantı değil ve yalnızca karşılıklı etkilenmelerden doğmuyor. Aynı tarihsel kökten gelen, tüm evrim ve farklılaşmalara rağmen temel ideolojik sınıfsal özelliklerinde benzerliklerini koruyan devrimci halkçı gruplarda, bu reformist eğilimin güçlü bir ortak temeli ve iç mantığı var. Bu ortak temel, geçmiş devrimci harekete esas rengini veren popülizm ve demokratizm ile küçük-burjuva sınıf yapısı ve ortamından başka bir şey değildir.

Temel konularda, programa ilişkin sorunlarda genel bir suskunluğun ya da belirsizliğin yaşandığı günümüzde, reformist eğilim kendini daha çok taktiğe ilişkin sorunlarda ifade ediyor. Kendiliğindenciliğe yol açan suskunluk ve belirsizlik de, reformizmi doğal olarak besliyor. Öte yandan suskunluk, dünün teorik-politik zaaf ve zayıflıklarının kendi kaçınılmaz sonuçlarına varmasına boyun eğmeyi de birlikte getiriyor.

Devrimci hareket saflarında artık açık ifadeler kazanmaya başlayan reformist eğilimi yakından incelemek öncelikle iki açıdan önem taşıyor.

Bu önem ilkin, geçmişle hesaplaşmak, bugün artık güncellik kazanan demokrasi akımı ile sosyalizm akımı arasındaki ayrışma ve saflaşmayı kolaylaştırıp hızlandırmak canalıcı görevinden geliyor. Devrimci hareketi oluşturan gruplar bugün henüz kendilerini ve bir parçası oldukları devrimci hareketin bütününü değerlendirebilmiş değil. Bu temel bir ihtiyaç olarak ortada duruyor. Bu ihtiyaca cevap vermede yeteneksizlik kadar açık bir isteksizlik de var. Ama bundan kurtulmak olanaklı değil. Geçmişi suskunlukla ya da esasa ilişkin olmayan düzeltmelerle geçiştirip yeni dönemde politik faaliyet yürütmeye kalkanlar, belki bununla geçmişle hesaplaşma talebini geri plana iteceklerini de umuyorlardı. Nitekim 12 Mart sonrasında bazı gruplar bunda hayli başarılı olmuşlardı. Ne var ki Türkiye'nin bugünkü koşullarında, bu umutların ters tepmesi kaçınılmazdır. Geçmişle idare etmenin kısırlığı kadar, ideolojik dökülmeler, reformizmin kaba örnekleri denilebilecek politik tahlil ve taktikler sergilendikçe -ki olan büyük ölçüde budur-, iç tartışma ve geçmişle hesaplaşma kendini daha kuvvetli bir ihtiyaç olarak dayatacaktır. Zaten daha şimdiden çeşitli gruplar bunun iç gerilimini ve bunalımını yaşamaktalar. Geçmişi değerlendirmeden kaçış, bir başka yazıda (*) vurguladığımız nedenlerin yanısıra, bir iç ayrışma ve bölünme korkusundan da kaynaklanıyor. Fakat bundan kaçınılamaz. Toplum bünyesinde, sınıf ilişkilerinde ve davranışlarında yaşanan nesnel gelişme ve değişmeler ile devrimci hareketin bundan ayrı düşünülemeyecek 20 yıllık evrimi, tek tek her grubun bünyesinde ve bir bütün olarak devrimci hareket içinde böyle bir ayrışmayı mümkün ve zorunlu kılıyor. Demokrasi ile sosyalizmin içiçe temsil edilme dönemi geride kalmıştır artık. Herkes kendi bayrağını seçmek ve rengini netleştirmek zorunda.

Marksist olmak ve sosyalizmi temsil etmek iddiasındaki küçük-burjuva demokrasisinin bugün vardığı yer, ortaya çıkardığı düşünsel ve pratik sonuçlar, geçmişi değerlendirmede, kavramada ve kavratmada yeni olanaklar sunuyor. Belirginleşen, "cüretli" sayılabilecek tahlil ve taktiklerde kendini ifade eden reformist eğilimin kökleri geçmiştedir. Bu bağı kurmak ve kanıtlamak, bugünkü reformist eğilimin, küçük-burjuva radikalizminin toplumsal evriminin ve özel olarak da karşı-devrim döneminin etkisiyle uğradığı değişme ve yozlaşmadan başka bir şey olmadığını göstermek, devrimci hareketin iç ayrışmasını kolaylaştıracaktır. Bugün görülen o ki, reformist eğilimler iç dirence, bu ise tartışmalara yol açıyor. Bu tartışmalar, geçmiş küçük-burjuva teori ve pratiklerin sorgulanmasıyla birleştirilebildiği ölçüde, ileriye, proleter sosyalizmine dönük eğilimleri ve güçleri besleyecek ve ayrıştıracaktır.

Şimdi diğer noktaya geliyoruz. Bu önem ikinci

(*) 12 Eylül Tahribatı (Başyazı), *Ekim*, Sayı:12, Eylül 1988

olarak, bu reformist eğilimin, proletarya hareketinin bağımsız sınıf kimliği kazanması önünde yeni bir engel olma potansiyelinden geliyor.

Marksist olma ve sosyalizmi temsil etme iddiasındaki devrimci hareketimizin önemli bir bölümü, işçi sınıfının soyut ve boş bir söz değil toplumsal bir gerçek olduğunu, gariptir ki neredeyse 20 yıllık bir evrimin sonunda ancak görebildi. Üstelik bu görme ideolojik gelişmeden çok pratik gelişme içinde, bir bakıma "kendiliğinden" oldu. Karşı-devrim döneminin küçük-burjuvazide yarattığı çözülme, dağılma, mücadeleden geri durma eğilimi -burada küçük-burjuvazinin yalnızca siyasal değil, toplumsal olarak da hızlı bir çözülme yaşadığını hatırlatmak gerek-, safları kalabalıklaşan ve hoşnutsuzluğu artan işçi sınıfındaki kıpırdanışla birleşince, devrimci demokrasi "sınıf"ı keşfetti. Bu gelişme bir "sınıf" vurgusu ve sınıfa yöneliş modası yarattı. Bir yılı aşkın bir süre önce, daha *Ekim* 'in 1.sayısında devrimci hareketin belli bir kesiminden sözedilirken "yeni yöneliş"e değinilmiş ve şunlar söylenmişti:

"Bugün bu kesimdeki gruplarda, işçi sınıfı vurgusu ve işçi sınıfına yönelme eğilimi var. Fakat geri iktisadi tahlillerin utangaç terki dışında, eski ideolojik-siyasi çizginin korunuyor ve eski küçük-burjuva devrim teorisinin daha sistemli savunuluyor olması, işçi sınıfı vurgusunu anlamsız, sınıfa bu tür bir yönelimi ise zararlı kılmaktadır. Bu gruplar işçi sınıfına yönelimlerinde belirli adımlar atsalar bile, ki bu alanda pek şanslı görünmüyorlar, bu yalnızca işçi sınıfına demokratik bir etkiyi taşımak anlamına gelecektir. İşçi sınıfı hareketinin sosyalist siyasal gelişimi ve örgütlenmesi sürecinde bu tür küçük-burjuva etkilere karşı mücadele devrimci komünizmin bugünkü önemli görevleri arasındadır." (*)

İdeolojik temelini değiştirmeden sınıf temelini değiştirmeye kalkmanın sonuçları sözünü ettiğimiz reformist eğilimin bir yönü olarak daha şimdiden kendini ortaya koydu. Küçük-burjuva demokratizmi bugün işçi sınıfı alanında ve işçi hareketinin sorunlarıyla ilgili olarak kendini ekonomizm ve sendikalizm şeklinde üretiyor. Böyle olunca ve bu demokrasi sorununda geçmiş bilincin köklü burjuva-demokratik saplantılarıyla birleşince, politik mücadelede burjuvazinin yedeği durumuna düşmek kaçınılmaz akibet olarak yaşanıyor.

'70'lerin ortası -12 Mart sonrası- toparlanma ve yeniden örgütlenme dönemiydi. '80'lerin ortası -12 Eylül sonrası- aynı doğrultuda ilk çabalara sahne oldu ve bu süreç hala devam ediyor. İkisi arasında teorik hazırlıktan yoksunluk ve dolayısıyla ideolojik-siyasal belirsizlik şeklinde esaslı bir benzerlik var. Bu her iki döneme de kendiliğindenciliğin hakim olması anlamına geliyor. Kendiliğindencilik reformizmin zeminidir ve reformist eğilimler '75-'80 döneminde de devrimci harekette hayli etkili oldu. Yine de '70'lerin ikinci yarısının koşulları ile '80'lerin ikinci yarısının koşulları arasında temelli bazı farklılıklar var ve bunlar bugünkü güçlü reformist eğilimi anlamak açısından önem taşıyor.

1970'lerin ortalarındaki toparlanma çabaları yalnızca '71 Hareketinin bıraktığı moral etkiyi devşirmekle kalmıyor, hızla yaygınlaşan bir anti-faşist kitle hareketinden de güç alıyordu. Bundan dolayıdır ki teorik hazırlıksızlığa ve ideolojik-siyasal belirsizliğe rağmen toparlanma çabaları belli bir başarı sağlamış, 1960'lardan devralınan demokratik, anti-emperyalist temalar kitle hareketinin kendiliğinden ortaya koyduğu düzeyle çakışmış ve birlikte sürüklenmeye yetmişti. İdeolojik zayıflık sık sık reformist eğilimler yaratsa da, kitle hareketinin militan ortamı radikal eğilime sürekli hayat veriyor, devrim ve iktidar vurgularını besliyordu.

'80'lerin ikinci yarısı hayli farklıdır. 12 Eylül yalnızca fizik yıkım değil, daha önemlisi ideolojik ve moral bir yıkım yarattı. İdeolojik çözülmelere, devrimci ideolojik mevzilerde gerilemelere, bu mevzileri terketmelere yol açtı. Öte yandan bugün kitle hareketinde belli kıpırdanışlar yaşansa da henüz devrimci bir kabarış yok. Küçük-burjuva katmanlarda belirgin bir hareketsizlik, eylem konusunda çekingenlik ve isteksizlik var. Öğrencilerin ancak çok dar bir kesimi belli sınırlı bir hareketlilik gösterebiliyor. Canlılık ve mücadele isteği işçi kitlelerinde var. Fakat işçi hareketi ağır ve sancılı bir gelişme yaşıyor ve henüz iktisadi mücadele ve sendikal hareket çerçevesinde dolanıyor. Devrimci hareketin bir çok grubu umudunu ve çabasını bu ağır ve sancılı gelişmeye yöneltmiş bulunuyor. Tek başına alındığında kuşkusuz olumlu. Fakat bu sınıf yönelimine uygun bir ideolojik siyasal yenilenmenin yaşanmadığı koşullarda, geçmişin demokratik-halkçı çizgisi, daha önce de belirtildiği gibi, işçi hareketi alanında ekonomizm ve sendikalizm olarak üretiyor kendini. (İşçi hareketine dönük tüm tartışmaların sendikal görevler ve taktikler etrafında dönmesi çok anlamlı ve açıklayıcı bu açıdan). Küçük-burjuva demokrasisi-

(*) *Herkes Kendi Bayrağı Altına, Ekim*, Sayı:1, Ekim 1987

nin kendini anti-faşist yığın hareketine uyarlama eğilimi, bu kendiliğindenci eğilim, bugün kendini işçi hareketinin iktisadi-sendikal eylemine ve sorunlarına uyarlama olarak tekrarlıyor.

Fakat dahası var. 12 Mart karşı-devrimi devrimci hareketi ezmiş, fakat biriktirdiği hoşnutsuzluk karşısında kısa sürede geri çekilmiş ve kabaran kitle eylemi, kısa zamanda, gaspedilmiş bir çok hakkı ve mevziyi geri almıştı. Kitle hareketinin gücü devrimci harekette maddi ve moral açıdan bir kendine güven yaratıyor, burjuva güçlere bel bağlama eğilimini gemliyordu. Oysa 12 Eylül döneminde karşı-devrim, devrimci hareketi ezmekle kalmamış, gerek kitle hareketinde yeni bir canlanışı, gerekse devrimci harekette yeni toparlanma çabalarını engellemek, hiç değilse yavaşlatmak için sürekli bir baskı ve saldırı tutumu içinde olmuştur. Bu politika bugün de devam ediyor. Bu kitle hareketini geciktirici bir rol oynamakla kalmıyor, kaybedilmiş hakların ve mevzilerin yeniden ele geçirilmesini de güçleştiriyor.

İşte tüm bu olgular, ideolojik zayıflıkları ve sınıfsal karakterleriyle de birleşince, devrimci hareketin belirli kesimlerinde burjuvazinin belirli kesimlerinden medet ummaya götürüyor. Anti-12 Eylülcülük ve "demokrasi mücadelesi" temalarıyla kendini ortaya koyan bu eğilim, sık sık SHP ve DYP'nin yedeğinde politika yapmaya varıyor. Devrim ve iktidar vurguları artık unutulmuşa benziyor, çok nadir hatırlanıyor. Şimdilerde dikkat ve vurgu düzenin kendi siyasal yapılarında değişimlere dönük. Reformist eğilimin temsilcilerinden birinin ifadesiyle, "toplumun demokratlaşması", "toplumun yeni müdahalelere olanak tanımayacak ve bu yöndeki girişimler karşısında direnecek örgütlenişine" dönük kaygılar ön planda. Eylüle muhalefet keskinliği, kaybedilmiş hakları yeniden kazanma reformist platformundan başka bir şey değildir ve dosdoğru SHP ve DYP'nin yedeğine götürüyor. Güncel politika yaşamı her gün yeni örneklerini sunuyor bunun.

Bizim için önemli yanı şudur: Ekonomizmin ve sendikalizmin öteki yüzü olarak bu reformist kuyrukçu politikalar, işçi sınıfına yöneliş modası döneminde, işçi sınıfı adına ve işçi sınıfına hitaben yürütülüyor. İşte bu, işçi sınıfı hareketi açısından, onun bağımsız politik gelişimi için nesnel koşulların her dönemkinden daha elverişli olduğu bir dönemde, bir büyük yeni tehlikedir. Bu reformist kuyrukçu eğilim, etki gücü bulabildiği ölçüde, sınıf hareketini bir başka yoldan düzenin sınırlarına ve burjuvazinin yedeğine verecektir. Devrimci hareket saflarındaki bu reformist eğilimi yakından incelemek, teşhis etmek, içyüzünü sergilemek ve sürekli mücadele konusu etmek bu açıdan da önem taşıyor.

Önemini özetlediğimiz iki soruna iki gözlemimizi kısaca eklemek istiyoruz.

İnkarcılık ve tasfiyecilik, bu ikilinin yaşandığı bir dönemde ve bu ikiliyi bir arada yaşayanların dilinde moda kavramlar durumunda. Birincisi geçmişi değerlendirmekten kaçmak, ikincisi bizzat yaşananı perdelemek işlevini görüyor.

İnkarcılıktan başlayalım. Bilindiği gibi geçmişi değerlendirmeden kaçış "inkarcı olmayalım" nakaratı eşliğinde gider. Beraberinde her bir grubun -daha çok da yöneticilerinin- **kendi** geçmişlerini rasyonalize etme, çeşitli "makul" gerekçelerle mazur gösterme çabalarını getirir. Böylece de ideolojik gelişme ve atılımı engelleyen prangalara dönüşür. Kendini anlayıp aşmak yerine gülünç durumlara düşmek pahasına rasyonalize etme eğilimi baskın çıkar.

Fakat az bir dikkatle her devrimcinin kolayca gözlemleyebileceği bir ilginç ve yaygın eğilim var. Kendi köklü kusurları konusunda son derece anlayışlı, hoşgörülü olan, inkarcı olmama titizliği gösteren önderlikler, tüm öteki grupların küçük kusurları karşısında dahi gürültülü fırtınalar koparabiliyorlar. Kendileri sözkonusu olunca kullanılan "inkarcı olmayalım" nakaratı, başkaları sözkonusu olduğunda tam boy bir inkarcılığa dönüşebiliyor. Bu gülünçlüğün bayağılıkla birarada gittiğini gösteriyor.

Dahası var. Özellikle yeni dönemin reformist eğilimlerinin temsilcisi durumundaki yeni liberallerinde göze çarpıyor. Bunlar geçmişin Marksist-Leninist esaslara dayalı bilimsel ve köklü bir değerlendirmesi canalıcı görevi karşısında "geçmişi savunmak" adına gerici bir ayak direme yaşıyorlar. Ama öte yandan, Türkiye devrimci hareketinin yakın geçmişteki gelişmesiyle kazandığı bir çok devrimci düşünce ve değeri de, ya terkediyorlar ya da sulandırıyorlar. *Yeni Öncü*, *Özgürlük Dünyası*, *Demokrat Arkadaş* vb., tümünde ortak bir özellik bu. Yalnızca biçimi, gerekçesi ve bir ölçüde de konuları değişiyor. Her birinin kendine göre masum gerekçeleri oluyor. Kimisi "sol çocukluk hastalığı"nın eleştirisi (*Yeni Öncü*), kimisi, "sosyalistlerin kendi dar dünyalarını aşması" (*İşçi Dünyası*), kimisi "kaba devrimciliğin eleştirisi" (*Özgürlük Dünyası*), kimisi de "kimi önyargıları aşmak" adına (*Demokrat Arkadaş*), ama hep aynı doğrultuda, devrimcilikten reformculuğa doğru yapıyorlar bunu. Geçmişe ilişkin olarak

bunların dilindeki "ne tam savunu, ne tümden inkar" soyut ve muğlak formülü, aslında devrimci yanların eleştirisi ya da alttan alta terki ve inkarı, küçükburjuva olumsuzlukların ise geliştirilmesi olarak işliyor.

Benzer bir ilginç durum tasfiyecilik sorununda yaşanıyor. Tasfiyeciliği yaşayanlar tasfiyecilikten yakınabiliyorlar.

Yeni Öncü bir vesileyle, "sosyal-reformizm, sivil toplumculuk, ulusal uzlaşma vaazeden burjuva sosyalizmi" akımlarını "en ciddi ve kapsamlı mücadele edilmesi gereken", "esas tehlike" ilan ediyor (Sayı:9, s.24). *Özgürlük Dünyası* "Başlarken", "liberal rüzgar esiyor", "dikkat edilmesi ve sakınılması gereken esas eğilim bu" diyerek işe başlıyor. Ama bu çevreler, yakındıklarını bizzat yaşıyorlar. Bu bir samimiyetsizlik ya da ikiyüzlülük müdür? Sorunu bu açıdan tartışmak gereksiz. Kesin olan şu ki, bugün "dikkat edilmesi ve sakınılması gereken" 12 Eylül sonrasındaki evrimleri sonucu artık bütünüyle burjuva düzen alanına kaymış, onunla kaynaşma niyetlerini ilan etmiş TBKP türü akımların tasfiyeciliği değil, devrimci hareketin kendi içinde, kendi bünyesinde yaşanan çeşitidir. Reformizmin ince ve bu nedenle tehlikeli biçimi, reformizmi "esas tehlike" ilan edenlerin şahsında yaşanıyor. Liberal rüzgarlar, "liberal rüzgarlar esiyor" diye bağıranların şahsında, bizzat bu çığlığın yer aldığı aynı satırlarda ve aynı sayılarda yaşanıyor. Bu o kadar belirgindir ki, tabandaki sade devrimcilerce bile zorlanmadan teşhis edilebiliyor ve devrimci tepkilerine yol açıyor.

Modern revizyonistlerin 1980 öncesi konumlarından düzenle tam ve açık bütünleşmeye geçmeleri bir boşluk yarattı. Şimdi bazı gruplar bu boşluğu dolduruyorlar. Sözünü ettiğimiz reformist eğilimde ifade buluyor bu. Ama bunu yaparken de TBKP'yi, SP'yi, sivil toplumculuğu eleştirerek devrimciliklerini kanıtlamaya çalışıyorlar. Beyhude bir çaba. Geçmişte TKP, TİP vb. partilerin esas çabası "faşizme geçit vermeyerek" '61 Anayasasının kazanımlarını korumaktı. Adına "demokrasi mücadelesi" deniyordu. Şimdi birileri 12 Eylüle muhalefet perdesiyle bu kazanımları yeniden elde etmeyi esas kaygı haline getirmiş bulunuyor. Adına yine "demokrasi mücadelesi" deniyor...

Ortak özellik: Teorik-siyasal belirsizlik
Ortak akibet: Kendiliğindencilik ve reformizm

Reformist eğilimin kürsüsü durumundaki yayın organlarında ilk bakışta göze çarpan ortak bir yan var. Devrimci hareketin yakın geçmişi ve Türkiye devriminin temel sorunları konusunda suskunluk, ya da daha iyimser bir ifadeyle, belirsizlik. Dünya sosyalizminin sorunları adı altında "sosyalist demokrasi", "nasıl bir sosyalizm" vb. konular etrafında sürdürülen liberal-aydın gevezelikler ve Kürt sorunu üzerine yazılanlar bir yana bırakılırsa, bu yayın organları devrimimizin temel teorik-siyasal sorunlarından adeta bilinçli olarak kaçıyorlar. Dikkatlerini ve yeteneklerini güncel politika sorunlarına yöneltmiş bulunuyorlar.

12 Eylüle karşı "demokratik muhalefet" ve sendikal hareket, iki değişmez konu. Bunlara ilişkin sorunlar etrafında en hararetli tartışmalar sürdürülüyor, sayfalar dolusu yazılar yazılıyor. Birinci konuya ilişkin tartışmalara burjuva politika yaşamının sorunları (seçim, referandum vb.) malzeme sağlıyor. "Politika yapmak!" adına bu sorunlar, belki burjuva politik partilerden de çok "devrimci-demokrat"lara dert oluyor. İkinci konuya ilişkin tartışmalar kendiliğinden işçi hareketinin "kendiliğinden" ortaya çıkardığı sorunlardan besleniyor ve işçi hareketine burjuva (ekonomist) bakışı pek nadir aşabiliyor. Birincisinde burjuva muhalefetin kuyruğunda dolananlar, ikinci konuda burjuva demokratik bakışın sınırlarına kapanıyorlar. Lenin, menşevizm ile ekonomizm "aynı küçük-burjuva, aydın oportünizmi"nin iki farklı belirişi olduğuna işaret ederek ortak ideolojik temellerini vurgulamıştı. Yine de Rusya'da birbirlerini izleyen iki tarihsel dönemde oportünizmin iki ortaya çıkış biçimiydi sözkonusu olan. Oysa bizde ikisi bir arada, aynı anda ve aynı akımların kişiliğinde ortaya çıkıyor. Dahası var. Tasfiyecilik! Rusya'da bu üçüncüsü, üçüncü bir tarihsel kesitte (1908 sonrası) boy vermişti. Bizde tasfiyecilik kuyrukçuluğa ve ekonomizme eşlik ediyor. Sefaletin bağrındaki zenginlik olsa gerek, üçünün bir arada yeşerip yaşaması.

Burada elbet bir "zenginlik" yok. Ama geçmişe ilişkin bir değerlendirmeden ve devrimin temel teorik-programatik sorunlarına ilişkin genel çizgiler içinde de olsa netleşmiş bir görüşten yoksun olarak politik mücadeleye ve yayın faaliyetine girişmenin yolaçtığı kaçınılmaz sonuçlar, tek kelimeyle yoksulluk var. Kendi bakışını netleştirememiş, kendi perspektifini oluşturamamış bir akım ya da yayın, sınıfa ya da yığınlara hangi bilinci verecek, hangi doğrultuyu gösterecek? Yalnızca doğa değil siyasal yaşam da boşluk kaldırmadığına göre, bu boşluğu kaçınılmaz olarak burjuva görüşler dolduruyor ve bu kendini ekonomizm, reformizm, legalizm vb. olarak tekrar tekrar ifade ediyor. *Ekim*, bu açmaza ve sonuçlarına bir çok kere işaret etmiş ve bir süre önce şunları yazmıştı: *"Devrimci hareket, ... her şeyden önce netleşmiş bir çizgi ve programdan yoksun. Bir çok grup geçmişteki bazı temel görüşlerini savunamamakta, ama yerine yeni bir şey de koyamamaktadır. İdeolojik belirsizliğin yarattığı zayıflık gündelik politikayla örtülmeye çalışıldıkça da, kendiliğindenciliğe, reformizme ve legalizme kayılmakta"*. (Sayı:14, Kasım 1988, Başyazı)

I-*Yeni Öncü* ve İşçi Dünyası

Yeni Öncü Mart-1987'de yayın hayatına başladı. İlk sayısının "Prolog ya da Çıkarken" başlıklı ilk yazısında şöyle yakındı: "*Şu ana kadar yayın hayatına giren dergilerin hemen tamamı bu açıdan ortak bir eğilimi paylaşıyor: Geçmişe ilişkin suskunluk...*" Devamında temel bir ihtiyacı vurguladı: "*Geçmişin dünya ve Türkiye bağlamında ciddi araştırmalarla değerlendirilmesi sosyalistler için bir zorunluluktur. Bundan kaçmak yalnızca gerçeklerden kaçmaktır.*"

Hayli açık ve iddialı bir vurgu. İlk sayısının yayın politikasını ve görevlerini işleyen ilk yazısında bu vurguyu taşıyan bir dergiden, "geçmiş değerlendirmesi" konusunda doğal olarak çok şey beklenir. Dahası, okur bu vurguyu bu konuda ciddi bir hazırlığın varlığına işaret sayar ve sonuçlarını görmek için ilgi dolu bir bekleyişe girer. Ne var ki, söylenenleri ciddiye alarak beklentiye giren her okur hayal kırıklığına uğramıştır. Yeni Öncü'nün son sayısı (13.sayı) Ekim-Kasım 1988 tarihini taşıyor. Bu 21 aylık yayın yaşamı demektir. Az bir süre sayılmaz. Bu son sayıda "Ekonomist ve Yasalcı Bir Eğilim Üzerine" başlıklı ve Ekin Taciser imzalı hayli ilginç bir yazı var. İlginçliği yayın hayatına hayli iddialı başlayan *Yeni Öncü* çevresinin "iç serüveni"ne ilişkin bilgiler içermesinden geliyor. Bu yazıya zaman zaman dönmek zorunda kalacağız. Bizi şimdilik yazının geçmişin değerlendirilmesi konusunda *Yeni Öncü* dergisinin içinde bulunduğu belirsizliğe ilişkin açıklamaları ilgilendiriyor. 13.sayıda yer alan yazısında yazar, tek tek bireyleri belli yaklaşımlara sahip olsalar da *Yeni Öncü* çevresinin henüz geçmişe ilişkin bir değerlendirmeden yoksun olduğunu açıklıyor. Tüm devrimci grupları da kastederek, "*Açıkça ifade edelim veya edilmesin, bugün bir arayış içersindeyiz." (s.70) "Sosyalist hareketin ve özel olarak da onun bir parçası olan proletarya sosyalizminin yakın geçmişinin değerlendirilmesi için öncelikle bütünlüklü bir bakış gerekmektedir." "Yakın geçmişe ilişkin bir değerlendirme/tartışma kaçınılmazdır.* (s.80) diyor.

Çoğaltılabilecek bu açıklamaların anlamı şudur: "Yakın geçmişe ilişkin bir değerlendirme" *Yeni Öncü* için henüz bir görev olarak durmaktadır. *Yeni Öncü* ilk sayısında yakındığı "ortak eğilime" kendisi de ortak olmuş, A.Ural'ın üzerine genellikle "tartışma bandı" çekilmiş bir kaç yazısı (*) hariç "geçmişe ilişkin suskunluk" kuralına riayet etmiştir.

Gerçekte bu sözlerimiz ancak kısmen doğrudur. Zira *Yeni Öncü*, "geçmişin dünya ve Türkiye bağlamında" değerlendirilmesi gerektiğini belirtiyordu. Teslim etmek gerekir ki "Türkiye bağlamında" susulsa da "dünya bağlamında" Tekin Yılmaz önderliğinde "cüretli" bir tartışma başlatılmış, yöntem ve içerik olarak eleştiren ve zamansız bulan A.Ural'ı bile elinde olmayarak içine almıştır. Gorbaçov'un estirdiği liberal rüzgar uygun ortam sanılarak liberal görüş ve kavramlar temelinde başlatılan bu tartışma, fikri bir ilerleme (**) sağlamadı ama, *Yeni Öncü*'yü bir iç krize soktu ve gelinen yerde tıkandı. Tekin Yılmaz'ın yazıları bir süre "tartışma bandı" taşıdı. Bir süre sonra yazı kurulu çoğunluğu tarafından benimsendiği açıklanarak bu

(*) Eklemeliyiz ki, A.Ural'ın yazıları da yalnızca sorunun etrafında dolanıyor, esasına girmiyor.

(**) Ahmet Ural'ın Tekin Yılmaz'ın "çoğulculuk" tezine karşı yargısı şöyle: *"Tekin Yılmaz önermesini çok yeni bir tez gibi öne sürer. Oysa bu tez Avrupa'da yıllardır 'Bilimsel Demokrasi, Çoğulculuk' vb. adlar altında tartışıldı. Hatta terkedilmeye yüz tuttu diyebiliriz."* (*"Aradığını Bilmeyen Bulduğunu Anlayamaz"*, *Yeni Öncü*, Sayı:9, Ocak 1988, s.42)

band kaldırıldı. Tartışmayı başından itibaren ilgiyle izleyen, mahiyetini ve doğrultusunu kavradıkça umudu artan revizyonist *Gün* dergisi, yargısını şöyle ifade etti. "*Söylenebilecek bir tek şey var: Bu yöntem ve ele alış biçimi tüm dostların başına*" (Sayı: 31, Eylül 1987, s.45) Bu boş bir umut değildi. Tekin Yılmaz'ın sadık bir destekçisi, Althusser ile Gramsci'nin (özellikle ikincisinin) yeni Türkiye pazarlamacılarından Ekin Taciser, tartışma bandının kaldırıldığı sayıda yazdığı yazıda, "modern revizyonizm" kavramının terkedilmesi gerektiğini belirtiyor, istemine şunu gerekçe gösteriyordu: "*Modern revizyonizm nitelemesiyle SSCB ve uluslararası sosyalist harekete yaklaşıldığında bir Komintern, bir Stalin sorgulanamaz.*" (*Yeni Öncü*, sayı:5, Temmuz-Ağustos 1988, s.42)

Bu istem dile getirildiğinde *Yeni Öncü* "modern revizyonizm" kavramını terketmişti bile. Revizyonizmin kavramlarına ve teorik platformuna kayanların "revizyonizm" kavramını terketmelerinde yadırganacak yan yok. (*Yeni Öncü*'yü bu konuda tutarlı saymak gerek.)

Bizi burada ilgilendiren, geçmişi değerlendirmenin "dünya bağlamında" hayli yol alan *Yeni Öncü*'nün "Türkiye bağlamında" bir arpa boyu bile ilerleyememesi, bulanıklık ve belirsizlik içinde kalmasıdır.

Türkiye devriminin temel sorunlarında belirsizlik yeni sosyalizm anlayışının liberal teorik temeliyle birleşince, *Yeni Öncü* dergisi güncel politik sorunlarda reformizmin, işçi hareketinin sorunlarında ise ekonomizmin kürsüsü oldu. Siyasal yasaklılara ilişkin 1987 Eylül referandumuna "evet"le, 1988 Eylül referandumuna "hayır"la katılarak anti-12 Eylülcülük adına ve demokrasi aşkına burjuva muhalefetin yedeğine düştü. Özellikle birinci referandumdaki tutumunu savunmaya çalışırken "demokrasi" sorununda liberalizm batağına boylu boyunca uzandı. Kautsky'nin "saf demokrasi" görüşü, *Yeni Öncü* başyazılarında "militan" savunucular buldu. Bununla da kalınmadı, "politika yapmak" adına burjuva politika sahnesinin "kurallarına uymak" vaazedildi vb.

Politikada reformizm işçi hareketine yaklaşımda ekonomizmin ikiz kardeşidir. Althusser'den ödünç alınma "ekonomizm" kavramını dünya komünist hareketinin tarihini değerlendirmede sihirli bir anahtar sanan *Yeni Öncü*, öte yandan şunları ciddi ciddi söyleyebiliyor: "*açıkça görebiliriz ki, önümüzdeki dönemin tayin edici çelişkisi (burjuvazi işçi sınıfı çatışması) sendikal haklar için sendikalarla işveren-hükümet ikilisinin çatışması biçiminde somutluk kazanacağı gibi; **sol için ayırdedici kriter de sendikal politika olacaktır!**"* (Sayı:2, Nisan 1987, s.4, Siyahlar *Yeni Öncü*'nün)

İşte böyle! İşçi hareketine yaklaşımda ekonomizmin en yontulmamışını yaşayanlar, ince "ekonomizm" tahlilleriyle uluslararası komünizmin tarihini değerlendiriyorlar. Ekonomizmin en kaba, en ilkel biçiminin ifadesi yukardaki sözler, bir başyazıda yer alıyor ve bu başyazı "*Ülkenin Geleceği Açısından Sendikal Politikanın Önemi*" başlığı taşıyor. Bir sonraki sayısında ise şunlar söyleniyor: "*Bilinmelidir ki bu gün sosyalistlerin kuracakları hiçbir makro politika DİSK'in yaşatılması hedefini içermeksizin tamamlanmış olmaz. Sosyalizmin sınıfla çakışması, ancak bu kulvarda gerçekleşecektir.*" (Sayı.3, Mayıs 1987, s.5)

"Tayin edici çelişki"yi "sendikal haklar" alanında, "tayin edici çatışma"yı "sendikalarla işveren-hükümet ikilisi" arasında, "sol için ayırdedici kriter"i **sendikal politika** alanında ve sosyalizm ile sınıf hareketinin birliğini sendikal "kulvarda" görebilmek için kişinin, değil bir Marksist, değil bir devrimci, iflah olmaz bir trade-unioncu, tipik bir İngiliz "sendika sekreteri" olması gerekir.

İşçi sınıfı içindeki çalışmaya **sendikal pencereden** bakmak yerli popülist akımların ortak bir eğilimi. Yeni karşılaşmıyoruz. TDKP'de bu bakış dün (*) olduğu gibi, bugün de çok belirgin. *Emeğin Bayrağı* bu ekonomist-sendikalist bakışın bir başka temsilcisi. Bütün bu örnekler küçük burjuva demokratizminin kendini işçi hareketi alanında ekonomizm olarak ürettiği düşüncesini doğruluyor. Bu aynı zamanda kendiliğindenciliği de anlatıyor. Sınıfı keşfedip heyecanla yönelenler vardıkları yerde iktisadi hareketliliği, sendikal örgütlülüğü ve bu ikisine ilişkin sorunları mevcut buluyorlar ve burjuva demokratik ufuklarıyla bu sınırlı alanın içine kendilerini hapsediyorlar, ya da kendileri bile farkında olmadan hapsoluyorlar.

Reformist eğilimin cüretli temsilcilerinden *Yeni Öncü*'de daha önce sözünü ettiğimiz "üçlü zenginlik" çıplak olarak yaşanıyor. "Yeni sosyalizm anlayışı" üzerine liberal gevezeliklerle yukarıda örneklenen kaba ekonomist yaklaşımlar bir arada kolkola gidiyor. Derginin ekonomizmin ve kuyruk-

---

(*) Eleştiri için Bkz. H.Fırat, *Küçük- Burjuva Popülizmi ve Proleter Sosyalizmi* (s.68-69)

çuluğun kürsüsü başyazıları, iç sayfalardaki yüksek teori tartışmalarının sözde bilimsel sonuçlarından feyz alıyor. 1987 Eylül referandumunda izlenen kuyrukçu taktiğin savunusuna dayanak fikirler bu tartışmadan devşirme. Daha ilginç bir örnek verilebilir; "sosyalizmin sınıfla çakışması"nı sendikal "kulvar"lara hapseden yazının ön kısımlarında şöyle bir paragraf var: " *İlk olarak ekonomizm fosilinin yarattığı kabuğun kırılması ve ekonomizmden tam bir kopuş sağlanması gereklidir. Bunun yöntemi ise sosyalist sürecin, 1917'den başlayarak bilimsel öğretinin ışığında eleştirisinin yapılabilmesinden geçer.*" (Sayı: 3, s.4)

Güler misin, ağlar mısın? İthal malı fikirler ve ödünç kavramlarla(*) iş görünce böyle oluyor demek. Bu fikir ve kavramlar değil dünya komünist hareketinin tarihini aydınlatmak, sihrine kapılanların önünü bile aydınlatamıyor yazık ki.

Yeni Öncü'nün kaba ekonomist görüşlerinin bir rastlantı ya da geçici yanılgılar olmadığı, *İşçi Dünyası* şahsında sistemli bir ifadeye kavuşmasıyla bugün daha iyi anlaşılıyor.

Yeni Öncü 8.sayısında (Kasım-Aralık 87) "Haftalık Bir Gazeteye Doğru..." çağrısı yaptı. 10.sayıda yayınma bir kaç ay ara verdi. Temmuz '88'de çıkan 11.sayısında "Bazı Açıklamalar" başlığı altında şunları açıkladı: "*...bu sayımızdan itibaren Yeni Öncü'nün işlevi bir ölçüde değişiyor. Daha önce Yeni Öncü bir yandan güncel politikayla ilgilenerek bir kitle yayın organının görevlerini yerine getirirken, bir yandan da ideolojik ve teorik konularda görüşlerini açıklıyordu. Yeni Öncü bundan sonra bir teorik yayın organı olarak faaliyet yürütecek.*"

"*Yeni Öncü'de yayımlanan yazılar esas olarak yazarlarını bağlar...*" (s.3)

Bu son ifade "yeni sosyalizm anlayışı" hevesinin *Yeni Öncü*'yü artık bir tartışma kürsüsü haline getirdiğini anlatıyor.

İşçi Dünyası Yeni Öncü'deki bu işlev değişikliğinin ardından, "güncel politika" ile ilgilenecek "bir kitle yayın organı olarak ve *Yeni Öncü*'nün bir kısım eski yazar kadrosu tarafından Eylül 1988'de çıkarılmaya başlandı. Birinci sayının " İşçiler ve Sosyalistler" başlıklı başyazısında, tıpkı *Yeni Öncü*'nün 1.sayısındaki başyazıda olduğu gibi, geçmişi değerlendirmenin önemini vurguladı. Dahası, işçi sınıfının sosyalistlere ciddi bir güvensizliği olduğunu belirtti ve şöyle sürdürdü: "*Bu güvensizliğin ise esas olarak iki temeli vardır; birincisi 12 Eylül sonrasında uğranılan yenilgi ve hala bunun hesabının doğru dürüst verilmemiş olmasıdır...*" İkincisini "*sosyalistlerin bölünmüşlüğü*" olarak tespit eden başyazı, bu iki alanda gerekeni yapmanın sınıfa güven vermek ve sınıf içinde adım atmak bakımından önemini vurgulayarak bitiyor.

Peki, *İşçi Dünyası*'nın geçmişe dönük bir değerlendirmesi ve bunun bir parçası olarak devrimin temel sorunlarında netleşmiş bir çizgisi var mı? İlk 7 sayısında bunların izi yok. Ve bu gazete sosyalizmle işçi hareketini birleştirmek iddiasıyla çıkıyor. Netleşmiş bir teorik temeli, taktik ilkeleri, devrimin temel sorunlarına ilişkin politik görüşleri olmayan bir siyasal gazeteyi hangi akibetin beklediğini "somutun zenginliği"nde görmek için *İşçi Dünyası*'nın ilk 7 sayısına bir arada bakmak yeter. Bu gazete kendiliğindenciliğin kürsüsü durumunda. Genel politik sorunlarda burjuva muhalefetin, işçi sınıfına ilişkin sorunlarda kendiliğinden hareketin kuyruğunda. Devrim ve iktidar perspektifinden yoksun, liberal sol bir işçi gazetesi konumunda.

Daha önce sözü edilen "Ekonomist ve Yasalcı Eğilim Üzerine" başlıklı yazı (*Yeni Öncü*, Sayı.13, Ekim-Kasım 88), *İşçi Dünyası*nı hedef alıyor. "Ekonomist ve Yasalcı" tanımları bu gazetenin yayın çizgisine ilişkin. Yazar *İşçi Dünyası*'nı yol gösteren yayın anlayışının perde gerisini de bildiği için, eleştirilerinde ve ithamlarında hayli rahat ve sert. *İşçi Dünyası*nın mevcut çizgisinin, "*proleterya sosyalizmini savunmak arzusundaki kimseler arasındaki ortak zemini tartışmalı hale getirdiğini ve bu görüşlerde ısrar edilir ve 'derinleştirilirse' ne kadar istenmez olsa da bir kopuşun başlangıcı olacağını özellikle vurgulamalıyız.*" (s.71) diyor.

"Proletarya sosyalizmi" ifadesinin bir alameti farika olduğunu ve geçmişte devrimci hareketin revizyonizme en yakın gruplardan birini anlattığını özellikle genç okurlara hatırlatmak isteriz. Revizyonizme yakınlık revizyonizm kavramının terkiyle sonuçlandı ve yukardaki yakınmanın sahibi bu değişimin hararetli savunucularından oldu. Düşüncesini savunurken Komintern ve Stalin dönemini de kapsayan yeni bir kavrama ihtiyaç duyulduğunu, buna en uygun olanın ise Althusser'in "ekonomizm saptaması" olduğunu belirtiyordu.

(*) Genellikle Althusser'den alınma bu fikirlerin '70'lerde tanıtımını ve temsilciliğini Murat Belge ve *Birikim* yapıyordu. Şimdi onların bıraktığı yerden bir kısım *Yeni Öncü* yazarları sürdürüyor.

Yazarın yukarıya aktarılan sözleri şöyle devam ediyor: *"Uluslararası sosyalist harekete musallat olmuş ekonomizmle çok yönlü bir hesaplaşma görevimizken, böylesi bir görevi benimsemek arzu ve kararlılığını ilan etmişken, çok daha ilkel ve kaba biçimler, herkesin tanıdığı-bildiği kılıfları içinde yasalcı ve ekonomist bir eğilimle uğraşmak zorunda kalmamız ise bir talihsizliktir."* (s.71)

Biz ise diyoruz ki, yazarımızın, tarif ettiği olguyu "bir talihsizlik" olarak nitelemekle yetinmesi yalnızca bir ciddiyetsizliktir. Yazara düşen, hayalkırıklığını ifade etmek ve tanımladığı ekonomist ve yasalcı eğilimi kendi dar sınırları içerisinde eleştirmekle kalmak değil, böyle kaba bir eğilimin "proletarya sosyalizmi" hareketi zemininde neden ve nasıl bu kadar kolay, boylu boyunca yeşerdiğini çeşitli açılardan tahlil etmekti. Bunu yapmadıkça öfkeli eleştiri ve ithamlar bir adım ileri götürmez.

İşçi *Dünyası*'nın sözü edilen eğiliminin bir yeniliği yok. Bu eğilim benzer "ilkel ve kaba biçimler" içinde, "herkesin tanıdığı bildiği kılıklarda dünkü *Yeni Öncü* sayfalarında da vardı. Yazarımızın o gün göremediğini bugün görmesi ve öfkeli eleştirilere konu etmesini olumluya yormak bize güç geliyor. Bu olsa olsa 84.sayfada sözü edilen "kimilerinin vefasızlığı" ile ilgili olabilir.(*)

Ekonomizm ile Marksizimin liberal yorumu aynı ideolojik temelden beslenen eğilimlerdir. *Yeni Öncü*'nün 10.sayısına kadar ikisi bir aradaydı, içiçeydi. Sonrasında birincisi İşçi *Dünyası*'nda, ikincisi *Yeni Öncü*'nün bazı yazarlarının şahsında varlıklarını sürdürüyorlar. Bugün daha iyi görülüyor ki, modern revizyonizm kavramını "ekonomizm saptama"sıyla değiştirmek Yeni Öncü'ye pahalıya patlamış, onu burjuva ideolojisinin çok değişik biçimleri karşısında hepten savunmasız bırakmıştır. Teori sorunlarında reformizm, işçi hareketini ele alışta ekonomizm, tam boy yasalcılık, tasfiyecilik *Yeni Öncü* gerçeğinin ortak ideolojik öze dayalı değişik görünümleri haline gelmiştir. İşçi *Dünyası* yalnızca ekonomizmin değil, onun bir uzantısı olarak politika sorunlarında reformizmin, burjuva muhalefete kuyrukçuluğun da kürsüsüdür. Hatta bu ikinci özelliği çok daha belirgindir. *Yeni Öncü* yazarının bu konularda örneğin son referandum taktiği konusunda tek söz etmemesi rastlantı değil, ortak ideolojik temelin ifadesidir. Politikada reformizm ve kuyrukçuluk ekonomizmin ideolojik uzantısı, mantıksal sonucudur yalnızca. Proletaryanın siyasal sınıf bağımsızlığı kazanmasını güçleştirip, engeller. Bir arada, *Yeni Öncü*'nün dünkü ve bugünkü çizgisini oluşturmaktadırlar.

2-*Özgürlük Dünyası*

Reformist eğilimin yeni bir temsilcisi *Özgürlük Dünyası*. Buradaki "yeni"liğin sonradan çizgi değiştirmekten değil, yalnızca yayın hayatına yeni başlamış olmaktan geldiğini hemen ekleyelim. Daha henüz üç sayısı çıkmış bulunuyor ama, yorgun küçük-burjuva demokratları tarafından çıkarılıyor olmasından kaynaklanıyor olmalı, daha ilk sayısından itibaren reformist eğilimin önceki temsilcilerini, örneğin bir *Yeni Öncü*'yü aratmaz oldu. Reformist bahçenin bu yeni çiçeğini birilerinin umutla beklediği anlaşılıyor. Nitekim sonradan, *"beklenenden farklı bir içerik ve tutumla yayın hayatına giren ... Özgürlük Dünyası"* diyerek hayal kırıklıklarını dile getirdiler. Hemen belirtelim ki, bu hayal kırıklığı ifadesinin gerisinde tabandan gelen devrimci tepkileri yumuşatmayı ve şaşırtmayı amaçlayan bir ikiyüzlülük de var. *Özgürlük Dünyası*'nın yayın hazırlıklarından haberdar olan, Genel Yayın Yönetmenini ve etrafına topladığı kadroyu bilen her ciddi ve az çok tutarlı devrimci için, bu kadroyla hangi ideolojik nitelikte bir dergi çıkacağını tahmin etmemek için ya kör olmak ya da bile bile "lades" yapmak gerek. Bugün hayalkırıklığına uğramış görünenlerinki körlük değil, bile bile ladestir. Tanrı ideolojik sorunlarda ve araçlarda kimseyi "burjuva teknik eleman"lara muhtaç etmesin! Zira bu pusulayı burjuva ideolojisine teslim etmek olur.

Sorunun ilkesel önemini gözönünde tutarak, konumuzdan belirli bir ayrılmaya aldırmıyor ve Lenin'in bu noktadaki titizliğini hatırlatmak istiyoruz. Şüphesiz hatırlatmamızın muhatabı bile bile "lades" yapanlar değil (ki onların ne yaptıklarını çok iyi bildiklerine kuşku yok), olup bitenlerin anlamını kavrayamayan dürüst ve samimi devrimcilerdir.

Lenin, II.Enternasyonal partilerinin utanç verici

(*) *"Kimileri anın getirdiği kargaşa içinde 'boşluk doldurmaya', bugün eline tesadüfen geçirdiği olanakları tam bir 'vefasızlık' örneği göstererek proletarya sosyalizminin önderlerine karşı fakat açıktan savaşmaya yanaşmaksızın ve bunu göze almaksızın onları sözümona diskalifiye etmek için kullanmaya çalışabilir..."* (*Yeni Öncü*, Sayı: 13, Ekim-Kasım 1988)

akibetlerini nefretle karşıladı. Ama benzer akibetlerin gelecekte yaşanmasını engelleyebilmek, hiç değilse sınırlayabilmek için de, bu olumsuz deneyi inceledi ve dünya komünist hareketi için dersler çıkardı. Temmuz 1920'de Komünist Enternasyonal'in II. Kongresine sunulmuş ilkeler bu derslerin bir parçası, bir bakıma özüdür. "*Komünist Enternasyonale Alınma Koşulları*" başlığı taşıyan ve Komintern'e katılmanın "21 koşul"u olarak da bilinen bu ilkelerin **birincisi** şöyle başlıyor:

"*I-Günlük propaganda ve ajitasyon, gerçekten komünist nitelik taşımalıdır. Partinin elinde bulunan bütün basın organları, proleter devrim davasına kendisini verdiğini kanıtlamış olan güvenilir komünistlerin yazılışları sorumluluğunda bulunmalıdır...*"

İkinci koşul şöyle devam ediyor: "*Komintern üyesi olan her örgüt ... her türden sorumluluk yerlerinden reformcuları ve 'ortacıları' planlı ve sistematik olarak uzaklaştırmalı ve onların yerine ilk zamanlarda bazan 'deneyimli' politikacıların (*) yerine basit işçilerin konulması gerektiğine aldırış etmeksizin, denenmiş komünistleri koymalıdır.*" (*İşçi Sınıfı Partisi Üzerine*, Sol Yayınları, s.396)

Bunlar 1970'lerde "bilgi" olarak iyi kötü biliniyor, hatta bir ölçüde gözetiliyordu. 12 Eylül çok şeyi "unutturmuş"a benziyor. 12 Eylül'ün eskittiği çeşit çeşit "ay"ların siyasal sahneye yeni "yıldız"lar olarak çıkarılması bunu gösteriyor. (Bu manevi erezyona ayrıca değineceğiz.) Eğer güçlük "denenmiş komünistler"in azlığından geliyorsa, yapılması gereken pusulayı "tecrübeli" oportünistlere teslim etmek değil, oturup neredeyse 15 yıllık ömrü olup da hala böylesine bir yoksulluğu yaşayan grupların gerçeği üzerine sükunetle ve soğukkanlılıkla düşünmektir. Bu tutulacak tek devrimci yoldur. Kimse korkmasın, bu yalnızca ileriye götürür. Öteki, örnekleriyle de görüldüğü gibi, burjuva reformizminin yedeğine, açık ifadeyle batağa sürükler.

Konumuza dönelim. Nedir *Özgürlük Dünyası*? Bu dergi neden çıkıyor? Devrimci hareketin geçmişine ve Türkiye devriminin temel sorunlarına bakışı nedir? Bu ve benzeri sorunların cevabını bu derginin sayfalarında aramak boşunadır. Burjuva muhalefetin yedeğinde anti-12 Eylülcülük, SHP solculuğu, burjuva-demokratik önyargıların yankısı "hukuk" ve "insan hakları" gevezelikleri, "toplumun demokratlaşmasına katkı" liberal vaazları, kendiliğinden işçi hareketinden bazı haberler, ve güncel yaşamın geçici bazı sorunları hakkında köksüz bir ajitasyon ve teşhir!... Ama liberal ve reformist yayınlar ve yazarlar bunu fazlasıyla ve çok daha iyi yapıyorlar. Bunun için ayrı ve yeni bir dergi çıkarmaya kalkmak gereksiz bir zaman ve enerji israfı değil midir?

Yayın hayatına başlayan her yayın organında "Çıkarken" ya da "Başlarken" yazıları çok önemlidir. Bu yazılar bir bakıma çıkan yayın organının ideolojik platformunun ve yayın çizgisinin manifestosudur. Yeni bir yayın organını çıkaranlar genellikle bu gerçeğin bilincindedirler; bu tür yazıları bunu gözeterek titizlikle hazırlarlar. Okur yeni çıkan yayın organının ideolojik konumunu ilk elden burdan öğrenir. Doğal olarak, *Özgürlük Dünyası* da, yayına bu tür bir "Başlarken" başlıklı ve "*Özgürlük Dünyası*" imzalı yazıyla başladı.

Oradan aktarıyoruz:

"*Özgürlük Dünyası 12 Eylüle, toplumun askerileştirilmesine karşıdır, karşı olacak. Korku psikozu ve özgürlüksüzlüğün giderilmesine katkıda bulunmaya çalışacak...*"

"*Özgürlük Dünyası, toplumun yeni müdahalelere olanak tanımayacak ve bu yöndeki girişimler karşısında direnecek örgütlenişine, bunun düşünsel hazırlığına katkıda bulunacak.*"

"*Özgürlük Dünyası, demokratik özgürlüklerin peşinde olacak, toplumun demokratlaştırılması mücadelesinde yerini alacaktır...*"

Abartmasız denilebilir ki, *Özgürlük Dünyası*'nın perspektifi, ülkemizin ortalama bir burjuva-demokratının perspektifini aşmıyor. Yukarıda sıralanan görevler doğrultusunda liberal solun yoğun bir çaba içinde olduğunu kim inkar edebilir? Sivil toplumcular ve onların sözcüsü *Yeni Gündem*'in yaptığı neydi? *2000'e Doğru*'nun yaptığı nedir? *Özgürlük Dünyası*'nın ağzından "toplum" sözü düşmüyor. Hangi "toplum"dan sözediyor bu liberal baylar? Onların yeni soyunduğu "toplumun askerileştirilmesine karşı"tlık, "toplumun yeni müdahalelere olanak tanımayacak ... örgütlenişi", "toplumun demokratlaşması" vb. vb. liberal vaazları sivil toplumcularımız yıllardır vermiyor mu? Dahası, Ecevitler, Demireller, İnönüler başka neyi geveliyor ki! "Toplum"un askerileştirilmesini engellemek ve "demokratlaştırılması"nı sağlamak için yeni bir

(*) Belge Yayınları'nın "*III.Enternasyonal-Belgeler*" isimli derlemesinde bu ifade "'tecrübeli' oportünistler" olarak çevrilmiş. (s.30)

yayın organı çıkarmaları şart mıydı? Bunu örneğin bir *2000'e Doğru* (*) dergisi iyi kötü yapmıyor mu? Onun ilkel, titrek, silik bir kopyası olmak yerine, ona katılıp güç katmak daha dürüst ve sorumluca bir tavır olmaz mıydı? (Hazır grupçuluktan da bu kadar yakınıyorken!) Mahallenin namusunu kurtarmak hesabıyla, satır aralarına sıkıştırdıkları "demokrasiyi sosyalizme bağlayarak savunma" ifadesinin kendilerini onlardan ayıracağını mı sanıyorlar yoksa? Ama onlar da benzer lafları en az *Özgürlük Dünyası* kadar kullanıyorlar. Hatta daha çok ve daha oturaklı bir tarzda. Görmek için *Saçak* dergisine uzanmalarına da gerek yok, Doğu Perinçek'in haftalık başyazıları bunun için çok bile. Marksist geçinip de "ama burjuva demokrasisi biçimseldir" diye laf ola kabilinden eklemeyen liberal var mıdır ki yeryüzünde!

Burjuva demokrasisinin kaba yankıları olan "toplumun demokratlaştırılması" üzerine bu liberal gevezelikleri ayrıca ele alacağız. Burada yalnızca bunun *Özgürlük Dünyası*'nın yayın platformu olduğunu ve üç sayılık yayınıyla bu platformuna sadık kaldığını belirtmek için değinmiş oluyoruz.

Yeni liberallerimiz adetleri biliyorlar. Adet olduğu üzere "Başlarken" yazısında "geçmiş"e değiniyorlar. İmalı ve anlamlı mesajlar içeren bu bölüm şöyle başlıyor:

"Geçmişin devrimci birikimine yaslanmadan geleceğe yönelmek olanaksızdır. Bu, kuşkusuz devrimin ve devrimci geçmişin zaafları, hata ve yaklaşım bozukluk ve yetersizlikleri karşısında eleştirel tutum alışı dışlamaz, tersine içerir."

Bu tür genel sözler geçmiş konusunda belirsiz, tereddütlü, ilerletici bir değerlendirme yapmak konusunda yeteneksiz, dahası yüreksiz tüm mıymıntı oportünistlerin moda nakaratı durumunda şimdilerde. İyi de beyler aradan 8 yıl geçti, gevşeyen koşulllar şükür size siyasal yaşama yeniden başlama imkanı da verdi. Yöntem üzerine boş gevezelikler yerine, yönteminizi geçmişe uygulayıp, sonuçlarını dürüst devrimcilere, örgütlemeyi heveslendiğiniz işçilere ve genel olarak yığınlara sunmanız daha doğru, gerekli ve yararlı bir iş olmaz mı? Bunu hala başaramıyorsanız yeni bir yayın organıyla hangi yüzle siyasal sahneye ve yığınların karşısına çıkıyorsunuz?

Özgürlük Dünyası "kaba devrimcilik"in eleştirisi adına sıraladığı bir kaç liberal öğüdün ötesinde geçmiş konusunda açık bir şey söylemiyor. Ama öte yandan, geçmişe nasıl yaklaşmak gerektiği üzerine tumturaklı sözlere devam ediyor, dahası felsefe yapıyor:

"Zaafları ve eksiklikleri karşısında eleştirel olmayan bir tutumla geçmişi yüceltmek ve toz kondurmamak ile toptan inkarcılık günün geleceği olmayan başlıca eğilimleri. Birbirlerini güçlendirerek varoluyorlar. Geçmişi değerlendirişe ilişkin bu iki yaklaşım da ne tarihseldir ne de diyalektik. (Ama bir zamanlar, şimdi artık tarih olmuş uzak bir geçmişte, "Türkiye'de şimdiye kadar hiç bir zaman, hiç bir akım ve kişi tarafından ortaya konulmamış yepyeni ve çürütülmez bir çizgi"yle, "parıldayan bir güneş gibi" boşluğa doğum yapmak, hem "tarihsel" hem de "diyalektik" olabiliyordu!) *Her yeni oluşum döneminde, her başlangıçta düşünsel yetersizliğin* (bu ifadeye özellikle dikkat!) *göstergesi olarak ortaya çıkan mutlakçı metafizik eğilimler olarak geçicilikleriyle etkisizleşmeye çağrılıdırlar."*

Bütün bu soyut sözler, tumturaklı ama boş bir laf yığınıdır. Ve okuru geçmiş değerlendirmesi konusunda bir nebze olsun aydınlatmıyor. Zaten *Özgürlük Dünyası*'nı da bir adım ileri götürmüş değil. I.sayısında bunları yazan yeni liberallerimiz, 3.sayıda üstelik tam da aynı sütünda -başyazıda-, *"Özgürlük Dünyası'nın 1.ve 2.sayıları"*nda *"içinde bulunduğumuz dönemde, devrimci demokratik hareketin saflarında varolan, mücadele edilmesi ve aşılması gereken zaaflar ve eğilimler, aynı düzeyde olmasa da* ("aynı düzey"de ne kelime, çok daha beter!) *yansıdı"*ğını yazıyor (3.sayı, Aralık 1988). Kendi önünü göremeyen, boşlukta ve belirsizlikte duran, bu nedenle de gerçekte burjuva ideoloji ve politikaların yedeğine düşen, devrimci hassasiyetini koruyan tabanın tepkisiyle bu gerçeği 3. sayısında itiraf etmek zorunda kalanlar, "Başlarken", başkalarının "düşünsel yetersizliği" ve akibeti konusunda tumturaklı ahkamlar kesebiliyorlardı. Oysa onlarınki yetersizlik bile değil, tam boy bir düşünce yoksulluğu!

Ortada bayağılıkla içiçe bir komedi var gerçekte. Konumu, yayın platformu, ilkeleri ve işlevi konusunda belirsizlikle işe başlayan ve daha 3.sayısmda bunu itiraf eden bir yayının durumu, tam bir skandaldır. Böyle yola çıkanların "geçicilikleriyle

---

(*) İlk sayının hemen ardından liberalizmin "keskin kokusu"nu alan ve haklı bir umuda kapılan *2000'e Doğru* dergisi, tanıtım yazısını "özenli üslubuyla (siz bunu liberal ağız anlayın!) dikkat çeken *Özgürlük Dünyası*'na yayın hayatında başarılar" dileğiyle bitiriyor! (Sayı:40, 25 Eylül 1988)

etkisizleşmeye çağrılı" olduklarını görmek için 3 sayılık bir yayına ne gerek vardı. Teorik bakış bir yana, kendi 15-20 yıllık siyasal deneyimleri de mi öğretemedi bunu yeni liberallerimize? *Özgürlük Dünyası*'nın içine düştüğü durum tek kelimeyle utanç vericidir. Bugün bu yayın organını kimse savunamıyor. Duyulan utancı kaba, hoyrat ama öze ilişkin olmayan "müdahale"lerle sözde gidermeye kalkmak yerine, bu derginin yapacağı en doğru ve namuslu iş kendi çizgisini netleştirene kadar yayın yaşamına ara vermektir. Yok anti-12 Eylülcülük ve "toplumun demokratlaştırılması"ysa çizgisi, o zaman bağırıp çağırmak anlamsızdır. *Özgürlük Dünyası* bu çizgide doğru yoldadır! İlkel ve düzeysizdir ama, elinden gelen budur. Daha iyisini arayanlar için *2000'e Doğru* bir alternatiftir.

Bir başka vesileyle, geçmişin küçük-burjuva halkçı teori ve pratiklerini Marksizm adına umutsuzca savunmaya çalışan bir başka girişime karşı da hatırlatmıştık. Siyasal içeriğiyle inkarcılık, "bir küçük-burjuva sınıf tavrıdır."(*) Yine başka vesilelerle ve örneklerle vurguladığımız gibi, küçük-burjuva tapınmanın öteki yüzüdür. (Mao Zedung'a yaklaşım hatırlansın.) O tartışmada "teorisyen" muhatabımız "inkarcılık ve tasfiyecilik"i bireylerin kötü niyeti ve "gerekli teorik-pratik birikimden yoksunluğu" ile açıklıyordu. Toplumsal köke dayalı siyasal olay ve olguları salt subjektif etkenlerle açıklamak, bilim adına şarlatanlıktır. İnsan çok bilgili, düşünsel açıdan çok gelişmiş olur, ama inkarcı olur. Unutmamak gerek anarşizmin ve nihilizmin de filozofları var. Düşünsel yetersizlik" ya da "gerekli teorik-pratik birikim" den yoksunluk değil, sınıf karakteri ve konumudur temelde inkarcılığı yaratan.

"Gerekli teorik-pratik birikim" ve "düşünsel yeterlilik" türünden sözlerin yeni dönem "yıldız"larının diline bu kadar sık ve kolay takılması tesadüf olmasa gerek. Bu gerçekte kendi bilgi ve yeteneklerine hayran "burjuva teknik eleman"ın kendini yüceltme ruh halinin dile gelişidir. "Başlarken" yazısının "kaba devrimcilik" eleştirisi ile başlayan paragrafı şu cümleyle bitiyor: "İnançların yerine bilginin geçirilmesi ..."! "Kaba devrimcilik"i inceltmenin formülü olarak sunuluyor bu şiar. Ne var ki yeni liberallerimizin bu şiarı, "devrimci çocukluğu" eleştiren tüm liberallerin tanıdık-bildik eski yavelerindendir. Neden **inancın bilgiyle birleştirilmesi** değil de, "inançların yerine bilginin geçirilmesi..."! Birincisi, bir komünistin, bilinçli bir Marksistin; ikincisi ise bir liberalin, "tecrübeli" oportünistin şiarıdır. Ve ekleyelim ki bu ikincisi, her karşı-devrim sonrasında olduğu gibi bugünün Türkiye'sinde de modadır. Geçmişin hataları üzerine kaleme alınmış her liberal vaazda bunu görebilirsiniz. *Özgürlük Dünyası*'nın "inançlar"ını kaybetmiş, ama "bilgi"lerini doğal olarak korumuş liberal Genel Yaym Yönetmeni ve avanesi elbette sorunu böyle formüle edeceklerdi. Kendi "değer"lerinin nerede yattığını, bunca "badire"ye rağmen hala neden el üstünde tutulduklarını onlar çok iyi biliyorlar ve "inançların yerine bilginin geçirilmesi..." şiarını atarken kendi durumlarını teorileştiriyorlar. Ama kaba devrimcilik eleştirisinin arkasına saklanarak yapılan "inançları" sözde "bilgi"yle trampa etme çağrısı, her devrimcinin kulak tıkaması gereken liberal bir öğüttür. Devrimciler "bilgi"sizliğin zararlarını fazlasıyla yaşadılar, yaşıyorlar. Ama onlara gerekli olan, liberallerimizin dağarcığındaki burjuva önyargılardan hayli farklı bir "bilgi"dir. Yeni liberallerimizin ne kadar bilgili oldukları bir yana, sahip oldukları "bilgi"nin burjuvazinin rüzgarına yelken açmaya pek müsait olduğunu görmek için, her şey bir yana *Özgürlük Dünyası*'nın 3 sayılık yayınına bakmak bile yeter.

Şimdi geliyoruz bu derginin 3.sayısındaki başyazısına. Giriş bölümünde açıkça, sonraki bölümlerde örtülü olarak ilk iki sayının, özellikle de, tam bir liberal manifesto olan "Başlarken" yazısının pek sert ama hiç de öze ilişkin olmayan bir eleştirisi bu yazı. Derginin işlevini ve yayın politikasını yeniden tanımlıyor. Sağa sola hedefi ve muhatabı belirsiz (aslında kuşkusuz kendi ilk iki sayısı) öfkeli bir dizi saldırı ve ithamın ardından, şu cümleyle bitiyor: "Uzamasın. *Özgürlük Dünyası* Marksizm-Leninizmin saflığını korumak için mücadele yürütecektir."

"Geçmişin Yanılgıları Tekrarlanmamalı" başlıklı bu yazıyı okurları nasıl karşıladı henüz bilmiyoruz. Ama biz yargımızı çok net ifade etmek istiyoruz: Bu yazı yalnızca bu çevrede artık kronikleşmiş bir davranış olarak alışılagelen oportünist manevraların bir yenisi değil, yalnızca bir siyasal skandal değil, aynı zamanda bir utanç ve iflas belgesidir.

Uzun zamandır sözü edilen, hazırlıkları yürütülen, hatta sağlayacağı faydalar üzerine ince hesaplar bile yapılan bir yayın organı daha 3.sayısında şunları yazabiliyor: "*...kendilerini 'sosyalist basın' olarak niteleyen yasal dergilerden farklı olarak Özgürlük*

(*) *Küçük-Burjuva Popülizmi ve Proleter Sosyalizmi* (s.171-173)

Dünyası, her şeyden önce, ülke düzeyinde merkezi bir teşhir ve ajitasyon aracı, günlük sınıf mücadelesini yönetmeye ve yönlendirmeye çalışan merkezi bir yayın organı, bir örgütlenme merkezi ve aracı değil, teorik ideolojik mücadele aracı olmalıydı."

İkisinden biri; ya *Özgürlük Dünyası* başlangıçta belirlendiğinden ayrılarak farklı bir işlev üstlendi, ya da, işlevini ve görevlerini asgari bir açıklıkta olsun belirlemeden yayın hayatına başladı ve bu kendiliğindencilik onu yanlış bir konuma itti. Her iki durumda da sonuç bir skandaldır. Birinci durumda, daha ilk iki sayısında yolunu ve rolünü şaşıran bir yayın organının, başkalarına yol göstermek iddiasıyla siyasal sahneye çıkması, ikinci durumda ise, daha kendini aydınlatamamış bir yayın organının başkalarını aydınlatmaya kalkması...

Gerçekte *Özgürlük Dünyası* belirsizlik içinde ama bazı görevleri de belirleyerek yayın hayatına başlamıştı: "Bir ucundan yırtılmaya başlayan" 12 Eylül karanlığına karşı mücadele ve bunun "düşünsel hazırlığına katkı" için yola çıkmıştı. Bu arada "kaba devrimcilik"e karşı mücadele edecek ve "nasıl bir sosyalizm sorusunu yanıtlamaya çalışacak"tı. Bu üçü, dönemin Marksizm, devrimcilik adına yola çıkan tüm liberal eğilimli sol yayın organlarının ortak temaları durumunda. *Özgürlük Dünyası* da bu mevcut kervana katıldı ve karınca kararınca bu çerçevede bir şeyler yaptı. Dolayısıyla 3.sayıdaki başyazı bir skandalı itirafın ötesinde, bir ikiyüzlülük örneğidir. Biraz olsun samimi olsalardı, düştükleri durumu tahlil eder, nedenlerini belirlemeye çalışır ve sonuçlarını okurlarına açıklarlardı. Oysa öfkeli başyazı boşluğa saldırıyor, birilerini ve bir şeyleri suçluyor ama, böylesine kaba yanılgılara neden ve nasıl düşüldüğü, bunun hangi ideolojik-sınıfsal temellerin yalnızca yeni bir tezahürü olduğu konusunda okurlarını aydınlatacak tek kelime etmiyor.

Aslında bu konuda kendisi de karanlıkta. "Teşhir ve ajitasyon aracı" değil de "teorik-ideolojik mücadele aracı olmalıydık" diyor. Bu, sorunu hiç anlamadığını gösterir. *Özgürlük Dünyası* yalnızca 12 Eylül sonuçları üzerine köksüz bir teşhir ve ajitasyon aracı olabilirdi. İdeolojik-siyasal belirsizlik konumunda isteseydi de ötesine geçemezdi. Tüm diğer örnekler bir yana, 1976-78 döneminde *Halkın Kurtuluşu* da benzer bir akibeti, benzer nedenlerle yaşamamış mıydı? *Halkın Kurtuluşu*'nun bir avantajı vardı. Kendiliğindenci bir yayın organıydı ama hiç değilse kendiliğinden gelişen bir kitle hareketinin devrimci coşkusundan besleniyordu. Köksüz bir anti-faşist teşhir ve ajitasyonu, muğlak da olsa bir devrim vurgusuyla besliyordu. *Özgürlük Dünyası* bunlardan da yoksun. Böyle olunca, anti-12 Eylülcülük temelinde "hukuk süzgeci" ve "insan hakları" üzerine boş liberal gevezeliklerden öteye geçemiyor.

"Teorik-ideolojik mücadele aracı olmak" teorik-ideolojik netlik ve hazırlık gerektirir. Yeni liberallerimizin ise eskiyi savunamadıklarını, yerine yeni bir şey de koyamadıklarını, bundan dolayı da, boşluk ve belirsizlik içinde debelendiklerini bilmeyen mi var? "Teorik-ideolojik mücadele aracı olmak" üzerine büyük ama yalnızca tebessüme yolaçabilecek boş laflar edeceğinize, oturup önce teorik temelinizi, Türkiye devriminin temel sorunları ve proletarya hareketinin temel görevleri üzerine görüşlerinizi netleştirin. Bunu yapamadığınız sürece, "Marksizm-Leninizmin saflığını korumak" sizin boyunuzu çok aşar. İstemeseniz bile, bundan sonraki yayınınız bundan öncekinden farklı olmaz. Nitekim güya yeni bir işlevle, "teorik-ideolojik mücadele" (*) işleviyle çıkan 3.sayınızın ilk sayıdan ne farkı olduğunu her ortalama okur sormuş ve bir yenilik görememenin şaşkınlığını yaşamıştır. Bereket görüntüyü biraz olsun, öfke yıldırımlarınızın hedefi Genel Yayın Yönetmeninizin Gorbaçov dizisi kurtarıyor. Ya da kurtarıyor mu? Kendi burjuvazisi karşısında liberal sol sızlanmaların ötesine geçemeyenlerin, Gorbaçov'a karşı devrimciliklerini kanıtlama girişimlerini kimse ciddiye almaz, alamaz. Bunu da bilin.

Dahası var. "Geçmişin Yanılgıları Tekrarlanmamalı" yazısının tartıştığı ana "yanılgı" legalizm rüzgarı, legal yayın furyası ve bunun legalist-tasfiyeci sonuçlarıdır. Sormak gerekiyor, bunu 15 yıllık siyasal yaşamınızda, dahası son iki yılın legal yayın furyasında anlayamadınız bu furyaya balıklama daldınız da, yalnızca iki sayılık yayın pratiğinizin "dar deney"i ile mi anladınız?

Siz, *Emeğin Bayrağı* türünden benzerlerinizle birlikte ortalığa ulu orta "tasfiyecilik" sözlerini boş bir suçlama olarak savurur durursunuz ama, boğazınıza kadar da tasfiyeciliğe gömülür, yaşarsınız. Zira siz tasfiyecilik gibi "kökü derinlerde bir toplumsal olgu"yu bu **toplumsal ve ideolojik temelleriyle** hiç düşünmüş ve anlamış değilsiniz. Lenin'in ünlü

(*) "(*Özgürlük Dünyası*'nın) *katkısı esas olarak, proletarya hareketinin üç temel yönünden biri olan, teorik (ideolojik) mücadele cephesinde olacaktır.*" Vay ki proletarya hareketinin haline!

paragrafını nihayet bir yazınızda ("Türkiye'de Tasfiyecilik") aktarmışsınız ama sorunu yine de kavrayamamışsınız.

Aydınlıkçılar ve TBKP artık düzen içinde yerlerini almış, bir parçası haline gelmişlerdir. Onların tasfiyeciliği üzerine **küfür edebiyatı örneği** gevezelikler sizi sorunla ilgili bir adım bile ileri götürmez. Önemli olan Aydınlıkçılar ve TBKP de dahil bir bütün olarak burjuva liberal kampın, devrimci saflardaki ideolojik-siyasal baskısı ve sonuçları konusunda bir netliğe ulaşabilmektir. Bugün tasfiyecilik, devrimci hareketin kendi içinde ve çok tehlikeli bir biçimde yaşanıyor. Siz de bunun unsurlarındansınız. DSP kuyrukçuluğu, SHP solculuğu vb. en rezil örnekleriyle sizlerin şahsında yaşandı. Oturup bu vahim durumlara neden ve nasıl düştüğünüz üzerine biraz olsun sorumlulukla düşünebilme gücü ve cesareti gösterebilirseniz, ancak bu takdirde tasfiyeciliğin ne olduğu ve nasıl yaşandığı konusunda belki bazı ipuçları yakalayabilirsiniz.

3- *Demokrat Arkadaş*

"Aylık Gençlik Dergisi" alt ibaresi taşıyan bir yayın organına devrimci hareketi konu alan bir incelemede yer verilmesi yadırganabilir belki. Ama *Demokrat Arkadaş'ı* izleyenler onun hiç de "gençlik dergisi" olmak gibi mütevazi bir görevle yetinmediğini bilirler. Nitekim kendisi de ne yaptığının bilincinde olarak, Nisan '88 tarihli 4.sayısının başyazısında şunu açıklama gereğini duydu: *"Amacımız Demokrat Arkadaş'ı devrimci gençliğin sesi olabilecek etkin bir mevzi haline getirmektir. Ancak bugün toplumun farklı sınıf ve kesimlerine doğrudan seslenecek devrimci bir organın boşluğu da açıkça hissedilmektedir. Bu anlamda Demokrat Arkadaş, bir gençlik dergisi olma özelliğini korumak koşuluyla, farklı toplumsal kesimlere ilişkin sorunlara da bundan böyle daha geniş biçimde değinmeye çalışacaktır."*

Ortalıkta "toplumun farklı sınıf ve kesimlerine doğrudan seslenen" devrimci yayın organlarından geçilmediğine göre, *Demokrat Arkadaş'ın* sözünü ettiği "boşluk", o bu alçakgönüllülüğü gösterip belirtmese de, geçmişin "üç büyükler"inden birincisine ilişkin olmalı.

Geçmişte gençlikle ve *Devrimci Gençlik*'le başlanmıştı. Şimdilerde yine gençlikle, fakat bu kez *Demokrat Arkadaş*'la başlanıyor. Devrimcilikten "demokrat"lığa bu geçiş isimden öte, muhtevaya ilişkindir. Denilebilir ki, geçmişte de demokrattı. Elbette! Ama tüm reformist kusurlarına rağmen devrimci demokrattı. Şimdi ise tüm devrimci izlere -kalıntı da denebilir- rağmen, esasta artık liberal demokrat.

Sözün kısası, *Demokrat Arkadaş* "devrimci gençliğin" "demokrat" sesi olmaktan öte işlevler üstlenmiş durumda. Geçmişte gövdesi nispeten büyük olduğu için kibirinden geçilmeyen, ama karşı-devrim döneminin zorlu sınavından her yönüyle ve bütün cephelerde dökülerek çıkan bir hareketin "miras" bekçiliğini yapıyor. Bunu yaparken de hırçınlığından geçilmiyor. Örneğin, "bir çok sol grubun gözünü büyük bir iştahla devrimci hareketin tabanına diktiği"nden, "bir çoklarının, halen yaşamakta olan dağınıklığın da yardımıyla 'bir şeyler koparma' politikasına hız verdiği"nden yakınıyor. Çalımla ekliyor: "Yapılması gereken, başkalarının küçük ve sefil hesaplarıyla uğraşmak yerine, demokrasi güçlerinin önündeki sorunları aşmaya dönük bir çabaya yönelmektir." Ama yine de öfkesini alamıyor: "Bu, zaman zaman ortaya çıkan seviyesiz saldırılar karşısında tamamen sessiz kalınacağı anlamına gelmez."

Bu sözlerin yer aldığı yazı, daha önce sözü edilen 4.sayıdaki Başyazı. "Tıkanıklığın Aşılması" başlığını taşıyor. Yazı "demokrasi mücadelesindeki tıkanıklığı aşmanın sorunlarını tartışmak iddiasında ama, gerçekte yukarıdaki sözlerden de görülebileceği gibi "miras" bekçiliği yaptığı hareketin çözümsüzlükleriyle, önlenemeyen dağılışı ile ilgili. Bu hareketin tabanına kimlerin "büyük bir iştahla" gözdiktiğini bilmiyoruz. Bilebildiğimiz bu tabanın çok büyük ölçüde SHP tabanına ve kadrolarına dönüştüğü. Tek ve değişmez kaygı olan "demokrasi mücadelesi" ufku başka ne sonuç yaratırdı ki! Eğer bazı devrimci gruplar -örneğin *Yeni Çözüm*- bu tabandan bir şeyler kazanıyorlarsa buna devrim adına yalnızca sevinilir. SHP içinde eriyip düzenle bütünleşmekten iyidir bu.

Demokrat Arkadaş "miras" bekçiliği ile yetinseydi sorun yine de bizi fazlaca ilgilendirmeyebilirdi. Fakat "yeni sosyalizm anlayışı" modasının yeni gevezelerinden biri durumunda bu dergi.

Ekim'in 12. sayısında yeralan "12 Eylül Tahribatı" başlıklı başyazı, geçmişi değerlendirmekten kaçınanlardan sözederken, bir yerde şunları söylüyordu:

"Bu durumda olanların bir kısmı dönüp kendilerine bakmak yerine, uzanıp tarihe bakıyorlar. Şüphesiz tarihe eleştirici bir gözle bakmak her zaman

gerekli ve yararlıdır. Fakat bunlar bunu tarihten öğrenmek için değil, kendi utanç verici yıkımlarının sözde nedenlerini dünya komünist hareketinin tarihinde, özellikle de Sovyet tarihinde bulmak için yapıyorlar. Kendilerine toz kondurmayanlar, dünya komünist hareketinin tarihi hakkında ileri geri, hatta çoğu zaman gericilerin ve liberallerin ağzından konuşabiliyorlar."

Bu sözlerin tek muhatabı değil ama, ana muhatablarından biri *Demokrat Arkadaş* ve onun "Devrimci Hareketi"ydi. Derginin "Bu sayıda" başlıklı tanıtım yazılarında hep reklamı ve övgüsü yapılan Sinan Yurdakul imzalı yazılar anti-Stalinist ve Gorbaçovcu gerici-liberal koronun bir uzantısı ve yankısı durumunda. Bir Kruşçev-Gorbaçov hayranı olduğu anlaşılan yazar, örneğin Gorbaçov'u şöyle değerlendiriyor:

"Gorbaçov, yıllardır okuyageldiğimiz kalıplaşmış, donmuş, silik bürokrat üslubun yerine dinamik ve demokrat bir tavırla öne çıktı. Sovyetlerin yapmaya mecbur oldukları atılımları glasnost ve perestroyka yani açıklık ve yeniden yapılanma olarak formüle etti. Öyle ki, Gorbaçov ileri bir topluma geçişin ikili gereksinimini olumlu bir yaklaşımla formüle edebiliyordu." (*"Gerçek Somuttur"*, Sayı:4, s.7)

Stalin'in kişiliğine karşı ise bayağı bir saldırı metni olan bu yazı hakkında, "Bu Sayıda" başlıklı ve *Demokrat Arkadaş* imzalı yazıda şöyle deniyor: "Sovyetler tarihi üzerine kimi önyargılara ve gerçekleri görmekten ısrarla kaçınan anlayışlara karşı öğretici bir yazı olduğu kanısındayız." (s.2) Devrimci hareketin geçmişte revizyonizme karşı kazandığı ideolojik mevziler, yeni liberallerin bu yeni bölüğünün dilinde "kimi önyargılar", gerici-liberal koronun vaazları ise "gerçekler" oluyor.(*)

Demokrat Arkadaş geçmişe nasıl bakıyor? Ortaya bir değerlendirme koymuş değil. Ama formülü *Özgürlük Dünyası*'nınkinden çok farklı değil. (Bkz. Ekim 1988 tarihli 6.sayı, Başyazı)

İdeolojik belirsizlik ve kendiliğindencilik *Demokrat Arkadaş*'ın bugün sözcülüğünü üstlendiği çevrenin başından beri karakteristik bir özelliğidir. Bu derginin 6.ve 7. sayılarında (Ekim-Kasım 1988) uzun bölümleri yayınlanan Devrimci Yol Savunmasının "*Devrimci Yol Gerçeği*" başlıklı ara bölümü bunu bir kez daha göstermekle kalmıyor, münasip bir dille itiraf da ediyor. Beklenebileceği gibi bu, mazur gösterme, rasyonalize etme çabalarıyla bir arada gidiyor. Hukuksal kaygılarında ("Devrimci Yol bir örgüt değildir"!) beslediği sıkıntılı bir anlatımla, bir yandan Devrimci Yol'un kendiliğinden bir sürecin kendiliğinden bir ürünü olduğu gerçeğinin kanıtları sunulurken, öte yandan da bunun aslında "bilinçli bir seçime dayandığı, "'Partileşme süreci' kavramı çevresinde açıklanan düşünceler"in gereği olduğu, daha "Devrimci Yol Bildirgesi"nde sürecin böyle öngörüldüğü vb. anlatılmaya çalışılıyor. Bildirge sonrası "partileşme süreci" kastedilerek "Devrimci Yol Gerçeği" hakkında şunlar söyleniyor: "Kendiliğinden nitelikli ilişkilerin egemen olduğu böyle bir süreç içinde, faşist saldırılar karşısında kendi aralarında belirli bir dayanışma içine giren insanlar, bu saldırılara karşı durabilmek için belirli bir örgütlülük içinde hareket etmişlerdir." (*Demokrat Arkadaş*, Sayı:7, s.17, Kasım 1988). Bu, anti-faşist demokratik halk hareketinin ürünü anti-faşist demokratik bir grup olduklarını anlatır. Üzerlerinde zaten oldukça donuk duran Marksizm cilası kazınırsa, altından çıkacak "Devrimci Yol Gerçeği" de bundan başka bir şey değildir gerçekte.

Şimdilik konumuz Devrimci Yol Savunması değil, *Demokrat Arkadaş*. Devrimci Yol'a yalnızca, ideolojik belirsizlik ve kendiliğindenciliğin, dönemin bu yaygın özelliğinin, *Demokrat Arkadaş*'ta geleneksel bir eğilimden de kök aldığına işaret etmek için değindik. "Toplumun farklı sınıf ve kesimlerine doğrudan seslenecek devrimci bir organın boşluğu"nu da üstlendiği 4.sayısının Başyazı'sında, içinde bulundukları ideolojik belirsizliği ve örgütsüzlüğü rasyonalize ediyor, "teori" haline getiriyor:

"Varolan siyasi tıkanıklık nasıl aşılacaktır? Bunun için her şeyden önce, tek tek insanların, bulundukları alan her neresi ise (üniversite, sendika, mahalle, kitle örgütleri vb.) demokratik muhalefete etkin ve doğrudan katılımı şarttır. ... Kitlelerden kopmadan, onlarla içiçe sürdürülecek mücadelenin sağlayacağı birikim ve deneyler, hayatın gerçekliğinin daha iyi kavranmasını, dolayısıyla da (şimdi dikkat!) *devrim-*

(*) Bereket yukardan aşağı liberalleşen bu hareketin tabanında hala devrimciler var ve bunlardan biri, Aydın Cezaevinde bulunan Mustafa Ali Aslan, yazdığı eleştiri mektubunda anti-Stalinist saldırıya karşı çıkıyor ve *Demokrat Arkadaş*'ın pek hayran olduğu Gorbaçov reformları hakkında, "Bu uygulamalar geriye dönüşü hızlandıran özellikler taşımaktadır" değerlendirmesini yapıyor. ("İki Eleştiri", Sayı: 5, s.27, Haziran 1988)

ci mücadele perspektiflerinin bu gerçeklik üzerinde şekillenmesini kolaylaştıracaktır."

Güncel pratiğin sığ sularında edinilmiş "birikim ve deneyler"den "devrimci mücadele perspektiflerine" ulaşmak! Küçük-burjuvazinin kendi sığ pratiğini "teori" mertebesine yükseltme eğiliminin olduğu kadar ideolojik belirsizliğin yarattığı sıkıntıları giderme çabasının da ifadesi bu sözler, içler acısı bir kendiliğindenciliği anlatıyor.

Arkadan, "siyasal tıkanıklığı" aşmanın ikinci formülü geliyor: *"Öte yandan, bugüne kadar emekten yana mücadeleye omuz vermiş, bundan sonra da aynı tavrı kararlılık ve samimiyetle sürdürecek insanların, mücadeleyi yeni yeni ve verimli kanallara yöneltecek politikaları, demokratik bir platform içinde tartışmaları da tıkanıklığın aşılmasında büyük rol oynayacaktır."* Kendiliğindenciliğin belirsiz, muğlak dilinden Türkçeye çevirisi şöyle: "tek tek insanlar" olarak mücadeleye katılmakla kalmaz, kendi aramızda ve "emekten yana" başka kimselerle sorunları "demokratik bir platform"da tartışırsak, politik doğrultumuzu da bulmamız kolaylaşacaktır.

Daha önce aktarılan, "bir çok sol grubun gözünü büyük bir iştahla devrimci hareketin tabanına diktiği" yakınması bunun ardından geliyor ve bunun "devrimci hareket"te tıkanıklığı besleyen "bazı tehlikelere işaret etmek" izliyor: *"Bu arada kimi iyi niyetli ama dar görüşlü çabaların yolaçabileceği bazı tehlikelere işaret etmekte yarar var. Bir kısım insanın, yukarıda işaret ettiğimiz çabaları, kendilerini, aynı ideolojik-politik anlayışı savunan çok geniş bir kesimin dışında tanımlayarak sürdürmeye çalışmaları uzun vadede, geri dönüşü zor yapay ayrılıklara yol açacaktır."*

Bu gözyaşları boşunadır. Gerçekte varolan, "aynı ideolojik-politik anlayışı savunan çok geniş bir kesim" değil, ideolojik belirsizlik ve kendiliğindenciliğin ürünü heterojen bir ideolojik-sınıfsal "kesim"di. Karşı-devrimin de baskısıyla, hızlı bir çözülme ve dağılmaya uğraması kaçınılmaz oldu. Onu yeniden varetmek hayali, akıntıya kürek çekmektir.

Bu dergi, 4 aylık bir aradan sonra çıkardığı 6.sayısında (Ekim 1988) "Daha Örgütlü Yarınlara" başlıklı yeni bir başyazı yayınladı. Bu yazıda 4.sayıdaki kendiliğindenci görüşler daha cüretli savunuluyor. Özü özeti şu: Önce mücadele edilecek, sonra bu mücadelenin içinden "demokrasi mücadelesini yönlendirecek siyasi organizasyonlar" çıkacak!

Bu, bugün içinde bulundukları dağınıklığın, teorik temelden, programdan ve örgütlenmeden yoksunluğun **taban** karşısındaki teorisi olduğu kadar, miras bekçiliği yaptığı hareketin "partileşme süreci" konusunda bilinen kendiliğindenci görüşlerinin de bir tekrarı oluyor. Aynı teori geçmişte de benzeri bir ihtiyaca cevap vermişti.

Ekonomizm ve kendiliğindenciliğin ilkel formülasyonlarıyla dolu bu yazı, bir kez daha dağınık tabanı "bulundukları alan neresi ise (üniversite, sendika, mahalle, kitle örgütü) demokratik muhalefete doğrudan ve etkin katılım"a çağırıyor. Bu başyazı yalnızca kendiliğindenciliğin değil, popülizmin de ilkel bir dile gelişidir. Örneğin; *"Toplumsal muhalefeti baskısız, sömürüsüz bir düzenin yaratılması mücadelesine yöneltecek oluşumlarının yaratılması, demokrasiden yana, anti-oligarşik halk güçlerinin önünde acil bir görev olarak durmaktadır."*

Bunları yazanlar, "demokrasi mücadelesi"nin sosyalizm demek olmadığı gibi, bu mücadeleyi sosyalizme bağlayacak "devrimci oluşumu" (proletaryanın komünist sınıf partisi) yaratmanın da "demokrasiden yana, anti-oligarşik halk güçleri"nin ortak sorunu olmadığını, hala da anlayabilmiş değiller.

Devrimci Yol Savunmasından sonra bu dergi bazı konu ve kavramlarda "netleşme"ye başladı. Savunmanın ilk bölümlerinin yayınlandığı 6.sayının tanıtım yazısında, adet olduğu üzere, liberal yazar S.Yurdakul'un yazısı övülürken, demokrasi konusunda şu harika tanım yapılıyor: *"Demokrasi herkesin ayrı tarafa çektiği bir konu halini aldı. Oysa demokrasinin o yana bu yana çekilecek hali yoktur. Demokrasi demokrasidir.* (Ne dehşetli tanım!) *En yalın ifadesiyle halkın kendi iktidarını kendisinin kurmasıdır. Aynı şekilde kim kimi kimin için nasıl yöneteceği de karmakarışık konu. Sinan Yurdakul'un Demokrasi, Sosyalizm ve Yönetim Sorumları başlıklı yazısı bu konulara açıklık getirmeyi amaçlıyor".* Liberal gevezelikler sorunları açıklığa kavuşturmak bir yana, açık olanları bile arap saçına çevirir. Övgüsü yapılan yazı yalnızca bunu bir kez daha kanıtlıyor.(*) Okura hatırlatalım ki, *Demokrat Arkadaş* bizleri açıklık için liberal yazara havale ederken, kendi açıklığını, ilgili sayıda yayınlanan savunmanın "Türkiye'nin Demokrasisi" başlıklı ara bölümden alıyor. Yukarıya aktarılan ve kimseyi bir adım ileri götürmeyecek muğlaklıktaki liberal tanım kelimesi kelimesine orada var.

6.sayıda "12 Eylül" başlıklı ve Güner İş imzalı, 7.sayıda (son sayı) "Üçüncü Dünyanın Kapitalist

Orduları ve Türkiye" başlıklı ve Deniz Türker imzalı yazıların bazı bölümlerinde Türkiye'nin yakın siyasal tarihinin bazı sorunlarına değiniliyor. Esin kaynakları Savunma mıdır bilmiyoruz. Ama görüş ve yaklaşımlarda tam bir paralellik var. Kurtuluş Savaşı, Kemalizm, devlet, ordu, bürokrasi vb. konularda '60'lar MDD'sinin ünlü revizyonist görüşleri olduğu gibi savunuluyor. Deniz Türker, Mahir Çayan'dan aktarma yapıyor. M.Çayan'm ilgili konulardaki görüşleri M.Belli'den (**) alınmaydı. 20 sene sonra, THKP-C kökenli bazı gruplar hala "devrimci Kemalizm", "50'lerde karşı-devrim", "devrimci ordu geleneği", "küçük ve orta burjuvazinin vurucu gücü Türk ordusu", "devletin yapısındaki nispi denge unsuru" bürokrasi vb. vb. üzerine bu gerici burjuva tezleri savunabiliyorlar. (Yalnızca *Demokrat Arkadaş* değil, radikalizmini koruyan *Yeni Çözüm* de!)

4- TKP(B), TDKP, *Emeğin Bayrağı* vb.

TKP (B) Merkez Komitesi Temmuz 88'de toplandı. Toplantı sonuçları Belgeler olarak yayınlandı. Bu belgeler içinde yer alan Sonuç Bildirisi'nden şunları okuyoruz:

"Bu dönemde, Türkiye Solu'nda ayrışma ve netleşme hızlandı. Devrimci ve reformist eğilimler her olayda kendini belli ediyor. ... Reformistler Evren ve Özal'ın müsaade ettiği kadar muhalefet yaparak avunabilirler. Ama biz faşist diktatörlüğü yıkacağız. Hedefimiz, ilk aşamada faşist diktatörlüğü yerle bir etmektir ve bunda kararlıyız." (*)

Özünde reformist olan bir mücadele perspektifini sert mücadele çağrılarıyla birleştirmekten ibaret bu sözler, bizim *Belgeler*'den ve *İşçi Gerçeği*'nin son sayılarından izlediğimiz bugünkü TKP (B) gerçeğinin bir özetidir aslında.

Bu grubun "faşist diktatörlük" dediği Evren-Özal kliğinden öte bir şey değildir. Bu, anti-12 Eylülcü perspektifin "sol" terminolojiyle ifade edilmiş bir çeşitidir. Anti-12 Eylülcü reformist platforma ayrıca değinileceği için burada uzatmak yararsız. Şu kadarını söyleyelim; TKP (B) reformist bir gelenekten koparak devrimci hareket saflarında yerini almıştı. Ama her şey gösteriyor ki, koptuğu kesimin reformist ideolojik öğelerini kuvvetli bir şekilde taşıyor. Bunu "sol" vurgularla bezemek hiç inandırıcı olmuyor. Yalnızca bu grubu sıkıntıya sokuyor.

Politik Büro raporu "asıl tehlike ... Evren-Özal faşizmidir" (s.22) "Türkiye halklarınm baş düşmanı ... faşist generaller ve ANAP'ın kendisidir" (s.23) diyor. Bu bakış kaçınılmaz olarak sonuçlarını, DYP ve SHP'den medet umma, haklarında hayaller yayma olarak üretiyor. Belgelerin 19. sayfasında, Politik Büro Raporu'nun şu sözlerini okuyoruz: *"SHP ve DYP'nin kapitalizm içinde çözüm önerileri hiç bir şey değiştirmez. İyi niyetli olsalar, demokrasiye gerçekten inansalar da bir şey değişmez. Çünkü politikayı IMF ve diğer alacaklılar dikte ettiriyor. Geçmişte böyleydi, bugün de böyle. Kaldı ki Demirel için iyi niyetten de bahsedilemez."*

Bu hiç değilse SHP için iyi niyetten bahsedilebileceği anlamına geliyor. TKP(B) buna yürekten inanıyor olmalı ki başka yayınlarında, Ecevit'in 12 Mart sonrası demagojik çıkışlarıyla sağladığı başarıyı örnek göstererek SHP'ye akıl veriyor, yol gösteriyor. Zaten yukarıdaki satırlar da, "faşist generaller tasfiye edilmedikçe, emperyalizmden bağımsız bir politika güdülmedikçe, sosyal-demokrat bir parti de başarılı olamaz" şeklinde sürüyor.

12 Eylülü bir grup generalin ya da Evren-Özal ikilisinin icraatı gibi göstererek sermayenin karşı-devrimci saldırısını perdelemek, hoşnutsuzluğu ve birikimi düzen içinde eritmeye, parlamentoya kanalize etmeye çalışmak, böylece sermaye egemenliğini pekiştirmek vb. tüm bunlar, bizzat burjuvazinin şu dönemki yedek politikalarıdır; SHP ve DYP'nin

---

(*) Şu sözler yazının Jakoben diktatörlüğüne bakışını özetliyor: "Fransız ihtilalinde devrimi korumak için kurulan 'Kamu Selamet Komitesi' Robespierre ve Saint-Just'un döneminde kendisinden yetki aldığı tüm meclisi korkudan titretmiş"tir. (Sayı:6, s.16) Yazar bunları, "otoritenin kötüye kullanılması"na örnek ve bir eleştiri olarak yazıyor. Sözünü ettiği meclisin aslında büyük çoğunluğuyla Jirondenlerden ve "bataklık"tan oluştuğunu, Kamu Selameti Komitesinin bu meclise değil, Paris'in emekçi yığınlarına dayandığını ya bilmiyor (ki "kültür"ü gözetilirise bu zayıf bir ihtimal), ya da bir liberal olarak Jirondenlere olan sempatisini dile getiriyor.

(**) İsteyenler M.Belli'nin *"Yazılar-1965-1970"* isimli derlemesinde (Sol Yayınları, 1970) bu görüşlerin ayrıntılı bir dökümünü bulabilirler.

(*) *Belgeler*, s.57, Eylül 1988

şahsında dile getiriliyor, devreye sokuluyor. Revizyonistler, liberal solcular bu politikaların yedeğindeler. TKP(B)'nin bakışı bu politikaların etki sahasmdadır.

Toplantının Sonuç Bildirisi şunları da içeriyor: *"MK'mız gerek SHP örgütünde gerekse parlamentoda anti-faşist anti-emperyalist, devrimci yurtsever eğilime bir daha dikkat çeker... Sol sosyal demokratlar dostumuzdur"*.

Böylesi vaazlar SHP Solculuğunun bir türünü anlatıyor.

İç politik mücadeleye ilişkin bu reformist vaazlara, dışta "Gorbaçov Yoldaşın" ve dünya komünist ve işçi hareketini yıkıma götüren Kruşçevci 20.Kongrenin hararetle selamlanması eşlik ediyor: *"20.Kongre'de belirlenen sosyalist demokrasi, yönetimdeki atılımlar, barış içinde birarada yaşama, maddi müşevvik kullanma vb. politikalarla SBKP'nin doğru çizgiyi savunduğu bugün Çin Halk Cumhuriyeti'nde bile utangaçca kabul ediliyor."* (s.8-9)

Şıracının şahidi bozacıymış!

TKP(B), "devrimci radikal dostlar"la birliğini bu temelde "pekiştireceği"ni sanıyorsa çok yanılıyor. Bu görüşler ve platformda ısrar, yazık ki, onu yalnızca geldiği yere, gerisin geri TSİP'e götürür.

* * *

TDKP'ye gelince. Genellikle karmakarışık bir anlamsız laf yığını olan *Devrimin Sesi*'nin ilk sayfa yazılarından biri (kısa bir süre önce) şöyle bitiyordu: "TDKP'nin, bugünkü şartlarda ne yapacağını bilen konumda olması geleceği için umut ışığıdır".(*)

TDKP'de "ciddiyet bunalımı" yıllardır yaşanıyor. Ama bu kadarı fazla artık. Ne yaptığını bilen bir TDKP! Devrimci kamuoyu bir yana, bu TDKP tabanıyla alay etmektir. TDKP ne yaptığını gerçekten biliyorsa, hayli zayıflamış bir umutla da olsa TDKP tabanı bugün hala neyi bekliyor? Bu satırları yazanlar bulutların üstünde yaşıyor olmalı. TDKP tabanı bugün, geçmişin değerlendirilmesi ve Türkiye devriminin temel sorunları konusunda TDKP'nin neyde karar kılacağını bekliyor. Bu bekleyiş yıllardır sürüyor ve bugün artık çok kritik bir aşamaya gelmiş bulunuyor. TDKP bakışını bir an önce netleştirmezse, onu hiç de hoş bir akibet beklemiyor. Söyleyecekleri onu kurtarır mı? Bu da ayrı bir sorun, çok bir şey kalmadı, "büyük bekleyiş"in sonunu hep birlikte göreceğiz. Ama belirtiler pek bir "umut ışığı" vermiyor. Son sayıda (72.sayı, Aralık 1988) yer alan "10.cu (*) Mücadele Yılına Girerken" yazısı, bu çevrede işlerin bayağılıkla içiçe bir komediye dönüştüğünü bir kez daha kanıtlıyor.

İç kargaşa ve belirsizliği yaşadığı dönemde ne yapıyor TDKP? *Devrimin Sesi* bu soruya bir aynadır. Baktığımızda ötekilerden özünde farklı bir şey göremiyoruz. Yalnızca "solcu" bir görünüm vermeye çalışıyor. Ama "kendi kendine sansür uyguladığı"nda keskinliğin sağcı özü bütün açıklığı ile beliriyor.

Bu arada şu dönemki muhatabı *İleri* dergisiyle açık ya da örtülü iç karartıcı polemikler. Bayağılıklar da denebilir buna. Bu vesileyle şöyle sözlerle de karşılaşıyoruz: "TDKP önderliği kendi hatalarıyla da uzlaşmaz ve uzlaşmayacaktır". Bu alışageldiği üzere TDKP önderliğinin TDKP önderliğine bir övgüsü oluyor. Ama nedir bu TDKP önderliği? TDKP Kuruluş Kongresi'ne bir önderlikle gidildi ve bu kongreden seçilmiş bir önderlikle çıkıldı. TDKP bu önderliğin hesabını vermiş midir, kendi içinde ve yığınlar önünde? 9 yıl sonra nedir bu önderliğin durumu? TDKP'nin gökyüzünde yaşayan "önderleri" kendileriyle alay etmeyi bir yana bırakmalıdırlar. Zira her şey yeryüzünde yaşandı; TDKP tabanının, tüm devrimcilerin ve yığınların gözleri önünde.(**)

TDKP yayın organı *Devrimin Sesi*'nde çok nadir de olsa, ciddi yazılara da rastlanıyor. "TKP'nin Doğuşu ve Gelişmesi" başlıklı yazı buna bir örnek. Ama ilginç bir örnek. Türkiye sol hareketinin tarihine çok özet bir bakışı içeren ve Türkiye'de parti sorununu tartışan bu yazı, bu tarih içinde **TDKP'nin yeri** konusunda sır vermiyor. Bunu suskunlukla geçiştiriyor. Şubat 1980'den sözetmiyor bile. Bu suskunluk şöyle pasajlarla birleşince "ne yaptığını bilen bir TDKP" iddiası hepten garipleşiyor: *"Bugün yine, Türkiye işçi sınıfının komünist partisini işçi sınıfının bağrından yaratma sorunuyla başbaşayız" "... TKP'yi tarihi süreci içinde incelemek, Leninist partinin önündeki engelleri irdelemek, bugün daha da acil bir görev olarak önümüzde duruyor."* (***)

(*) Sayı: 68, Ağustos 1988

(*) Gramer açısından doğal olarak yadırganacaktır. Ama orijinalinde böyle.

(**) TDKP önderliğinin "bazı unsurlar"ının değil, ezici çoğunluğunun utancı yaşadığını herkes biliyor. Hiç bir hokkabazlık bunu karartamaz.

(***) Sayı:69, s.9, Eylül 1988

Kasım 1988 tarihli 71.sayıda reformist referandum taktikleri, sorunun teorik-siyasal temelleri açıkta bırakılarak, öfkeli bir eleştiriye tabi tutuluyor. Muhalif burjuva partileri arasında ayrımlara, parlamenter platformlara, düzenin iç çatışmalarına bağlanan reformist umutlar haklı olarak yeriliyor. Ama unutmak ve unutturmak istediği, ne var ki unutulması olanaksız bir şey var. Bu reformist bakışın en yetkin teorik ifadeleri TDKP'nin teorisyenleri tarafından ortaya konmuştur ve bu utancı temizlemedikçe, TDKP en son konuşması gerekenlerdendir.

Bugün Devrimci Yol Savunmasında yer alanlar yıllar önce *Devrimin Sesi*'nde yer aldı. Özünde kaybedilmiş hakların yeniden kazanılmasına dayalı olan anti-12 Eylülcü platform -ki reformist referandum taktikleri bunun ürünüdür- yıllar önce en net şekilde TDKP teorisyenlerinden biri tarafından formüle edildi. Reformistlerle "demokrasi elde etmede" amaç birliği "elde etme yönteminde ayrılıklar" olduğu, ama bunları eleştiriyle gidermek gerektiği, "demokrasi tutarlı savunulmuyor, yöntem yanlıştır denilerek" reformistlerle ittifaktan kaçmanın "sol sekterlik" olduğu belirtildikten sonra, şu dört dörtlük reformist taktik formüle ediliyordu:

"Burada takip edilmesi gereken siyasi taktik, cuntanın yasakladığı demokratik hak ve özgürlüklerin yeniden elde edilmesi konusunda çabanın olumlu olmadığıdır." (*)

Ve daha neler! (**) Şimdi akibeti hakkında rivayetler muhtelif olmakla birlikte, bir kaç sayı öncesine kadar *Devrimin Sesi*'nin başında bulunan bir teorisyenin kaleminden çıkma bunlar. Çeşitli yayın organları reformist eğilimi değişik vesilelerle sık sık sergiliyorlar. Ama hiçbirinin sorunu bu derece açık ve çıplak ifade ettiğini görmedik. Durumu bu olanlar, bugün başkalarını reformizm konusunda eleştirebiliyor. Dahası hiç sıkılmadan şunları yazabiliyorlar: *"TDKP her zaman, reformistlerin işçi ve emekçiler üzerindeki etkinliğini kırmaya, emekçilere doğruyu göstermeye çalıştı ve çalışacaktır"* (72. (son) sayı, s.15)

Bu yalanlara, 8 yıldır kullanılan "dimdik ayaktayız" teraneleri eşlik ediyor. Yalana dayalı propaganda gericilere hastır, gerçek devrimciler buna asla tenezzül etmezler.

* * *

Emeğin Bayrağı, geçmiş konusunda bir "değerlendirme" sahibi oluşuyla ötekilerden ayrılıyor. Ne var ki bu değerlendirme bir dar görüşlülük numunesidir. Kendinden ötesini görmüyor. Yalnızca özel bir geçmişi, uzantısı olduğu geçmişi değerlendiriyor. Kendini Türkiye devrimci hareketinin gelişme süreci içinde değerlendirebilmek bir yana, kendine çok benzer bir kaç grupla ilişkiler içinde bile değerlendiremiyor. Hayır, o yalnızca kendini ve kendi sürecini değerlendiriyor. Bu olanaklı mı? İnanılması belki güç ama, *Emeğin Bayrağı* bu olanağı buluyor. 15 yıllık geçmişi değerlendirdiğini sananlar, henüz burnunun ötesini değerlendiremiyor ve şunları söyleyebiliyorlar: *"Diğer yandan, devrimci sosyalist akımın, birden çok yoğunluğu kapsayıp kapsamadığı, tartışmalı bir konudur"* (Sayı:4, s.19, Haziran 1988)

Maoculuğun eleştirisiyle "devrimci sosyalistlerin teorisindeki sakatlık ve çarpıklıkların" aşıldığını, ve böylece, teorik gelişme ve programın oluşturulmasına ilişkin sürecin "tamamlanmış oldu"ğunu bildiren *Emeğin Bayrağı*, kendini bu ara, "partileşme süreci"nin öteki halkası olan "proletarya hareketine bağlanma"ya vermiş bulunuyor.Demokratik programı bu sayede ekonomizm ve sendikalizmle çiçekleniyor. Bir ara *Halkın Kurtuluşu*'nun geçmişte devrimci hareketin bir kesiminde tuttuğu yere heveslenen bu dergi, *Halkın Kurtuluşu*'nun bir karikatürü olmayı sürdürüyor. "Proletarya hareketine bağlanma"da özel bir yer tuttuğu anlaşılan ve üzerine sayfalar dolusu yazılan DSİM'ler de dünkü DSM'lerin karikatürü olarak beliriyor. (*) Bu dergi kendiliğindenciliği ve ekonomizmi yaşamakla kalmıyor, teori haline getiriyor ve savunuyor.

6.sayıda (Ağustos 88) "Demokrasi Kavgasında Devrimci Çizgi" başlıklı bir yazı yer alıyor. Demok-

(*) Kasım 84 tarihli TDKP-MK broşürü (s.38)

(**) Örneğin: "Faşizmi 'dönüşümcü' yollarla tasfiye etmeyi amaçlayanların bu yanılgılarına rağmen onlarla demokrasiyi savunmakonusunda birleşebiliriz. Bundan ötürü henüz kurulma aşamasında olan DSP hareketine ilgisiz kalmamalıyız. Demokrasi talebini savunma konusunda birlikte hareket etmenin yollarını aramalıyız" (Aynı broşür, s.63)

(*) A.Kadir Konuk'un "Eleştiri" bandı ve "DSİM Üzerine" başlığıyla yayınlanan tek sütunluk mektubu, sayfalar dolusu boş lafın içyüzünü çok kısa ve çok özlü olarak sergiliyor. Şöyle soruyor Konuk: "Bir sorum var: Acaba DSİM üyesi olan işçiler önceden zaten taraftarınız olan işçiler değil mi?" (Sayı:10, s.24, Aralık 1988)

ratik kapitalizm ve demokratik iktidar programını da tanıtıyor. Yazıda çok sık kullanılan bir kavram var: "Emekçi halk egemenliği". Milli devrimci iktidarla başlamıştı MDD Hareketi. Sonra bu 1970'lerde demokratik halk iktidarı ve bunun çeşitlemesine bıraktı yerini. Şimdi *Emeğin Bayrağı*'nda "Emekçi halk egemenliği" halini almış bulunuyor. Peki nedir "emekçi halk egemenliği"? Cevap şöyle: *"... emekçi halk egemenliği, sosyal demokrasinin savunduğu burjuva parlamanter cumhuriyet değil, ondan çok daha ileri demokrasi olmalı... 'doğrudan demokrasi'nin ifadesi bir cumhuriyet olmalıdır"* (s.28) Devamında sayılan özelliklere bakılırsa, bir tür sosyalist sovyet cumhuriyeti bu. Ama hayır, bu yazıda ve başka belgelerde bunun sosyalist bir demokrasi olmadığı, sovyet örgütlenmesine dayalı küçük-burjuva demokratik bir cumhuriyet olduğu açıklıkla ve önemle söyleniyor. Bu aşamada ötesine geçmeye kalkmanın Troçkizm olduğu da döne döne ekleniyor.

Nedir ki Troçkizme bunca saldıranlar, biraz dolanbaçlı bir yoldan aynı Troçkist mantığa çıkıyorlar. Bu şaşkınlar proletarya diktatörlüğünün, proletarya önderliğinde devrimci bir emekçi egemenliğinden başka bir şey olduğunu mu sanıyorlar? Eğer bu emekçi egemenliğinin başında proletarya varsa (ki kapitalizm çağında başka türlü bir emekçi egemenliği, teoriye ve tarihe aykırıdır), bu proletarya demokrasisinden başka nedir ki? Değişik yoldaşlar *Ekim* sayfalarında bu küçük-burjuva darkafalılığını değişik defalar hedef aldılar, proletarya diktatörlüğü kavramının bilimsel içeriğini Lenin'e dayanarak anlatmaya çalıştılar. Ama nafile! Küçük-burjuvazi elbet kendi ufkunu teorileştirecektir. "Sosyal demokrasinin savunduğu burjuva parlamenter cumhuriyetten" ötede, ama proleter sosyalist cumhuriyetten de beride! Burjuva bir toplumda, sermaye egemenliği koşullarında, işte bu tam bir küçük-burjuva formülasyonudur. Gerçek yaşam karşısında eğreti, ama son derece anlaşılır bir sınıf mantığına dayalı.

Demokrasi ufkunun siyasal taktiklerde 12 Eylüle muhalefet platformuna dönüşmesine *Emeğin Bayrağı* da bir örnek. Fakat durumu ötekilerden yine de farklı. Her şeye rağmen radikal bir konumda duruyor. Burjuva muhalefetin yedeğine düşmemek çabasında. Ama elinde olmayarak bu alana doğru meylediyor arada bir. Demokrasi ufku onu oraya çekiyor.

Örneğin 12 Eylül özel sayısındaki başyazıdan şunları okuyoruz: *"12 Eylül üzerinden 8 yıl geçti. Ama bu dönemin suçluları henüz iş başındalar. Oysa onlar yığınla suç işlemişlerdir. Öyleyse 12 Eylül suçluları yargılanmalıdır. Ama bu kendiliğinden olmaz. Bunu sağlayacak olan proletarya ve emekçilerin mücadelesinin dayatmasıdır. Yakın dönem deneyleri olarak Yunanistan, Arjantin deneyleri de bunu gösteriyor. Oralarda halkın mücadelesinin dayatması sonucunda cuntacılar ve suç ortakları sanık sandalyesine oturtuldular. Türkiye'de de en başta yapılması gereken şeylerden biri budur."*

Çok keskin görülen bu sözler, dönemin tüm reformist eğilim temsilcilerinin ortak nakaratıdır. Yunanistan ve Arjantin hep olumlu örnekler olarak veriliyor. Evet "oralarda" gerçekten öyle oldu. Ama işte böylece de "sistem" ve "ordu" aklanmış, "düzen" yerleşmiş oldu. Halkların devrimci birikimi ve tepkisi düzen sınırları içine hapsedilip eritilmiş oldu. Tek yanlı ve darkafalı demokratlarımızın hep unuttuğu, yukarıdaki kampanyanın başını çeken *2000'e Doğru* dergisinin hep unutturduğu gerçeğin öteki yüzü, tam da budur.

"Demokrasi mücadelesi": İktidar perspektifinin yitirildiği alan

a) Demokrasi mücadelesi ve demokratik devrim tezi

Demokrasi sorununu ve mücadelesini ele alış, Türkiye devrimci hareketinin iç tartışmalarından olduğu kadar iç ayrışmalarında da temel öneme sahiptir. Programa, devrim stratejisine ve politik taktiğe ilişkin tartışmalarda özel bir yer tutmaktadır. Demokrasi mücadelesi geçmişten beri, fakat özellikle de bugün, "devrimci-demokrat"ların bir bütün olarak tökezlediği, burjuva-demokratik görüşün tuzağına ve burjuva reformizminin yedeğine düşmekten kurtulamadıkları bir sorundur. Abartmaya düşmeksizin söylenebilir; Türkiye devrimci hareketinde devrimci komünistlerle devrimci demokratların, proleter sosyalizmi ile küçük-burjuva sosyalizminin (demokrasisinin) temel ayrım ve saflaşma noktalarından biri olacaktır bu sorunu ele alış.

Haliyle konu çok kapsamlı ve çok boyutludur. (Bilindiği gibi buna şimdilerde bir de "sosyalist

demokrasi" tartışması eklendi). Biz tartışmamızdaki yerini sınırlamak, devrimci hareket saflarında bugün beliren reformist eğilimle ilişkisi sınırları içinde, kısaca ele almak durumundayız. Nasılsa geçmişin olduğu gibi önümüzdeki dönemin de temel tartışma konusu olacaktır ve üzerine tartışıp yazmak için çok vesile çıkacaktır. Konuyu sınırlamanın bizi aşan nedenleri de var. Az sonra da değineceğiz; reformist eğilimin temsilcileri çok laf edip temel sorunlarda suskun kalma yeteneğini, üstelik üstüne en çok laf ettikleri demokrasi sorununda da sürdürüyorlar. Yeni dönemde soruna biraz olsun açık yaklaşma örneğini Devrimci Yol Savunmasında gördük. TDKP'nin 12 Eylül sonrasında Ecevit'e el uzatırken ortaya attığı "Türkiye'de hala gerekli olan burjuva demokrasisidir" düşüncesi, bu kez Devrimci Yol Savunmasında açık-seçik dile getirildi.

Bir Marksist için, "demokrasi" gerçekte çok mu karmaşık bir sorundur? Olmasa gerek. Ama Marksist oldukları iddiasındaki liberallerin ve halkçı devrimcilerin elinde karmakarışık hale gelmesine de şaşmamalı. Yalnız bu tarihsel dönemde ve yalnız Türkiye'de olmuyor bu.

Örneğin, yüzyılın başında da hayli uğraştırmıştır bu sorun. Bir çok kimse yolunu diğerlerinin yanısıra bu sorunda şaşırmıştır. Çok boyutlu bu sorunun "güçlük" yaratan yanlarından biri de demokrasi mücadelesini ele alıştır. Lenin bunu şöyle tanımlıyordu: *" İnsan, demokrasi için mücadele ile sosyalist devrim için mücadelenin, birincisini ikincisine bağımlı kılarak, nasıl birleştirileceğini bilmelidir. Bütün güçlük burada yatıyor; meselenin bütün özü buradadır."* (*)

Marksizmin liberal yorumcuları, Kautskiciler, "**doğru** demokratik istekleri, geleceğe, toplumsal devrime değil, geçmişe, barışçıl kapitalizme göre tasarlamak" hatasına düşüyorlardı. Emperyalist ekonomistler ise demokrasi mücadelesinin anlamını ve önemini kavrayamıyor, demokratik istemlerin savunulmasına karşı çıkıyor, bunu oportünizme verilmiş bir taviz sanıyor ve demokratik istemlerin "kapitalizmde olanaksız, sosyalizmde gereksiz olduğu" saçma sonucuna vararak Marksizmi karikatürleştiriyorlardı.

Lenin, liberal, anarşist ve ekonomist sapmaları birarada hedef alarak, kapitalist bir ülkede demokrasi sorununu ele alışın şu son derece özlü ve önemli tanımını yaptı: *"Demokrasi sorununun Marksist çözümü, proletaryanın, **burjuvazinin devrilmesini ve kendi zaferini hazırlamak üzere*** (siyahlar bizim), *bütün demokratik kurumları ve bütün özlemleri, kendi sınıf savaşımında seferber etmesidir."* (*)

Devrimci-demokratlarımız Lenin'in sözünü ettiği güçlüğe tekrar tekrar yenilmekle birlikte, sorunun bunca çapraşık hale gelmesini, ayağı dolanarak burjuva demokratik ufkun tuzağına düşürmesini anlaşılır kılan bir dizi başka neden var, yakın zaman Türkiye'sinde.

Modern revizyonizmin ve popülizmin, özellikle Maoculuğun yarattığı bulanıklığın ve bunun Türkiye devrimci hareketi üzerinde hala kırılmayan kuvvetli etkisinin önemini, dış kaynaklar olarak vurgulayalım ve bir yana bırakalım.

Bundan daha kuvvetli bir kaynak, Türkiye sol hareketinin kendi ideolojik geleneği ve mirasıdır. Eski TKP'nin demokrasi sorununu ve mücadelesini ele alışı, özünde II.Enternasyonal oportünizminin liberal yorumunu aşamadı. Bu gelenek ve miras, 1960'larda her iki dış kaynaktan bir arada beslenerek taze bir kuvvet kazandı. TİP ve MDD hareketinin ideolojik çizgisinde yeni ifadeler buldu. '60'ların bu iki ana akımı arasında ülkenin toplumsal gelişme düzeyi, devrimin niteliği ve devrim stratejisi üzerine hararetli tartışmalar oldu. Bu tartışmalar doğal olarak demokrasi sorunu ve mücadelesini de kapsıyordu. Her iki akımın da soruna yaklaşımı aynı liberal ideolojik öze dayanıyor, burjuva düzenin çerçevesini aşmıyordu. Fark aynı hedefe parlamentarist ya da darbeci yollardan hangisiyle ulaşmak gerektiğine ilişkindi.

Bugünün devrimci-demokrat hareketi çok büyük bir bölümüyle '60'ların MDD Hareketinden kök aldı. İlk ideolojik şekillenmesini orda yaşadı ve temel programatik görüşlerini oradan aldı. MDD Hareketi, darbeci niyetlerinin de bir parçası olarak, devrimci kitle hareketlerine olumlu yaklaşıp dönemin radikal unsurlarını bünyesinde topluyor olsa da, özünde küçük-burjuva reformist bir hareketti. '71 Hareketi, reformist gelenekten tarihsel önem taşıyan devrimci bir kopuş olarak yaşandı. Taşıdığı önemi devrimci mücadelenin sonraki dönemleri somut olarak kanıtladı. Öte yandan bu aynı önem, burjuva demokratik devrim ufkunun ve istemlerinin progra-

(*) Inessa Armand'a Aralık 1916 tarihli mektup. *Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm*, Koral Yayınları, s.110.

(*) Sonraki aktarmalar aynı eserin Sol Yayınları basımından yapılmıştır. (s.14 ve 24)

matik görüş olarak Marksizm ve sosyalizm adına yerleşip kökleşmesi olumsuz sonucunu da yarattı. '71 Hareketi MDD Hareketinin sınıf karakterini ve ufkunu aşamamış, yalnızca aynı devrim görüşüne (demokratik devrim) ve aynı temel istemlere (demokrasi ve bağımsızlık) devrimci radikal bir içerik kazandırmış, gerçekleştirilmesi için ihtilalci bir yol tutmuştu.

Türkiye kapitalizminin nispi geriliği, tarihsel olarak çözümlenmemiş bir kısım burjuva devrim görevlerinin varlığı, küçük-burjuva yığınların '80'lere kadar gösterdiği siyasal canlılık, işçi hareketinin sendikal hareketi pek az aşarak küçük-burjuva kabarış gölgesinde kalması vb. tarihsel, toplumsal ve siyasal etkenlerle birlikte ele almadıkça, kuşkusuz, burjuva-demokratik ufka dayalı devrimciliğin Marksizm ve sosyalizm adına Türkiye'de bu derece ve nispeten uzun bir süre etkin kalması anlaşılamaz.

MDD Hareketi devrim tezini, Türkiye'nin toplumsal gelişmedeki geriliği tahlillerine, "yarı-feodal, yarı-sömürge Türkiye" tespitine dayandırıyor, emperyalizm - işbirlikçi kapitalizm- feodalizm üçlüsüne karşı "anti-feodal, anti-emperyalist bir devrim" ve "tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye" görüşünü savunuyordu. (*) Öngörülen Türkiye'nin burjuva gelişmesiydi ve demokrasi de bu gelişmenin siyasal uzantısı olarak gerçekleşecekti. Devrimci hareketin yakın tarihini ve Türkiye devriminin temel sorunlarını kapsayan bu çok kapsamlı konudan, kendi sınırlı konumuz için gerekli olan şimdilik şudur: **Demokratik devrim** görüşü, MDD Hareketinin tartışma dışı tutulmuş ideolojik bir **mirasıdır**. Ve demokrasi mücadelesi sorununun çapraşık hale getirilmesinin temel nedenlerindendir.

'70'lerde durum şuydu: Devrimci-demokrat hareketin bir kesimi Türkiye'nin toplumsal gelişme düzeyine ilişkin MDD'ci tahlilleri terketmiş, ama ondan miras devrim görüşünü korumuştu. Öteki bir kesim ise, aynı sosyo-ekonomik tahlillere bu kez Mao'dan dayanaklar bularak, yeni bir kılıkta ve tabii aynı devrim görüşüyle birlikte sürdürmüştü.

Şimdi durum şudur: Artık devrimci hareketin Türkiye'nin toplumsal gelişme düzeyine en geriden bakanları bile sessiz ve utangaçca "yarı-feodalizm", "toprak devrimi" vb. görüşleri terketmiş bulunuyorlar. Herkes sermayenin egemenliğinden, burjuvazinin iktidarından, emek-sermaye temel çelişkisinden sözediyor. Kısaca Türkiye'nin burjuva gelişme düzeyi genel kabul görüyor. MDD burjuva gelişmeyle demokratik gelişmeyi içiçe öngörmüştü. Bunda bir iç tutarlılık da vardı. Evrim bunu yıkmış, bu devrim tezini temel bir açmazla yüzyüze bırakmıştır.

Ortaya çıkan soru şudur: Burjuva bir toplumda, burjuvazinin iktidar olduğu, proletarya-burjuvazi çelişkisinin temel çelişki olduğu bir ülkede, demokrasi sorununun Marksist çözümü nedir? Bir Marksist için bunun cevabı, Lenin'in yukarıya aktarılan özlü tanımından başka bir şey olamaz.

Bizim *"Platform Taslağı"*mız Türkiye gerçeğini bu Leninist bakışa uygun ele alarak sorunu şöyle formüle etmiştir. *"Kapitalist gelişme ve emek-sermaye çelişkisinin başlıca çelişki olması ve keskinleşmesi demokrasi savaşımının önemini, demokratik özlemleri ve onlar uğruna savaşımı azaltmıyor, tersine artırıyor; ama aynı zamanda bu sorunu, iktidardaki sermayenin devrilmesi, proletarya demokrasisi, proletarya diktatörlüğü sorununa bağlıyor."* (*Ekim*, Sayı:3, s.20)

Ama Marksist olduklarını ileri süren devrimci-demokratlarımız hala direniyorlar. Demokrasi mücadelesinin önemini vurguluyorlar. Bu önem kuşku götürmez. Tartışma ve ayrılık bu mücadelenin önemine değil, **nasıl ele alınacağına** ilişkindir. Nasıl sorusunu devrimci-demokralarımız demokratik devrim görüşüyle yanıtlıyorlar. Emek-sermaye çelişkisinin temel çelişki olduğu kapitalist bir ülkede, burjuva bir iktidara karşı demokratik devrim! Marksizmin bayağılaştırılması kadar, mantık kurallarının alt üst edilmesidir de bu.

Marksistler burjuvaziye **rağmen**, onu tecrit ederek demokratik devrim öngörmüşlerdir, ama **burjuva iktidara karşı, burjuvazinin devrilmesini hedef alan** bir demokratik devrim hedeflemek saçmalığına kendi paylarına düşmemişlerdir. Geride hala demokratik devrim görevleri duruyor gerekçesiyle, bu saçma platforma düşen Kamanev türü "eski-Bolşevikler"e Lenin'in cevabını çok kimse biliyor artık.

Kendilerine Marksist diyenler bu garip çelişkiyi inatla yaşıyorlar. Kapitalist bir toplumda, burjuva siyasal iktidar koşullarında, **siyasal demokrasi istemine dayalı bir devrim stratejisi** izliyorlar. Burjuvazinin iktidarda, emek-sermaye çelişkisinin temel çelişki olduğu bir toplumda, burjuvaziyi devirme stratejisinden koparılmış, kendi içinde ayrı bir strateji, devrim aşaması ve programı haline getirilmiş bir

(*) Ayrıntılı bilgi için Bkz. Mihri Belli, *YAZILAR* (1965-1970), özellikle Milli Demokratik Devrim bölümü (s.200-263)

demokrasi mücadelesi, gerçekte burjuva toplumun tam demokratlaştırılmasından öte bir anlam taşımaz. Burjuvazinin iktidarını koruması anlamına gelir ki, en kabasından reformizmdir. Tüm revizyonistlerin ve liberal solcuların ortak platformudur bu.

Hedeflerini ve görevlerini yanlış formüle etse de, "devrimci-demokrat hareket" mevcut düzene ve iktidara karşı fiili bir mücadele içindedir ve elbette reformist batağa yuvarlanma isteğinde değildir. Ne var ki bu bir istek ya da niyet sorunu değildir. Toplumsal-siyasal evrim ve sınıflar mücadelesi pratiğinin belirginleştirdiği gerçekler, devrimci grupların ideolojik görüşlerinde hayli değişimlere yolaçtı ve onları şimdi dibi reformizmin batağı olan bir yokuşun kenarına getirdi. Siyasal demokrasi istemini esas alan devrim stratejisinde ısrar, niyetleri ne olursa olsun onları burjuva düzenin yedeği olmakla sonuçlanacak bir yuvarlanışa, reformizmin batağına doğru sürüklenişe götürecektir. Zaten birileri 12 Eylül sonrasında bu sürüklenişe girdiler ve şimdilerde hayli yol almış bulunuyorlar. Diğer bazılarının ise iki de bir ayağı kayıyor, doğrulup geri dönüyorlar, ama ummadıkları bir anda ve sorunda yeniden reformizmin yedeğine düşüyorlar. Bunlar normaldir; zira gerçek hayat saçmalık tanımaz, kendi mantığını dayatır.

Özetle, bugün demokratik devrim görüşü artık reformizmin eşiği haline gelmiştir. Bu eşikten yuvarlanmaların örneklerini daha sonra da göreceğiz. Önce bu eşikten yuvarlanmamak için çırpınan, ama demokratik devrim görüşünde de ayak direyenlerin durumlarına kısaca değinelim. Bu duruma girenlerin bir kısmı açmazlarını az çok seziyorlar, bunun verdiği sıkıntıyla adeta kıvranıyorlar. Terkedilmiş eski ana gerekçelerin yerine yenilerini bulmak, ya da eskiden arta kalmış bir kısım gerekçelerin önem ve anlamını zenginleştirmek gayretindeler. Yeni gerekçelerin en gözdesi, Lenin'in ünlü, demokrasi mücadelesi okulunda okumayan bir proletarya sosyalist devrimi yapamaz, düşüncesidir. 1970'ler Türkiye'sinde "solcu aşırılıklar"a karşı yalnızca tüm revizyonistlerin değil, Uğur Mumcu türünden liberallerin de, devrimcilerin karşısına ve üstelik çoğu kere Lenin'den aktararak çıkardıkları bir gerekçeydi bu. Önce demokrasiyi kazanalım da! düşüncesi dayanak olarak kullanılıyordu. Oysa bu Marksizmin tam bir liberal tahrifatıdır. Demokrasi mücadelesi okulunda okumamış bir proletarya elbette sosyalist devrim yapamaz. Ama anlaşılan devrimci-demokratlarımız tıpkı liberal demokratlarımız gibi, demokrasi mücadelesi okulunu, gerçekleşecek bir burjuva demokrasisi koşullarında proletaryanın demokratik eğitim tedrisatından geçmesi şeklinde anlıyorlar.

Proletarya bu mücadeleyi bugünden zaten veriyor, dolayısıyla bu "okul"da daha şimdiden okuyor. Bütün sorun bu mücadele ve eğitimin içeriği, nasıl ele alınacağı, nereye bağlanacağı sorularında düğümleniyor. Komünistler için sorun, bu mücadeleyi sermaye egemenliğinin devrilmesi mücadelesiyle ve bu eğitimi sosyalizm eğitimi ile birleştirebilmek, sosyalist devrim ve sosyalist demokrasi mücadelesine bağlayabilmektir. Marksizmin liberal yorumcuları, bugünün Kautskicileri ise, bu mücadeleyi burjuva toplumun demokratlaştırılması hedefine ve bu eğitimi burjuva-demokratik eğitime indirgeyerek burjuva düzenin sınırlarına hapsediyorlar. Devrimci-demokratlarımız ara bir yerde duruyorlar. Burjuva demokrasisi diyemedikleri gibi, sosyalist devrim de diyemiyorlar. Bu onların küçük-burjuva siyasal sınıf konumlarının anlatımıdır aslında. Dolayısıyla, burjuvaziye karşı demokratik devrim görüşü, Marksist teori açısından ne derece saçma olsa da, gerçekte belli bir sınıf mantığına sahip: küçük-burjuvazinin ara sınıf konumu.

Sanılabileceği gibi Lenin'in "demokrasi mücadelesi okulu" düşüncesi, salt **feodal mutlakiyet rejimi koşullarında bulunan** geri Rusya için değil, tüm kapitalist ülkeler içindir. Lenin, Kautskici liberaller ve bir kısım Hollandalı ve Alman Marksistin de dahil olduğu emperyalist-ekonomistlerle Rusya'yı değil, asıl olarak Avrupa'yı tartışıyordu. Rusya'nın özgün durumu tartışmada taliydi, yeri geldikçe ayrıca belirtiliyordu. Sorun kapitalizm ile demokrasi, sosyalizm ile demokrasi ilişkileriydi. Lenin'in "demokrasi sorununun Marksist çözümü"ne ilişkin tanımı, kapitalist ülkeler içindir. Demokrasi için sermaye egemenliğine karşı demokratik devrim düşüncesi, Marksizmin bayağılaştırılması olur. Sermaye egemenliğine karşı mücadele sosyalist devrimden başka nedir ki? Tekrarlamakta yarar var; Marksistler için bütün sorun, *"proletaryanın, burjuvazinin devrilmesini ve kendi zaferini hazırlamak üzere, bütün demokratik kurumları ve bütün özlemleri, kendi sınıf savaşımında seferber etmesidir."*

Bugünden yapılması gereken budur. Kapitalist bir ülkede bunun için bir burjuva demokratik aşama öngörmek TKP'nin dünkü "ulusal demokratik devrim" ve "ileri demokratik düzen" görüşlerini hortlatmaktır.

Bir kısım devrimci-demokratların bir başka gözde gerekçesi, "ya faşizm ne olacak?" sorusuyla özetlenebilir. Bizim cevabımız da özet ve yalnızca bir kaç karşı soru olacak: Faşizme karşı mücadeleden ne anlıyorsunuz? (*) Bu mücadelenin hedefi sermaye egemenliğini/devletini yıkmak mıdır? (ki bu durumda sosyalist devrime bağlanır); yoksa yalnızca sermaye egemenliğinin biçimsel değişikliği midir? (bu durumda ise burjuva demokrasisine indirgenir). Birincisi bir Marksistin, ikincisi Marksist geçinen bir liberalin perspektifidir. Devrimci-demokratların bu kesimi buna da elbet bir ara çözüm buluyor. Ama bu yalnızca bir "ara çözüm"dür ve bu tutarsızlığın bir sonucu olarak sık sık anlam ve içeriği değişmektedir. Bu "serüven"i incelemeyi başka bir zamana bırakıyoruz. Şimdilik şu kadarını ekleyelim; değişik grupların şahsında, bunun "özünde burjuva demokrasisi" demek olduğu, 12 Eylül sonrasında değişik defalar dile getirildi.

1970'lerin ikinci yarısında faşizm sorununa abartılı bir vurgu yapıldı ve üzerine çok tartışıldı. Bu vurgu ve tartışma, "faşizme geçit yok" reformist sloganıyla devrimci kitle hareketini burjuva muhalefetin yedeğine çekme liberal çabalarını hedef aldığı ve faşizme karşı mücadele bir devrim (iktidar) sorunudur vurgusuyla birleştiği sürece, çeşitli kusurlarına rağmen, olumlu bir rol oynadı. Ne var ki yaşamın diyalektiği işledi ve zaman bu aynı vurguyu 12 Eylül sonrasında, devrimci mücadeleyi burjuva demokrasisi hedefine ve burjuva reformizminin yedeğine vermenin dayanağı haline getirdi. TDKP bunun örneklerini değişik defalar verdi. TKP(B) vb. gruplar bugün benzer örnekleri hala veriyorlar. En son örnek Devrimci Yol Savunması oldu: Faşizme karşı, "Avrupa'daki gibi demokrasi" için!

Faşizme karşı mücadeleyi devrim aşamasına gerekçe yapmak, yaşadığımız burjuva toplumun iktisadi ve sosyal temellerini değil, mevcut sınıf egemenliğinin kendisini değil, yalnızca biçimlerinden birini hedef almaktır. Bu iktidar perspektifinden yoksunluk, sonuçta reformculuk demektir.

Konuyu dağıtmak yararsızdır. Burjuva bir toplumda siyasal demokrasi istemini hedef alan bir devrim stratejisi, bu isteme hangi karışık ve gizemli anlam yüklenirse yüklensin, özünde burjuva demokrasisini hedef almaktır. Siyasal demokrasinin tam gerçekleşmesi, burjuva toplumun tam demokratlaşmasından öte bir anlam taşımaz. Burjuva bir toplumda bunu stratejik hedef yapmak, devrim aşamasının odağma yerleştirmek, iktidar perspektifini kaybetmek, proletaryanın konumu ve bakış açısından reformcu bir konuma düşmektir. Her devrimin temel sorunu iktidar sorunudur. İktidardaki sınıf ya da sınıfları devirmek sorunudur. Lenin'de özlü bir tanım var: "Reform, ülkede iktidarı, eski egemen sınıfın elinde bırakan değişikliklere verilen addır".

Evet, Türkiye burjuvazisini devirmek, iktidarı ele geçirmek istiyor musunuz, istemiyor musunuz? Devrim mücadelesinin odağına bu sorunu koyuyor musunuz, koymuyor musunuz? Devrimin stratejik planı, sınıf güçleri ve mevzilenmesinde cevaplanacak anahtar sorulardır bunlar. "Ya küçük burjuvazi ne olacak?"(*) diye soranlar önce bu sorulara cevap vermelidirler. Türkiye'de köklü bir iktidar değişikliği yaratacak gerçek bir devrim, mevcut sermaye diktatörlüğünü devirmek demektir. Baskı ve sömürünün bunalttığı küçük-burjuvazinin emekçi kesimleri, bilincinde olsun olmasınlar, bu diktatörlüğe karşı zaten mücadele ediyorlardı ve ediyorlar. Bütün sorun bu mücadeleyi, burjuvaziye karşı onu başarıya ulaştıracak biricik toplumsal güç olan proletaryanın önderliğinde, siyasal iktidar hedefine yöneltmektir. Küçük-burjuva demokratlarımızın yaptığı nedir? Küçük-burjuvaziyi ürkütmemek adına, onun ufkunu devrim ufku olarak teorileştirmek ve proletarya adına savunmaya kalkmak!

b- Reformist Eğilimin Temsilcileri ve "Demokrasi Mücadelesi"

İlginç bir durumla karşı karşıyayız. Siyasal demokrasi istemi devrimci-demokratgrupların demokratik devrim görüşlerini belirliyor, program ya da mücadele platformlarında baş köşeyi tutuyor, "demokrasi mücadelesi" politik mücadelenin esasını, politik taktiklerinin çerçevesini oluşturuyor.

(*) "Türkiye'de bugün çıplak bir sermaye diktatörlüğü var. Faşizm bu sermaye diktatörlüğünün aldığı somut **biçimdir**. Faşizme karşı mücadele bu diktatörlüğün biçiminde değişiklik yaratmaya indirgenmeyecekse eğer -ki bu burjuva reformizmine kapının aralanmasıdır-, bu diktatörlüğü yıkmak, burjuvazinin siyasal ve iktisadi egemenliğine son vermek mücadelesinin bir parçasıdır yalnızca..." (SHP Solculuğu, *Ekim*, Sayı:12)

(*) Konu için bkz. *Küçük Burjuvazi Sorunu*, A.Azad, *Ekim*, sayı:10

Ama öte yandan, tüm diğer temel sorunlarda olduğu gibi bu sorunda da belirsizlik ve muğlaklık sürüyor.

Sorunu en çok tartışan *Yeni Öncü*'nün ulaştığı nokta netlik değil, tam bir bulanıklık. Ama bereket burjuva politika yaşamının sorunları bu derginin demokrasiden ve demokrasi mücadelesinden ne anladığını çıplak olarak sergiliyor. Bu, demokrasinin bildiğimiz liberal-Kautskist yorumundan yani sınıflar üstü "saf" demokrasiden öte bir şey değil. Demireller Ecevitler için demokrasi istemezsek kendimiz için istemeye ne yüzümüz olur! Hem sonra " bu yol bizi sosyalist demokrasi konusunda en büyük açmaza sürüklemez mi?" vb. (Sayı: 6, Başyazı)

Öyle ki, bu çevrenin, 1987 Eylül referandumunda aldığı reformist tutumu gerekçelendirmeye çalışan yazıları, saf demokrasiyi savunma metinleri olmakla kalmadı, Marksist demokrasi görüşüne aktif bir saldırıya dönüştü. İşin bu kadarı kendi içinden bile ciddi tepkiler aldı. "Tekin Yılmaz'ın sosyalist demokrasi(devlet)yi yorumlayış biçiminin *Yeni Öncü* çoğunluğunu sürüklediği" yere işaret ederken Ahmet Ural, şu basit gerçeği hatırlatmak zorunda kaldı: *" İki temel sınıf ve her ikisinin iktidar perspektifi temelinde tanımlanmış demokrasi anlayışları var. Bir temel sınıfın özgürlüğü diğer temel sınıfın özgürlüğünü reddediyor."* (*)

Yayını son referanduma denk gelen *İşçi Dünyası*, tutumunu "Özgürlük ve Demokrasi için Referandumda HAYIR" başlığıyla ifade etti. Yazının son bitiş paragrafı "Özgürlük ve Demokrasi" hedefinden ne anladıklarını açıklığa kavuşturuyor:

"'Özgürlük ve Demokrasi' sınıf mücadelesinin daha açık ve özgür biçimler içinde cereyan etmesinin koşullarını sağlayacaktır. İşçi hareketinin açık hedefi bu olmalıdır. Ancak böylelikle her türlü siyasi saflaşma ve bölünme sınıfsal temellerde şekillenme olanaklarına kavuşabilir." (Sayı:1, s.7)

İstenen ve özlenenin burjuva demokrasisi, hedeflenen burjuva toplumun tam demokratlaşması olduğunu göstermek için bu sözler bir yorum gerektirmiyor. *İşçi Dünyası*'nın reformist siyasal taktiklerinin genel temelidir bu bakış. Onu Özal-Evren ikilisine karşı, öteki burjuva siyasal çevrelerden bir şeyler beklemeye itiyor. 4.sayıdaki (19 Ekim 1988) "12 Eylül ve muhalefet" başlıklı başyazı bunun açık kanıtlarını sunuyor.

Bu dergi 2.sayısında, referandumdaki reformist tutumunu bu kez ana manşetten "Hayır... Hayır... Hayır..." coşkusuyla haykırdıktan sonra, kendi "hayır" tutumunu "reformcu "hayırcı"lardan ayırdetmeye ve bizde hep adet olduğu üzere, liberalleri eleştirerek kendi devrimci konumunu kanıtlamaya çalıştı ve bu ona "demokrasi mücadelesi" konusunda daha "ihtiyatlı" sözler etme olanağı verdi. İşçi sınıfının demokrasi mücadelesinin ikili karakteri olduğunu, işçi sınıfının kendi demokrasisini, sosyalist demokrasiyi savunduğunu ve bunun yolunun siyasal iktidara sahip olmaktan geçtiğini; temel ve nihai olanın bu olduğunu vb. vb. sıraladıktan ve "ikili karakteri"n ikincisi olan yukarıya aktardığımız 'özgürlük ve demokrasi'yi de bir kez daha yineledikten sonra, nihayet dönüp dolaşıp saadede geliyor: *"O 'büyük hedef'e doğru yürüyüşte küçük bir adım olabilmesi için devrimci Hayır'ların, reformcu ve burjuva Hayır'ların farklı gerekçelerin ve mantığın ürünü olabilmesi zorunludur."* (Sayı:2, s.7)

Reformist tutumları "o 'büyük hedefe'" bağlılık yeminiyle birleştirmek alışılagelen bir davranıştır. Ama "o 'büyük hedef'" hep ta uzaklarda, belirsiz bir yerdedir. O hedefi netleştirip görebilmek için önce, yaşanan burjuva toplumu demokratlaştırmak, "Özgürlük ve Demokrasi"yi bu çerçeve içinde kurmak, proletaryanın demokratik eğitim tedrisatını o doğacak ortamda tamamlamak gerek ki, en nihayet sıra sosyalizme gelebilsin! Bu nedenle, *"Devrimci sosyalistler bugünkü koşullarda 'iğne ile kuyu kazmaya'* (elbette o 'büyük hedef' için!) *devam ederken her şeye karşın böylesi gelişmeleri de dikkate alan ve kendi dar dünyalarına hapsolmayan geniş ve uzun vadeli perspektiflerin ürünü politikalar geliştirmeye çalışmalıdırlar."* (Sayı:4, Başyazı)

Okur doğal olarak "böylesi gelişmeler"in ne olduğunu merak etmiştir: *"Başta işçi hareketi olmak üzere çalışan yığınların çeşitli alanlarda kendiliğinden geliştirecekleri mücadeleler, belki de 'sosyal patlamalar' mevcut muhalefet güçlerini de (kim dersiniz bunlar? Şaşıracaksınız belki, SHP, DYP ve RP) sarsar, derinden etkileyerek, politikalarını değiştirmek zorunda bırakabilir."*

Değiştirilmesi gereken ve değişmesi beklenen, "varolan muhalefet güçlerinden SHP ve DYP'nin 12 Eylülle uzlaşma çizgileri"inde ifadesini bulan "politikalar"dır. Bu "politikalar" da olumlu bir değişim zayıf da olsa olanaksız değildir! Dolayısıyla, "geriye kalan muhalefet gücü"nü oluşturan sosya-

(*) "Tartışma" bandı taşıyan yazı için bkz. *Yeni Öncü*, Sayı:9, s.46, Ocak 1988.

listler, bu olumlu değişimde ifadesini bulacak "böylesi gelişmeleri de dikkate almalı" ve böyle bir durumda öteki "muhalefet güçleri"yle 12 Eylüle karşı kolkola girmelidirler. "Kendi dar dünyalarına hapsolmayan geniş ve uzun vadeli perspektifler ürünü politikalar geliştirme" öğüdüyle kastedilen tamıtamma budur! (*) Dikkatli okur Kafkasyalı menşeviğin "devrimin muhtevasını geniş tutmak" üzerine ünlü liberal öğüdünü hatırlamış olmalı.

Devrimci taktik, yığınların kendiliğinden mücadelesini, doğabilecek "sosyal patlama"ları, burjuva muhalefetinin saptırıcı etkisinden korumak, onu proletaryanın siyasal iktidar mücadelesine bağlamaktır. Kitle mücadelesinin baskısıyla, çeşitli burjuva mihrakların girişebileceği ince manevraları, politikalarında olumlu gelişmeye yormak, devrim ve sosyalizm davasına çıplak bir ihanete götürür, en bayağı bir liberal tutumdur. "Ekonomist ve yasalcı" *İşçi Dünyası*, politik taktiğinde bu menşevik-reformist tutumu savunuyor. "Ekonomist ve yasalcı" yazı üzerine esip savuran *Yeni Öncü* yazarı Ekin Taciser, bu liberal bayağılıklara gelince susuyor. Zira bu kendi konumudur da. Ekonomizmin, burjuva kuyrukçuluğunun öteki yüzü olduğunu *İşçi Dünyası* örneğinden daha iyi ne anlatabilir?

Sözünü ettiğimiz ihanete götürme bir niyet sorunu değildir. Küçük-burjuva demokrasisinin siyasal demokrasiye dayalı devrim aşkının vardığı yerdir. Kapitalist bir ülkede burjuva toplumunu demokratlaştırmayı program edinmek işte bu batağa varıyor.

Özgürlük Dünyası ile *Demokrat Arkadaş*'ın durumları da pek farklı değil. Hatırlanacağı gibi, *Özgürlük Dünyası*, "bir yanından yırtılmaya başlayan" 12 Eylül karanlığına dikkat çekerek yayınma başlıyor ve sürdürüyordu: *"Özgürlük Dünyası, demokratik özgürlüklerin peşinde olacak, toplumun demokratlaştırılması mücadelesinde yerini alacaktır. Demokratik geleneklere sahip olmayan Asyatik bir despotlukta demokrasi mücadelesi dirimsel önemdedir."* Aynı sayıda yer alan Veli Yılmaz imzalı yazıdan "siyasal demokrasi istemi"nin aşağı yukarı bir yüzyıldan beri ve dolayısıyla bugün "Türkiye siyasal gündeminin birinci sırasını işgal ettiği"ni öğreniyoruz. (s.26) 3.sayı aynı vurguyu, Burma'daki kitle hareketlerinden, "ülkemizde bugün verilmekte olan demokrasi mücadelesine yol gösterecek 'klavuz ilkelerin' zengin pratik derslerini" sunarken döne döne yapıyor.

Özetle, *Özgürlük Dünyası* da bir "Özgürlük ve Demokrasi" savaşçısı. Buna kuşku yok. Peki ama, bu dergi Türkiye'nin bugünkü tarihsel toplumsal gelişme düzeyinde bugün sınıf ilişkileri içinde demokrasi mücadelesini nasıl ele alıyor? Nasıl bir demokrasi hedefliyor? Demokratik istemleri neye göre tanımlıyor, nasıl bir devrim mücadelesine bağlıyor? Bu ve benzeri soruların cevabını *Özgürlük Dünyası*'nda aramak boşunadır, dahası abestir. Zira bu derginin platformu 12 Eylüle ve onun "toplumumuz"daki etkilerine karşı mücadele platformudur. Verdiği demokrasi mücadelesinin çerçevesini de bu oluşturuyor. Reformist gidişe sözde müdahale sayısı olan 3.sayıdan demokrasi konusunda edindiğimiz tek açıklık ise "Burma deneyi"nin şu müthiş bitiş cümlesi oluyor: *"Demokrasiye gidecek her halk, 'Burma yolundan' geçmek zorunda"*. (s.24)

Vay ki "demokrasiye gidecek" halklara! Burma'daki sokak gösterilerinin, düzen içi çekişmelerin potasında eritildiğini bilmeyen mi var? *Teorinin Yoksulluğu* yazısındaki tartışmayı (kendiliğindenciliğe tapınmayı) burada yinelemekten kaçınalım. Ama sorun yine bitmiyor. Demokrasinin sokaktan geçen mücadele sonucu elde edileceği vurgusu, tek başına kişiyi demokrasi mücadelesine burjuva-demokrat bakışın ötesine götürmez. En iyimser bir yaklaşımla aynı bakış temeli üzerinde devrimci-demokrat yapar. Ama kapitalist bir ülkede bu kadarı devrimci demokrat olmaya bile yetmez.

Yunanistan, Portekiz, Şili, Arjantin, Filipinler, Kore vb. ülkelerde burjuva liberalleri bile belirli dönemlerde "sokak"tan yana olabildiler, ya da zaten kendilerine rağmen oluşan "sokak"tan yararlandılar. Sorunun özü demokrasi mücadelesinin muhtevası, demokratik istemlerin hangi temelde tanımlanacağı ve hangi stratejik hedefe bağlanacağıdır. Bu açıdan bakıldığında Burma yazısı da ilk iki sayıdaki "toplumun demokratlaşması" liberal ufkunu aşmıyor. *İşçi Dünyası* da kendi perspektifini, "çalışan yığınların çeşitli alanlarda kendiliğinden geliştirecekleri mücadeleler, belki de 'sosyal patlamalar'" temelinde şekillendiriyor, nedir ki bu onu burjuva muhalefetin yedeğine düşmekten kurtaramıyordu. Sonuç olarak, "sokak" yandaşlığı, demokrasi mücadelesine Marksist yaklaşımda bir santim ilerletmez kişiyi.

Demokrasi sorunu ve mücadelesi temaları üzerin-

(*) İnanmak gerçekten güç. Bu güçlüğü yenemeyen okurlara tam referans: 12 Eylül ve Muhalefet, Başyazı, *İşçi Dünyası*, Sayı:4, s.1, 19 Ekim 1988)

de yükselen *Özgürlük Dünyası*, sorunun ve mücadelenin ele alınışı konusunda bize açık bir şey söylemiyor. Nasıl ele aldığını biz ancak, *Yeni Öncü* ve *İşçi Dünyası* örneklerinde olduğu gibi, güncel politika sorunlarına, daha doğrusu 12 Eylüle muhalefetine ilişkin yazılardan çıkarabiliyoruz. Anti-12 Eylülcü reformist platformu daha sonraya bıraktığımız için *Özgürlük Dünyası*nın bu konuda sunduğu zenginliğe şimdilik elimizi sürmüyoruz.

Demokrat Arkadaş'ı bir yana bırakarak doğrudan Devrimci Yol Savunmasına bakıyoruz. Kısaca belirtelim ki bu savunmada Marksizmin ve sosyalizmin izi, hatta bu terimlerin kendisi bile yok. Burjuva-demokratik bir bakış ve ona uygun demokrat-halkçı bir terminoloji. "Faşizme karşı mücadeleyi gerçek demokrasi için mücadele" olarak ele aldığını söyleyen Savunma bundan ne anladığını, Avrupa ile kıyaslama içinde şöyle açıklıyor:

*"Türkiye'de faşizme karşı mücadelenin esası Avrupa'daki gibi olamaz. Çünkü, Türkiye'de burjuva demokrasisi zaten elde edilebilmiş değildir... Buradan, faşizme karşı mücadelenin esasının, Avrupa'daki gibi mevcut demokrasilerin faşist karşı-devrime karşı korunması değil; Avrupa'daki gibi **demokrasilerin gerçekleşebilmesi için**, toplumdaki demokratikleşmenin üst yapıda böyle bir politik düzen gerçekleştirebilecek düzeye yükseltmek hedefine yönelmiş bir demokratik devrim sürecini tanımlamayı esas alan bir mücadeleye bağlı kılınması gerektiği ortaya çıkmaktadır."* (*) (siyahlar bizim)

Bozuk karışık bir anlatım. Ama fikir oldukça net: faşizme karşı, demokratik devrim sürecinin bir parçası olarak, ve Avrupa'daki gibi bir burjuva demokrasisi için!

Bu aynı fikir benzer biçimlerde birkaç kere daha yineleniyor Savunma'dan yayınlanan parçada. Buraya kadar söylediklerimiz yeni bir şey eklemeyi gerektirmiyor.

Politikada reformizm: 12 Eylüle muhalefet platformu

Siyasal demokrasi istemine dayalı devrim görüşü reformist eğilimin genel ya da programatik temeliyse, 12 Eylüle muhalefet politikası da onun bugün için yaşadığımız dönemdeki taktik beliriş biçimidir. 12 Eylüle muhalefet platformu "demokrasi mücadelesi"nin bugünkü aldığı biçimden başka bir şey değildir. *Yeni Öncü, İşçi Dünyası, Özgürlük Dünyası, Demokrat Arkadaş, TKP(B) Belgeleri* vb., tüm bu yayınların içeriği, bu mücadelenin 12 Eylülde kaybedilmiş hakların yeniden elde edilmesi, "demokrasinin kazanılması" ve sınırlarının genişletilmesi mücadelesi olarak ele alındığının sayısız kanıtlarını sunuyor. "Demokrasi mücadelesi" dedikleri şey, bugün somut olarak 12 Eylülün geriletilmesi, mümkünse 12 Eylülcü bir kısım generalin yargılanması, "12 Eylülün toplum yaşamımızdaki izlerinin silinmesidir."

Özgürlük Dünyası Ekim 1988 tarihli sayısında şunları yazıyor:

*"Oysa artık 12 Eylülün koyduğu hukukun bir hukuksuzluk, Anayasasının da bir karşı-Anayasa olduğu görüşü **toplum katlarında yaygınlaşıyor ve genel kabul gören*** (DYP, SHP, RP vb. dahil olmalı buna!) ***bir yargı oluşturuyor.**"*

*"Sekiz yılı aşkın süredir yaşananların **hukuk ve toplum çıkarları*** (hukuk ve toplum çıkarları!) *açısından görüntüsü olanca açıklığıyla ortada durmaktadır."*

*"**Demokrasinin kazanılması ve kesintisizliğinin sağlanması*** (Buna özellikle dikkat!), ***hukuki, siyasi, kültürel, diplomatik ve askeri alanlarda 12 Eylülün bütünüyle sorgulanması, yargılanması ve aşılmasıyla olanaklıdır."***

*"... 12 Mart döneminde olup bitenlerin **hukuk açısından hesabının görülmemesi ve yapılanların yapanların yanına kar kalması 12 Eylülcülere cesaret vermiş, önlerini açmıştır."*** (Sayı:2, s.4, tüm siyahlar bizim)

Tüm bu paragrafların peşpeşe yer aldığı yazı, "demokrasi ve demokrasi güçlerine karşı işlenen suçlar"dan sorumlu 12 Eylülün "yargı önüne çıkarılması" çağrısıyla bitiyor.

Özgürlük Dünyası'nın sayfaları yukarıya örnekleri aktarılan sözlerle doludur. Tüm bunlar yeni liberallerin adına "toplumun demokratlaştırılması mücadelesi" dedikleri şeyin özü, özetidir. Marksizmin savunuculuğunu yapmak iddiasıyla yayına başlayan bir derginin, Marksizm adına yüzkızartıcı bu satırlarını yorumlamaya kalkmak, ortalama bir Türkiyeli devrimcinin bilincine saygısızlıktır. Belki şu kadarı söylenebilir: Bu satırlara imzasını atmayacak bir revizyonist ya da liberal bulamazsınız Türkiye'de. Marksist geçinen liberaller bir yana, bir U.Mumcu'nun, bir C.Arcayürek'in yürekten

(*) *Demokrat Arkadaş*, Sayı: 7, s.16, Kasım 1988

katılacağı görüşlerdir bunlar. Daha doğrusu bunlar, bu gibi liberal köşe yazarlarının yıllardır tekrarladığı görüşlerin devrimci saflardaki yankısından başka bir şey değildir. SHP "Sol kanat" milletvekillerinin *Özgürlük Dünyası*'nın bu sayısından önce başlattığı 12 Eylül tartışması bile bu görüşlerden daha ileri bir içerik taşıyordu.

Politik perspektifiyle *Özgürlük Dünyası*'nın bir ikizi olan *İşçi Dünyası*'nın bakışı ve mantığı da tamı tamına bu şekilde. Örneğin 4. sayısındaki Başyazısına şu sözlerle başlayabiliyor:

"12 Eylülde iktidara el koyanlar Türkiye'yi kurtardıklarını iddia etmeye devam ediyorlar. Sekiz yıl sonra buna kim, ne kadar inanıyor, bu ayrı bir sorun. Ama bu iddianın karşısına kararlı bir şekilde şu iddiayı dikmek gerekiyor: 12 Eylülcülerden ve onların getirdiklerinden kurtulmadıkça Türkiye'nin esenliğe kavuşması, rahatlaması mümkün değildir." (*12 Eylül ve Muhalefet*, 19 Ekim 1988, siyahlar bizim)

Özgürlük Dünyası'nın "demokrasinin kazanılması ve kesintisizliğinin sağlanması" olarak ifade ettiğini, *İşçi Dünyası* "Türkiye'nin esenliğe kavuşması, rahatlaması" olarak yineliyor. Anlam değil, yalnızca bir anlatım farkı var.

Demokrat Arkadaş aynı bakışı referandum vesilesiyle biraz örtülü ve utangaçca ifade ediyor: *"...referandumun kimi sonuçları yurdumuz açısından önemlidir. Bu sonuçların en önemlisi 12 Eylülün uzantısı Amerikancı Özal yönetiminin güç kazanması veya kaybetmesidir."* (Sayı:6, s.11, Ekim 1988)

Doğu Perinçek, bu bakışı hepsinden önce ve hepsinden özlü olarak "Özal'a Hayır!" başlıklı başyazısında ifade etmişti. (*2000'e Doğru*, Sayı:39, 18 Eylül 1988)

Eskiden de demokrasi, ne var ki devrimci demokrasiydi istenen. Şimdi yine demokrasi, ama artık burjuva demokrasisidir istenen. Eski istem teorik açıdan tutarsız, ama politik içeriği ile radikaldi; devrim vurgusunu, mevcut egemen sınıf iktidarını devirme görüşünü içeriyordu. Artık açık reformist bir içerik taşıyor; düzenin politik aşırılıklarını hedef alıyor, bu aşırılıkların yarattığı etkileri gidermeyi amaçlıyor.

12 Eylül bir karşı-devrim saldırısıydı. '70'li yılların ikinci yarısında yaşanan devrimci yükselişi kırmak, bu yükseliş içinde güç kazanan devrimci hareketi yok etmek, bunalımdaki ekonominin zaruri kıldığı aşırı sömürüye dayalı iktisadi politikaları hayata geçirebilmek vb. iç nedenlere ve bir dizi dış nedene bağlı olarak gündeme geldi. Liberal nakaratın iddia ettiği gibi bir grup faşist generalin değil, sermayenin, Türkiye burjuvazisinin ve onun emperyalist müttefiklerinin bir genel saldırısıydı. Generaller yalnızca uygulayıcı oldular. Saldıran burjuvaziydi. Uygulanan tüm temel politikalar düzenin zorunlu ihtiyaçlarına cevap veriyor, burjuvazinin damgasını taşıyor ve onun çıkarlarına hizmet ediyordu. "12 Eylülcüler" yalnızca uygulayıcı ve hizmetkar oldular.

"12 Eylülcüler" keyiflerinden ya da kaprislerinden değil, kapitalist düzenin genel çıkarları gerektirdiği ve sermaye sınıfı istediği için geldiler. Geldiklerinde gerici parlamento ve politikacıların geçmiş icraatlarının yığınlarda yarattığı hoşnutsuzluğu alabildiğine istismar ettiler. Ama öte yandan, devrimci harekete, işçi ve emekçilere yönelttikleri kanlı saldırı süresince bu aynı politikacıların açık ya da alttan alta tam desteğini aldılar. Sonra "demokrasiye geçiş" oyunu başladı. Bu kez gerici parti ve politikacılar "generaller"in yürüttüğü icraatın yığınlar nezdinde yarattığı hoşnutsuzluğu istismar ettiler, hala ediyorlar.

Oyun gibi görünüyor ve bir bakıma öyle. Ama burjuvazinin yönetim sanatıdır bu aslında. Yalnızca burjuvazinin de değil, dönemin liberallerinden birinin anti-12 Eylülcülük yaparken unuttuğu ama Gorbaçov'u eleştirirken hatırladığı gibi, sömürücü egemen sınıfların binlerce yıldır uygulayageldiği bir yöntemdir bu aynı zamanda.

Bir dönem uygulanan politikaların yığınlarda yarattığı hoşnutsuzluğu o dönemin yöneticilerine fatura ederek düzeni sürdürmek, kötülüklerin düzenden ve egemen sınıftan değil de, şu ya da bu kişi, klik ya da partinin kendisinden ve politikalarından kaynaklandığını iddia ederek düzeni ve egemen sınıfı aklamak, burjuvazinin çağımızda sürdürdüğü eski bir yönetim sanatıdır. Düzenlerin çeşitli badireleri atlatarak uzun ömürlü olmalarının sırrıdır.

Papadopulos ve "albaylar cuntası" günah keçisi yapılarak Papandreau ile düzen oturtuldu. Videla ve bir kısım general günah keçisi yapılarak Alfonsin ile düzen oturtuldu. Diktatör Marcos harcanarak Aquino ile düzen oturtulmaya çalışılıyor. Ziya Ülk Hak'ın yarattığı hoşnutsuzluk Bayan Butto'yla giderilmeye çalışılıyor. Çok geçmeden Pinochet ve avanesine de bir fatura çıkarılarak başkaları eliyle aynı şey yapılmak istenecektir. İspanya, Portekiz, G.Kore, Brezilya, Haiti vb. vb., yakın dönem dünya tarihi bunun nice örneklerini sunar. Tümünde de bir döne-

min kanlı icraatları dönemin yöneticilerine şu veya bu biçimde fatura edilerek, düzen ve egemenlik sürdürülmüştür. Bu aynı zamanda emperyalizmin, uluslararası mali sermayenin geri ülkelerde egemenliğini sürdürme yöntemlerinden biridir. Yığınların kabaran tepkilerinin düzene yönelerek tehlikeli sonuçlar yaratmasını engellemek üzere, ilgili ülkenin egemen burjuvazisiyle yakın işbirliği içinde düşünülür, hazırlanır, uygulanır.

Bunlar basit gerçeklerdir. Tekrarlamak zorunda kalmak sıkıntı vericidir. 12 Eylül öncesinde devrimci saflarda genel olarak biliniyordu. Ama anlaşılıyor ki sermayenin 12 Eylül saldırısı bir "şok" etkisi yapmış ve basit gerçekleri bile unutturmuş. Karşı-devrim döneminde yaşananların etkisiyle dehşete düşmüş küçük-burjuva demokratları liberal sızlanmaları tekrarlıyorlar: Aman bir daha olmasın! Bir daha olmaması için yapanlar yargılansın! (*) Toplum yeni müdahalelere olanak tanınmayacak tarzda örgütlensin! vb. vb. Tüm bunlar onları, düzenin aşırılıklarına karşı mücadele platformuna, düzen içi politikalara ve bir kısım düzen partilerinin yedeğine sürüklüyor.

Yarattığı tüm kanlı sonuçlara, verdiği tüm tarifsiz acılara rağmen, karşı-devrim her Marksist için anlaşılır bir olaydır. Yükselen devrim ilerlemeye ya da zafere güç yetiremezse, karşı-devrim tarafından ezilir. Sınıf bakış açısı ve sınıf mücadelesi teorisi açısından son derece anlaşılır bir durumdur bu. Sert sınıf çatışmalarına sahne olan bir toplumda devrim ne derece olağan bir beklentiyse, karşı-devrim de o ölçüde olağan bir ihtimal ve gelişmedir. Başarıya ulaşamamış ve karşı-devrim tarafından ezilmiş devrim ya da devrimci yükselişlerin ardından, gerçek devrimcilerin görevi yeni bir karşı-devrimi nasıl engelleyebiliriz liberal sızlanması değil, yeni bir devrimci yükselişin gelişmesini nasıl kolaylaştırabilir ve devrimle taçlandırabiliriz değişmez hedefidir.

Bunun en temel gereklerinden biri, karşı-devrim döneminin yarattığı devrimci birikim ve hoşnutsuzluğun burjuva muhalefeti tarafından istismarını engellemektir. Bunun da başlıca yolu, karşı-devrim uygulamaları ile düzen ve egemen sınıf arasındaki dolaysız bağı sergilemek, yığınların hoşnutsuzluğunu karşı-devrim döneminin yöneticilerinden öte, düzenin ve egemen sınıfın kendisine yöneltmektir. Bir dönemin yöneticilerinin ve yönetim politikalarının esas hedef yapılması ve böylece düzenin esenliğe çıkarılması çabalarının, burjuvazinin buna dönük oyunlarının iç yüzünü sergilemek, boşa çıkarmaktır.

Devrim ve iktidar perspektifine dayalı biricik devrimci politika ve taktik budur.

Oysa yeni liberaller yapılması gerekenin tam tersini yapıyorlar. Burjuvazinin politik manevralarını kolaylaştırıcı politika ve şiarlarla hareket ediyorlar. Artık hayli yıpranan 12 Eylülcülere muhalefet eden, ve aslında bunu, yığınları şaşırtmak, aldatmak, burjuvazinin 12 Eylülle kazandığı mevzileri pekiştirmek amacıyla ve bizzat burjuvazi için yapan burjuva muhalefetinin dümen suyuna giriyorlar. Kendini bu muhalefetin bir parçası sayıyorlar. "Geriye kalan muhalefet gücü sosyalistler" olarak, burjuva muhalefete nasıl iktidar olabileceği konusunda akıl veriyorlar:

"'Solcu' SHP, bir zamanlar Demirel'in 12 Eylüle karşı yürüttüğü mücadele kadar bile bir mücadele yapmadı. ... Ama en azından Demirel'in 12 Eylüle karşı çıkışlarının nasıl destek ve sempati yarattığını görebilmeli ve nispeten daha radikal bir çizgiye gelebilmeliydi. 12 Mart sonrasında Ecevit ve CHP'nin deneyimini gözönünde tutsa yine daha farklı bir muhalefeti gerçekleştirme durumunda olabilirdi. Ama SHP'nin bürokrat yöneticileri böyle bir basireti bile gösteremediler. Dolayısıyla sosyaldemokrasi 12 Eylülle bir hesaplaşma gündeme getiremedi."

Bunları İşçi Dünyası, "Türkiye'nin esenliğe kavuşması"nın yolunu gösterdiği o aynı yazıda söylüyor. Bunlar gerçek bir devrimciyi utanca boğacak nitelikte sözlerdir, ama devrimcilik adına söylenebiliyor.

*

(*) *Özgürlük Dünyası, "12 Eylül Yargılanmalıdır"* başlıklı yazısında, istediği yargılamayı şu bitiş paragrafı ile özetliyor: *"Tüm hukuk dışı tutum ve uygulamalar hukukun konusu edilmelidir. Hukuk dışılık hukukun süzgecinden geçmelidir... EYLÜL YARGILANMALIDIR"* (Sayı:1, s.9)

Burjuva politikasının yedeğine düşenler, burjuva ideolojisinin kavramlarıyla konuşuyor, hukuk üzerine bilinen liberal gevezelikleri tekrarlıyorlar. Buna U.Mumculardan alınma "senaryo" terimiyle ifade ettikleri provakasyon teorileri eşlik ediyor. (Bkz. aynı sayı)

Avrupa'da grevler:

İspanya, Yunanistan, Belçika, Fransa...

Bir kaç aydır Avrupa'nın değişik ülkelerinde grev hareketlerine tanık olunuyor. Genellikle kamu sektörleriyle sınırlı kalan grev dalgası İspanya'da 14 Aralık 1988 günü yaşanan genel grevle doruk noktasına erişti. 8,5 milyon İspanyol işçisi 5 talep etrafında birleşerek en güçlü iki sendikanın çağrısıyla işi bıraktılar, yüzde 95'i aşan katılım hayatı tamamen felce uğrattı. Grevi kırma girişimleri başarısız kalan Felipe Gonzales hükümeti eylemin boyutları anlaşıldıktan sonra tartışmaya hazır olduğunu ilan etmek zorunda kaldı.

İleri sürülen talepler şunlar: Ücretlere zam yapılması, emekli maaşları ve işsizlik yardımının arttırılması, memurlara toplu sözleşme hakkının tanınması ve hükümetin gençlere iş vermek için öngördüğü plandan vazgeçmesi. Bu son talebin ifade tarzı sorunun içeriğini ifade etmeye yetmediği ve yanlış anlamalara yol açabileceği için kısaca açıklamaya çalışalım. İspanya, %20'yi aşan işsizlik oranıyla Avrupa'nın en çok işsiz barındıran bir ülkesidir. Toplam işsizlerin %47'sini gençler oluşturuyor. Bugüne kadar yapılan planlar olumlu bir sonuç vermedi. Hükümetin işsiz gençlere iş verme planının işsizliği dizginlemek veya azaltmakla bir ilişkisi yoktur, olumlu ifade tarzı art niyete geçirilmiş bir kılıftır. Hükümet kabarık işsizler ordusunun varlığından istifade ederek istihdamı yozlaştırmak istiyor. Kısa vadeli ve düşük ücretle çalışmayı ilkin işsiz gençlere uygulayıp yasal teminat altına alınca mevzuat kısa sürede yaygınlık kazanacak ve işverenler işe almayı mümkün olduğu kadar bu yöntemle yaparak, ucuz iş gücünden yararlanacak ve böylece sömürü oranlarını daha yüksek boyutlara çıkarabileceklerdir. Aslında hükümetin bu planı yeni değildir, çünkü özel sektörde çalışan İspanyol işçilerinin dörtte biri geçici bir iş kontratı ile işyerlerine bağlıdırlar. Ayrıca İspanya'da 16 çeşit kısmi çalışma yöntemi mevcuttur ve işverenler bundan ihtiyaçları doğrultusunda istedikleri gibi yararlanıyorlar. Hükümetin planı ise mevcut durumu daha da ağırlaştırarak, yasal teminat altına almayı hedefliyordu.

Fakat İspanya işçi sınıfının genel grevinin başarı ile sonuçlanması mücadelenin kazanılması anlamına gelmiyor. Grev siyasi bir muhtevaya sahipti, zira hükümetin ekonomik politikasının reddini istiyordu. Hükümet eylemin dev boyutunu görünce pazarlığa oturdu. Kuşkusuz böyle bir eylemin başarısı sadece maddi kazanımlarla ölçülemez, ama İspanya işçi sınıfı birliğine, kararlılığına ve uyanıklılığına süreklilik kazandırmazsa, masada genel grevin başarısına orantılı kazanımları elde edemeyebilir.

Aynı gün Avrupa'nın bir başka ülkesi Yunanistan'dan da bir ses geldi. Kamu sektörü çalışanları 24 saatliğine işi bırakarak hayatı felce uğrattılar; ücretlerinin %16 düzeyinde arttırılmasını, aile yardımlarının iki katına çıkarılmasını istediler. Belçika'da da benzer grevlere tanık olunuyor, ama en tipik örneğini Fransa oluşturdu.

Eylül ayından beri kamu sektörünün bazı kollarında tek tek başlayan grevler kısa sürede tüm sektöre yayıldılar. Başbakan Michel Rocard'ın "Bunlar ulusal ekonomiyi sabotaj girişimleridir" diye nitelediği grevler yaygınlaşmasına rağmen genel greve dönüştürülemediler. Kamu sektörü çalışanlarının dağınık eylemi hükümeti zorlamaya yetmediği için grevlere tek tek son verilmek zorunda kalındı. Hükümet, katı tavrının işçi sınıfının topyekün bir tepkisine yol açmaması için işçilerin taleplerine göre çok cüzi ve komik kalan ücret zamları yaptı. Hükümetin uzlaşmaz bir tavır takınmasının sebebi ise ufukta bir genel grev ihtimalinin olmayışıydı.

Dikkati çeken diğer bir özellik de grevin parça parça ve eşgüdümsüz başlamasına rağmen, tüm kamu sektörünü sarması ama bir türlü özel sektörü etkilememesiydi. En fazla çekinilen, kamu sektöründe başlatılan grevin özel sektöre de yansımasıydı; maalesef öyle olmadı. Üstelik başarısızlıkla sonuçlanması özel sektöre bir defa daha rahat nefes aldırttı. Fakat için için yaşanan hoşnutsuzluk ve kaynaşmanın fitilleri henüz sönmüş değil, sanıyoruz sadece ertelendi.

Peru'da işçi sınıfı ayakta

Üç yıl önce göreve başlayan Sosyal-Demokrat başkan Alán Garcia Peru halkına, işçilere çok şeyler vaadetmiş, "ekmek, demokrasi ve hürriyet" getirmeye söz vermişti. Peru'da ve Latin Amerika'da bir umut olarak lanse edilmişti. Boğazına kadar borçlu, IMF'nin denetiminde emperyalizme bağımlı Peru'da, Garcia, her şeyden önce fiyatları düşürecek, işsizlere iş bulacak ve çalışma şartlarını iyileştirecekti.

Geçen üç yıllık süre, sosyal-demokrasinin çıkmazının, çözümsüzlüğünün, vaadlerin temelsizliğinin göstergesi oldu. Bu yıl fiyat artış oranlarının %2000'e ulaşması bekleniyor. Hükümetin uygulamaya koyduğu tasarruf tedbirleri temel gıda ve ihtiyaç maddelerinin fiyatlarını otomatik olarak iki kat artırdı. Halen nüfusun %40'ı yetersiz besleniyor. Çalışabilir nüfusun %60'ı işsiz ya da gizli işsiz.

Başta işçiler olmak üzere, Peru halkı Garcia'nın uyguladığı politikaya, tasarruf tedbirlerine karşı sessiz kalmıyor.

Kasım ortalarında 600.000 devlet hizmetlisi ülke çapında 24 saatlik grev uyguladılar. Grev dalgasına 200.000 öğretmen de katıldı. 45.000 hastabakıcı, hemşire, laboratuvar çalışanı işi bıraktı. Ekim ayında maden işçilerinin grevi başladı. Ayrıca çelik işçileri, şöförler, banka ve tekstil işçileri grev yaptılar.

1 Aralık günü, solcu Peru Sendikalar Birliğinin (CGTP) çağrısı ile hükümetin uyguladığı tasarruf politikasına karşı genel grev yapıldı. Sosyal demokrat hükümet genel grevi illegal ilan etti. Başkent Lima'da her türlü gösteri ve yürüyüşü yasakladı. Yasakları dinlemeyerek Lima'da gösteri yürüyüşü yapan ve uzun süredir grevde olan maden işçilerine polis ve güvenlik güçleri saldırdı. Bir düzineden fazla işçi yaralandı, 50'den fazlası gözaltına alındı. Fakat, CGTP'nin genel grevi kısa sürede gerçekleştirmek istemesi, hazırlıkların yetersizliği gibi nedenlerden genel greve katılım - beklenildiği gibi olmadı. Peru'daki işçi hareketlerinin, grevlerin en önemlisi 57 gün süren 85.000 maden işçisinin grevi idi. Maden işçileri uzun ve zorlu mücadele sonunda temel taleplerini kabul ettirdiler. Buna göre, şimdiye kadar tek tek işletmeler için geçerli olan Maden İşçileri Sendikasının toplu sözleşmeleri, Peru'daki tüm maden sektörü için geçerli olacak.

Maden işçileri, Ekim başlarından beri süregelen grev dalgasının, genel grevin, direnişlerin ana gücü oldu. Çeşitli toplum kesimlerini harekete geçirdiler. Ve bir çok sol örgütlerden, partilerden, -her örgütün kendi anlayışına göre- destek aldılar. Grev kırıcısı olanlardan bazıları öldürüldü. Maden endüstrisi birlik binası yerle bir edildi. Bir başka "sol" gerilla örgütü de el koyduğu 5000 pilici grevdeki madencilere dağıttı!.. "Sol Birlik" üyesi 6 milletvekili ise hükümetin dikkatini grevci maden işçilerinin durumuna çekmek için açlık grevi yaptılar.

Peru işçilerinin grevleri, direnişleri Alán Garcia'yı ve hükümeti güçlü bir şekilde sarstı. Aynı zamanda, sosyal-demokrat parti içinde de parti başkanı Garcia ve hükümete karşı huzursuzluğun ve güvensizliğin artmasına sebep oldu.

Basında çıkan haberlere göre, Sosyal-Demokrat parti kongresinde, Garcia uyguladığı politika nedeniyle eleştirildi ve parti başkanlığından alındı. Artık görevine sadece bir parti üyesi olarak devam edecek.

Garcia ise akıntıya karşı kürek çekmeye devam ediyor. Temmuz 1987'de aldığı, 10 banka, 17 sigorta ve 6 yatırım finansmanını devletleştirme kararından birkaç hafta önce vazgeçti. Devletleştirilen bankaların mal varlıklarını geri verdi. Peru'yu "IMF ve uluslararası kredi pazarının ağlarından kurtaracağım" diye yola çıkan

(Devamı s.43'de)

Düzeltme

Geçen sayımızda bazı dizgi yanlışları olmuştur. Düzeltir, özür dileriz.

"Burjuva demokrasisinin içyüzü ya da ABD başkanlık seçimleri - I" başlıklı yazıda:

Sayfa: 12, sütun:2, sondan 6.satırdaki "irade" kelimesi "idare" olacak.

Sayfa:13, sütun: 1, ilk paragrafın son cümlesinin doğrusu şöyledir:

"Fakat güçler dengesi böyle bir yasal engellemeyi imkansız kılar, daha doğrusu yasalar engellemeye yetmezse, Şili örneğinde yaşandığı gibi zor gündeme gelir ve burjuva demokrasisi en ince noktasında kırılır."

Sayfa:14, sütun:2, son paragrafın ilk cümlesinin doğrusu:

"ABD'deki tekelleşmenin boyutlarını basın sektöründe ele almayı uygun gördük, nedenine ilerde değineceğiz."

Aynı paragrafın 5.satırındaki "şekilde" kelimesi "şehirde" olacak.

Burjuva demokrasisinin içyüzü Ya da ABD Başkanlık seçimleri-II

C.Kaynak

Demokrat parti ile Cumhuriyetçi parti arasında herhangi bir farkın olabilmesi için aynı dünya görüşüne sahip olmalarına karşın birer programları, birer seçim platformları olması gerekir. Ortalıkta öyle bir şey yok. Atlanta Kongresinde Dukakis suya sabuna dokunmayan ABD büyüklüğünden, cömert olması gerektiği vb.den bahseden 10 sayfalık bir yazı okudu. Cumhuriyetçi partinin adayı Bush ona dahi gerek görmedi. Bu tür şeylere gerek görülmemesinin sebebi uygulanmasının imkansız olduğundan kaynaklanıyor. Yönetime gelen partinin veya kazanan adayın herhangi bir program uygulayabilmesi için ekonomik alanda bazı tercihler yapması, sosyal, kültürel vb. konularda düşünceleri doğultusunda reformlar, değişiklikler yapması gerekir. Batı Avrupa ülkelerine özgü bu nitelikler ABD'de aranmamalıdır.

Düzenin çarkları siyasi yönetimin iradesinden bağımsız olarak dönüyor. Burjuvazi kendi işini kendisi yapıyor. Sadece hükümete polis, adalet, savunma ve dış politikayla ilgilenme düşüyor. Hükümetin vergi arttırması, veya düşürmesi, bir kuruluşa sübvansiyon bağlanması bakanlık bütçelerinden birini kısıp ötekini arttırması gibi yetkiler nedir? Dünyanın en güçlü devletini yöneten veya öyle kabul edilen hükümetin manevra sahası bundan ibarettir. Durum böyle olunca kim seçimleri kazanırsa kazansın, kim başkan olursa olsun herhangi bir önemi yok. Yürütülecek politika bellidir. Eğer belli değil veya değiştirilmesi gerekiyorsa bir bilen mutlaka başkana söyler ve başkan da ne yapılması gerektiğini öğrenir.

Mademki yönetime gelmekle kayda değer bir değişiklik mümkün değil, o halde plan program yapma ihtiyacı kendiliğinden ortadan kalkar. Ayrıca siyasi hayatı paylaşan sadece iki parti var, ikisi de yönetime değişik aralıklarla geliyorlar. Bu nedenle bir parti ötekinin tavrını, programsızlığını demogojik bir tarzda eleştirip istismar edemez ve etmiyorlar. Çünkü bu konuda bir parti için söylenecek her şey ötekisi için de aynı boyutlarda geçerlidir. Böyle bir ortamda ve koşullarda ideolojik çekişmelerin yaşanmamasına, politik sürtüşmelerin olmamasına, her konuda görüş birliğine varılmasma kısacası siyaset yapılmamasına gerçekçilik, realizm diyemez miyiz?

Peki madem ki siyaset konuşulmuyor, iki parti arasında hiç bir fark yok, ABD'li seçmenler neye göre ve nasıl tercihlerini yapıp başkan seçiyorlar?

Siyasi müsabakanın mihenk taşını değişik toplumsal sorunlara ilişkin görüşlerin ileri sürülmesi ve bu görüşlerin birleşiminden oluşan programların karşılaştırılarak seçenek edilmesi oluşturur. Bu mümkün olmayınca da geriye adayların kendilerini, onların kişisel özellikleri kıstas alınarak tercih yapma zorunluluğu kalır. ABD'de durum bu olduğu için tüm dikkatler iki adayın kişiliği üzerinde yoğunlaştırılıyor. Seçeneğin kıstası kişiye indirgendiğinden adayların kendi dış görünümlerine, davranışlarına, konuşmalarına seçmen kitlelerinin beklentileri doğrultusunda çeki düzen vermek zorunda bırakıyor. Seçim kampanyasını parti örgütleri düzenlemiyor, bu konuda son derece uzmanlaşmış iletişim danışmanlarının koordinesi altında reklam şirketleri kampanyayı yürütüyorlar.

Seçmen kitlelerinin beklentisinden bahsettik. Toplum bir bütün olarak televizyon, radyo, yazılı basın gibi iletişim organlarınca belli bir doğrultuda şartlandırılarak yönlendiriliyor. Sosyal bilimlerin eriştiği ehlilik derecesi ve son yıllarda modern teknolojik araçların kullanımı ile sağlanan uygulamadaki olağanüstü başarılar toplumun nabzını herhangi bir konuda ve anında ölçme fırsatını veriyor. Egemenliğini her düzeyde örümcek ağı gibi dokumuş burjuvazi toplumu at gözlüğü ile istediği yörüngeye oturtmuş. Bu yörüngenin dışında alternatif olmadığı kabul ettirilmiş ve toplum birbirlerinden farksız seçenekler arasında tercih yapma zorunluluğu ile karşı karşıya. Bu koşullarda benzer öneriler enine boyuna tanıtılıyor, öz aynı olduğu için biçimsel değişikliklere dayanılarak suni bir zıtlık yaratılıyor ve ardından kamu araştırma kurumları kitlelerin tepkisini, nabzını ölçüyor, benzer iki veya daha fazla öneriden hangisinin tercih edildiğini tespit ediyorlar.

Başkanlık adayları için de durum aynısı. Atlanta Kongresinin yapıldığı günlerde Dukakis ağız birliğiyle "yenilmez" ilan edildi. Bunun nedeni Dukakis'in vergileri artırarak yoksullara yardım

etme, sosyal hizmetlere önem verme gibi önerilere bağlanmayıp Bush'un kişiliği ile açıklanmaya çalışıldı. 1830'da beri hiç bir başkan yardımcısının seçimleri kazanmadığı, Bush'un Reagan'm gölgesinde yürüyen kişiliksiz, beceriksiz, yeteneksiz vb. bir aday olduğu, dolayısıyla seçilmesinin imkansız olduğu ima edildi. Dukakis solcu kabul edildiği için bu kusurunu dengelemek amacıyla kendisine aşırı bir gerici olan milyarder Bensen'i yardımcı ilan ederek Bush'un tabanına oynamaya yeltendi.

George Bush'un arenaya inmesiyle kampanya netlik kazanmaya başladı. Tekel lobilerinin tercihlerini açıklamaya başlamalarıyla dün çamura batırılmak istenen Bush'un olağanüstü yetenekleri keşfedilmeye ve övülmeye başladı. Cumhuriyetçi Parti Başkanlığı, CIA Başkanlığı, ABD Birleşmiş Milletler Temsilciliği, Pekin elçiliği, 8 yıl Başkan yardımcılığı vs. Tek kusuru ömrünü toplumdan kopuk olarak bürokraside geçirdiği, belki de tipi elvermediği için Bush'un kadın seçmenlerin sempatisini kazanmada zorluk çektiği anlaşıldı. En azından kamuoyu araştırmaları bu sonucu veriyordu. Bu giderilemez bir eksiklik değildi ve açığı kapamak için Bush, nerden bulduysa, kendisine istikrarsız bir fallokratı, Dan Quayle'i yardımcı seçti. Başlıcaözelliği gelişigüzel konuşma olan Dan Quayle ortalığı ters-türs laflarla bulandırmasın diye Bush'un danışmanları tarafından resmen gözaltına alındı ve kampanyadan yasaklandı. Sadece sırıtkan fotoğrafları genç kızlara gösterilmekle yetiniliyor.

Böylece karşılıklı ekipler belirlendikten sonra kampanyanın düşünce çatışması denilen aşamaya geçildi. Basın ve yayın organları aracılığıyla her iki kampın kampanyasını üstlenen reklam şirketleri kıyasıya bir mücadele başlattılar. Tutarı 350 milyon doları aştığı söylenen kampanyada tekellerin tercihlerinin göreceli bir yansımasını oluşturan basının tavrı şöyle: *New York Times* ve *Boston Globe* çekingen bir tarzda yani kerhen Dukakis'i destekliyorlar. *New York Post, Daily News, Wall Street Journal, Washington Times* ve *Miami Herald* içtenlikle ve kararlılıkla Bush'u savunuyorlar *Washington Post* ise kampanyayı beğenmediği için tarafsız kalmak zorunda olduğunu iddia ediyor. Bu saflaşmanın boyutları 8 Kasım seçimlerini kimin kazanacağı konusunda yaklaşık bir fikir veriyor. Tekel grupları içinde basın sektörünü seçmemizin amacı bu sektörün iletişimsel niteliği ile kampanyada belirleyici bir role sahip olduğudur. Ayrıca ABD'de de çoğu kez basın bağımsız ve başlıbaşına tekel oluşturmaktan öte sanayi tekellerinin veya mali çevrelerin, bankaların uzantısı, kolları durumundadır.

Kişisel sorunlar dışında polemik konusu olan öneriler kürtajın serbest bırakılma talebi, mahkumlara izin hakkının tanınması, bayrağa saygı marşının okullarda okutulması. Dukakis'in taraftar olduğu kürtajın serbest bırakılmasına Bush kesinlikle karşı, zina durumunda dahi cinayetle eş anlamlı görüyor. Mahkumların izin hakkını Dukakis savunuyor ama savunmakla başına iş açtı. Dukakis'in valisi olduğu Massachusett'te bir kadına tecavüz etmekten mahkum edilen Willie Horton adında bir zenci izin sırasında aynı suçu tekrar işledi. Bu olay iki aydır kampanyanın tartışılan tek konusu. İstismar edilip genelleştirilen bu olaydan hareket edilerek izin hakkını savunan Dukakis'in seçmenlerinin "tecavüz uzmanları" oldukları Bush ve ekibi tarafından iki aydır tekrar tekrar işleniyor. Willie Horton'un zenciliğine dayanarak Bush'u ırçılıkla suçlamaya çalışan Dukakis yine de epeyce köşeye sıkıştı. Bayrağa saygı marşının okullarda okutulup okutulmaması başkanın yetkisi dışında olmasına, anayasa mahkemesinin kararı ile belirlenmesine karşın, adaylar keskin bir polemik konusuna dönüştürdüler. Vietnam'da onbinlerce askerin kanı uğruna dökülen ve ABD'nin büyüklüğünün sembolü olan yıldızlı bayrağa saygı marşının okullarda söylenmesinin zorunlu olduğunu savunan Bush, Dukakis'in olumsuz tavrını ABD'nin büyüklüğüne saygısızlık olarak değerlendiriyor.

Toplumsal denebilecek sorunlar bunlarla sınırlı olduğu için geriye kişisel sorunlar kalıyor. Adiliği ve seviyesizliği bizi yazıp yazmamakta tereddüte düşürdü. Ama bu suçlamalar fısıltı gazetelerinin yaydığı dedikodular değil, resmi deklerasyonlardır ve başkanlık seçimlerinde seçenek yapmakta önemli bir rol oynuyorlar. Adam harcamakta tek ve en etkili silah özel hayatın skandallarıdır. Sanki diğerleri zemzem suyuyla yıkanmış meleklermiş ki Gary Hart'm başını bir mankenle olan macerası yedi. ABD siyasi hayatının bu özelliği yeni değil. Franklin Roosevelt zamanında "Cumhuriyetçiler yalnız bana, eşime ve çocuklarıma saldırmıyorlar, onlar şimdi de küçük köpeğim Fala'yı hedefliyorlar. Saldırıları beni etkilemiyor, ama Fala çok üzülüyor" diye ünlü bir açıklamada bulunmuştu. Bu nedenle bizim yazdıklarımız kasıtlı karalama amacıyla özenle seçilmiş değil, tam tersine, en az ayıp olanlarıdır.

ABD televizyonunda ticari rekabetin aracı reklam, karşılaştırmalı olarak yapıldığı için oldukça vahşi ve tahrip edici oluyor. Siyasette de aynı yöntemleri

kullanma serbest olduğundan "omo daha temiz yıkar"ın karşılığı "bizimki, Dan Quayle daha yakışıklı" oluyor. Veya Dukakis'e "Yunan cücesi" denildiğinde alternatif olarak "Bush 1,90 cm" diye öneriliyor. Cumhuriyetçiler Dukakis'in çocukken bir hastalık geçirdiğini iddia ettiklerinde Demokratlar Bush'un eşi Barbara'mn saçlarının beyaz olduğu ve yaşlı göründüğünden, Bush'a yakışmadığını söylüyorlar. Son olarak Demokratların en önemli insiyatifi ve atağı Dukakis'in kampanya müdürünün düzenlediği muhteşem bir basın toplantısıyla açıklandı: "Bay Bush gerçeği söylemek zorunda. ABD halkı Barbara'mn Beyaz Sarayda yatağını paylaşıp paylaşmayacağını bilmesi gerekir".

İşte her şeyi "medeni düşünce çatışmasının" belirlediği, ideolojik çatışmalardan, grupçu sürtüşmelerden arınmış, toleranslı, hoşgörülü, uzlaşmacı ideal toplum modeli ABD'de siyasetin acıklı durumu bundan ibaret. Çok uluslu şirketlerin parmakları ucunda kukla gibi oynattıkları siyaset adamlarının rolü sanatsal hiçbir değeri olmayan bir tiyatro oyununun figuranlarımn rolüne indirgenmiştir. Hele John Kennedy gibi karizmatik, Ronald Reagan gibi iletişimsel yetenekleri olmayan adaylar, kuklalık yapmayı dahi beceremiyorlar.

Başlangıçta seçimlerin bir araç olarak anlamını kaybederek başlı başına bir amaca dönüştüğünü belirtmiştik. En güçlü tekel lobilerinin desteğini alan adayın seçimleri kazanması tarihin kanıtladığı bir gerçek. Son yıllara kadar bu gerçek ancak seçim sonuçlarının alınmasıyla öğrenilebiliyordu. Bu nedenle seçimler bir formalite de olsa kullanılması zorunlu bir araçtı. Fakat gelinen aşamada sonucu öğrenmek için seçimleri beklemenin bir anlamı kalmadı. Günü birlik yapılan kamuoyu araştırmaları çok isabetli olarak kesin sonuçları tespit edebiliyorlar. 1964'ten beri ABD'de uygulanan bu pratik Fransa'daki gibi dakik olmasa bile hata payı oldukça az. Mademki başkan olacak kişiyi belirleyen en güçlü bir kaç tekelin kararı, karar da iletişim organları aracılığıyla kitlelere dayatılarak kabul ettiriliyor, kabul ettirildikten sonra da kitlenin tepkisi, tercihi kamuoyu araştırma kurumlarınca çok isabetlice ölçülebiliyor. Peki neden üstelik bu gereksiz yere bir seçim yapma zahmetine katlanılıyor? Bu soruya birden fazla cevap bulmak mümkün değil. Sadece tekelci burjuvazinin kararını seçmenlere onaylatarak başkanın meşru olması, ciddiye alınması için seçim yapılıyor. Bu nedenle seçimler başlı başına bir amaca dönüşüyorlar. Fakat bu mekanik işlerlik ve yozlaşma beraberinde gittikçe büyüyen bir olumsuzluk getiriyor. Katılım sorunu! Sarfedilen tüm çabalara rağmen insanlar artık sandık başına gitmek istemiyor, gitmiyorlar. ABD'de katılım oranı %50'yi çok az geçiyor, bu yıl %50'yi bulması bile şüpheli.

Bu safhayı kapatmadan önce son olarak bir konuya daha değinirsek iyi olur. Sıra ile yönetime getirilen iki parti arasındaki nöbet değişikliği neye dayanılarak, hangi sebeple yapılıyor? Mekanizmaya paravanlık yapan emir eri durumundaki yöneticiler daha açıkçası başkan neden sorumlu tutulabilir? İşin özüne bakılınca hiçbir şeyden. Fakat burjuvazi bunalıma girince veya strateji değiştirmek isteyince fatura kesilecek birisi olması gerekir. Bu nedenle faturanın gideceği yer görünürde her şeyden sorumlu olan başkandır, dolayısıyla dahil olduğu partidir. Burjuvazi rota değiştirmeye karar verdi mi, bu defa mekanizma tam tersine işler, istenmeyen adayın veya yeniden seçilmesi tasvip edilmeyen başkanın olumsuz yönleri ön plana çıkarılır ve işe yaramaz adam ilan edilir. Seçmekte olduğu gibi harcamada da siyasi anlamda söylenecek bir şey olmadığı için skandallar ön plana çıkarılır. Nixon'un dişleri, Carter'in yufka yürekli sırıtkanlığı veya kardeşi Willy'nin Kaddafi ile ticari ilişkileri, Gerald Ford'un uçaktan inerken her zaman tökezleyip yuvarlanması vs. Ama burjuvazi gidişattan memnunsa ister Georg Bush Panamalı general Noriega ile esrar kaçakçılığı yapsın, ister hergün bir İrangate olsun ister başkan pot üstüne pot kırsın hiçbir önemi yok ve bu tür olayların varlığı dahi duyulmaz.

* * *

Reagan' lı yıllar

Vietnam hezimetinden sonra dünyanın değişik yörelerinde yükselen anti-emperyalist mücadelelerin ABD emperyalizmini göreceli bir gerilemeye zorladıkları görüldü. Ekonomik krizin etkileri ile de birleşen ABD emperyalizminin bu olumsuz durumu burjuvazinin taktik değiştirmesine yol açtı. Burjuvazi bunalımın faturasını Jimmy Carter yönetimine keserek yeni atılımının bayraktarlığını Ronald Reagan'a teslim etti. Reagan yönetiminin icraatı şahsında somutlaşan toparlanma politikasını siyasi ve ekonomik olmak üzere iki düzeye indirgemek mümkün.

ABD burjuvazinin Reagan döneminde takındığı siyasi tavrın esas özelliğini tavizsizlik, katılık ve

saldırganlık olarak özetleyebiliriz. ABD burjuvazisinin içerde krizi dizginleme, dışarda ise açılan gedikleri kapatıp kapitalist kampın önderi olarak konumunu sağlamlaştırmak için yaptığı bu taktik değişiklik sonucu ABD çıkarlarıyla çelişen girişimler karşısında, zorunlu da olsa, kaderci davranılıp sineye çekme, yer yer uzlaşmalara gitme, Helsinki Nihai Senedinden, insan haklarından bahsetme, Sakharov'a mektup yazma, kısacası güler yüzlü davranınalara son verildi.

ABD emperyalizminin saldırgan, hırçın ve yayılınacı politikasına hız vermek için silahlanma yarışı Reagan yönetiminin baş çelişkisine dönüştürülerek, ABD'nin kararlılığını ispatlamak ve dünya halklarına gözdağı vermek amacıyla Grenada işgali gerçekleştirildi, Libya'ya saldırıldı, körfez savaşına, Lübnan'a müdahale edildi, karşı devrimci Kontra gerillalarına, Afgan mücahitlerine yardım yağdırıldı. ABD'nin bu saldırgan politikası sonucu ABD'nin doğal müttefikleri gerek siyasi gerekse ekonomik alanda hizaya getirilerek yedeğe alındılar. Uzman çevrelerin "pahalı macera" olarak nitelendirdikleri SDI projesi ile uzaya mayın döşemeye kadar işi vardıran ABD'nin Reagancı politikası dünya halklarına olduğu gibi ABD halkına da çok pahalıya mal olmasına rağmen Gorbaçov'la imzalanan anlaşma ile taçlandırılarak "başarılı" ve "barışsever" bir dönem ilan edildi.

Ekonomik anlamda Reaganlı yılların tek kelimeyle özeti dizginsiz liberalizmdir. Pratikte saf uygulamasına hiçbir zaman rastlanmayan liberalizmin en ilkel teorisi "jandarma-devlet" anlayışına ABD tarihinde Reagan döneminde olduğu kadar yaklaşılmamıştır. Ekonomik krizden kurtulmanın, ancak pazar ekonomisinin arz talep kurallarının serbest işlerliğine kayıtsız şartsız uymakla mümkün olduğu iddia edilerek devletin zaten çok sınırlı olan imtiyazları sıfırlanmıştır.

Şubat 1981'de çıkarılan bir yasa ile vergiler gelir düzeyine bakmaksızın %23 oranında düşürüldü. İstisnasız tüm bakanlıkların bütçelerinde yapılan sınırlamalar sonucu elde edilen artıklar askeri harcamalara ayrıldı. Federal düzeyde yoksullara yapılan kamu yardımları, lojman için öngörülen sübvansiyonlar, eğitime, kültürel ve sosyal hizmetlere ayrılan harcamalar tamamen traşlandı. Ulaşım sektöründe, telekomünikasyonlarda, mali kuruluşlarda, bankalarda vs. çetin mücadeleler sonucu elde edilen yasal düzenlemeler (çalışma saatleri, ücretler, çalışma koşulları, prim hakları vb.) tamamen kaldırıldı. Bu dizginsiz liberalist anlayış sonucu her yerde her şey işverenlerin yani tekellerin insafına terk edildi.

Bu ekonomik politikanın verdiği ürünlerin en iyi görünenleri abartılarak ön plana çıkarılıyor, ABD'nin mucizesi, Reagan'lı altın yıllar diye esinlenmesi gereken örnekler olarak sunuluyor. İngiltere'de Bayan Thaetcher Fransa'da Chirac sınırlı oranlarda Reagan'ın ekonomik politikasını taklit etmeye dahi çalıştılar. Fakat sözde katıksız savunmalarına rağmen pratikte istedikleri kadar ileri gidemediler ve gidemiyorlar. ABD ekonomisinin bütünden soyutlanarak ileri sürülen olumlu yönlerinin doğruluk payı var. Fakat konu bir bütünlük içinde ele alınıp değerlendirildiğinde olumlu yönlerin tamamen göreceli kaldığı ve bir çok farklı ve ters özellikler gizlediği anlaşılıyor. Bu nedenle mucizenin perde arkası somut örneklerle görülebilir.

Enflasyon oranı 1980'de %13,9 iken 1988 sonunda %4'ün altında kalması bekleniyor. Bu doğrudur ama nedenleri açıklanmadan sonuç itibariyle bir anlam ifade etmiyor. Son yıllarda gelişmiş ileri kapitalist ekonomilerin hepsinde önemli bir dezenflasyon yaşadığı görülüyor. Bu eğilim bazı sihirli reçetelerin uygulanması ile elde edilmedi, sadece üç tanesini belirtelim. Önce en ilginç örnek petrol fiyatlarının oluşturduğu hammadde fiyatlarındaki önemli düşüştür. Bunun kendine has sebepleri var ama sonuç olarak hammadde fiyatlarındaki aşırı alçalma ileri kapitalist ülke ekonomilerinin canlılığına önemli katkıda bulunuyor. İkinci olarak yıllardır dayatılan kemer sıkma politikaları maliyet oranını önemli ölçüde sınırlayıp doğrudan fiyatlara yansıyor. Üçüncü ve son olarak teknolojik gelişmenin üretime sağladığı üretkenliğin payını hesaba katmak gerekir. Ayrıca enflasyon oranının Fransa'da %3'ün altına, Almanya'da %1,1 civarına, Hollanda'da %0.9'a, Japonya'da %0.2'ye çekildiği de bilinirse ABD'deki düşüşün herhangi bir mucize yanı kalmadığı kendiliğinden anlaşılır.

İkinci olarak ABD'de yaşandığı savunulan ekonomik sıçramanın işsizlik üzerindeki etkisine bakalım. 1988'de işsizlik oranının %5,6 civarına düşmesi bir çok ileri kapitalist ülkeye göre iyi ve olumlu bir rakamdır. OECD uzmanları ABD ekonomisinin 1970-1986 döneminde 28 milyon yeni iş yarattığını, bu rakamın 1975-85 için 20 milyon, 1982-84 için 6 milyon ve Reagan dönemi için de 15 milyon civarında olduğunu ileri sürüyorlar. Araştırdığımız başka kaynaklar da yaklaşık olarak aynı oranlarda mutabık kalıyorlar. İstatistiklerdeki geleneksel dala-

vere payı saklı tutulmak kaydıyla bu veriler doğru kabul edilebilir.

Astronomik boyutlara sahip bu oranların nedenlerine gelince aşağıdaki gözlemlerin dikkate alınması gerekir.

1) ABD ekonomisi 250 milyonluk bir nüfusa sahip iç pazarın gereksimlerini karşılamak zorunda. Ayrıca ABD'nin dünya pazarlarında çoğu kez tekelci konumdaki etkinliği, iç pazardan çok önemli tüketim ihtiyacını karşılama yükümlülüğü ABD ekonomisine asgarinin üstünde bir üretim yapma olanağı sağlıyor. Bu nedenle ABD ekonomisinin konumu iç pazarı dar dış pazarı sınırlı ekonomilerden farklı ve dolayısıyla yüksek kapasitede çalışarak yeni iş yaratması normal. Yalnız bu potansiyel nitelik işsizliğin bu denli azalmasında tek açıklama olarak kabul edilemez.

2) Batı Avrupa ülkelerinde işsizler işsizlik yardımından faydalanıyor, sosyal güvenceleri var. ABD Güney Afrika ile birlikte ileri kapitalist ülkelerden genelleşmiş sosyal güvenliği olmayan iki ülkeden birisi. Bu nedenle işsiz kalan insanlar tamamen kiliselerin, derneklerin kapısında tabiat kanunlarının insafına terk ediliyorlar. Dolayısıyla ücretin seviyesine, işin kalitesine, çalışma koşullarının niteliğine bakmaksızın her türlü işi kabullenmek bir zorunluluğa dönüşüyor. Yasal güvencelerin, sınırlamaların olmadığı bir ortamda işverenler on milyonlardan oluşan işsizler ordusunun sefaletini açık arttırmaya tabi tutuyorlar.

İşsizliğin sefaleti ve boyutları işverenlerin tek taraflı ve özgürce tespit ettikleri koşullarda ucuz işgücü ve bunun sağladığı kar oranından faydalanma ortamı oluşturuyor. Bu şekilde yeni iş yaratma işverenlere işçinin ücreti, primi ve sosyal ödeneklerinin tutarı ile karşılaştırılamayacak oranda kar sağladığı için işçi almakta tereddüt edilmiyor. Reagan döneminde 15 milyon yeni iş bu koşullarda yaratılabildi.

Yeni iş sözkonusu olunca bundan tam çalışma süresi, normal bir ücret, göreli de olsa geleceği garantili bir iş anlaşılmamalıdır. Sık sık belirtilmesine rağmen oranı açıklanmayan bir kesim kısmi çalışma süresine sahip işlerde çalışıyor. Örneğin haftada 10 saat çalışan bir hizmetçi veya temizlikçi işsizlikten çıkarılarak normal bir işçi sayılıyor. Harvard'da bir odanın aylık kirası 400 ile 500 dolar arasında değişirken saati 3,25 dolara çalışan işçiler var. 1983 verilerine göre çalışan toplam nüfusun %15'ini temsil eden 35 milyon ABD vatandaşı fakirlik sınırının altında bir gelirle geçiniyorlar. 1983 verilerine göre şehirde yaşayan 4 kişilik bir ailenin yıllık geliri 9000 doları aşmıyorsa fakir sayılıyor. Bu kıstaslara göre çalışan toplam nüfusun %25'i 17.000 dolarlık yıllık gelirle düşük ücretli ve fakir kesim kategorisi arasında yer alıyor. Böylece çalışmalarına rağmen çalışan nüfusun %16'sını aşkın bir kesim fakirlik sınırlarının altına düşen bir gelire sahipler.

Son olarak 15 milyon yeni işin hangi sektörlerde yaratıldığı sorununa gelince nitelik sorunu daha da açıklık kazanıyor. 1970-86 döneminde 28 milyon yeni iş yaratıldığını belirtmiştik. Yapılan araştırmalar bunların 27 milyonunun yani %96'sını hizmet sektörünce sunulduğu ortaya çıkıyor. Diğer taraftan sömürünün en yoğun olduğu 1 ile 19 kişi arasında personele sahip küçük işletmeler ucuz işgücünden en fazla yararlananlardır. Zira yaratılan yeni işler %88,1 oranında bu işletmeler tarafından sağlanmıştır.

Sonuç

Reagan'ın geride bıraktığı miras etkisini hissettiriyor ve hissettirecek. Paylaşılması dünya halklarına olduğu gibi ABD halkına da sancılı günler yaşatıyor ve yaşatacak. Rutgers Üniversitesi Sosyoloji Profesörü Jerry Kloby'nin yaptığı bir araştırmaya göre ABD'de gelir dağılımında fantastik değişimler yaşandı. Toplam gelirin %71,7'si nüfusun %10'u arasında paylaşılıyor. Bu %10'luk kesimin %0,5'ini temsil eden yaklaşık 1.250.000 kişinin mülkiyeti geriye kalan 210 milyon kişinin toplam gelirinden daha fazla. Menkul ve gayrimenkul mülkiyet toplu olarak hesaplandığında nüfusun %0,5'inin varlığı %90'ının toplam mülkiyetinin 3 katından fazla.

En yoksul kesimi oluşturan toplam nüfusun %20'si toplam gelirin %4,6'sını paylaşıyorlar. Reagan'ın liberalizmi ABD'de 3.000.000 kişiyi evsiz bırakırken 7 yılda 2000 milyar doları Pentagon'un namlu imalatına harcadı. Sefaletin 47 yıldır eşine rastlanmamış boyutlara tırmandığı, sadece New York sokaklarında sabahlayan 70.000 "homeless" denilen evsizin durumu Reagan'ın parlak bilançosunun manzarası bozulur diye hesaba katılmıyor. ABD'nin üstünlüğünü patlayıcı imal etme yeteneğine indirgeyen Reagan'lı yıllar ekonomide bir gerileme dönemi başlatmıştır. 1978'de 42 milyar dolar olan ABD'nin dış ticaret açığı 1987 sonunda 170 milyara fırladı. Bu da ABD ekonomisinin rekabet gücünü kaybetmeye başladığını ifade ediyor.

Pazarların zorla korunması, hammaddelerin gaspedilmesi tek başına ekonomik dinamizm sağlamaya

yetmiyor. 20 milyon kişinin okur yazar olmadığı, 40 milyonun en basit ve temel bilgilerden yoksun olduğu ABD toplumunda ekonomik sektörler uzman eleman ve kadro bulmakta sıkıntı çekiyorlar. Sıkıntıyı gidermek için Reagan yönetimi 1986 yılında araştırma dalına 119 milyar dolar ayırmayı ihmal etmedi ama bunun önemli bir bölümünün askeri laboratuvarlarda harcandığı düşünülür ve aynı yıl Japonya'nın araştırmaya ayırdığı 72 milyar dolarla kıyaslanırsa ihtiyacı karşılamaktan çok uzak olduğu anlaşılır. Yaşam standardını korumak için sistematik olarak borçlanmaya gidilerek 1980'de 900 milyar dolar olan dış borç 1987'de 2.400 milyara ulaştı, yani Reagan döneminde üçe katlandı. Borcun faizi 1988'de federal bütçenin %15'ini temsil ediyor. Aynı şekilde kredi ile yaşamanın moda olduğu ABD'de kişi başına ortalama 7 kredikartı düşüyor ve 1987 yılında tüketicinin borcu 617 milyar dolar olurken, tasarruf oranı %3 civarına indi. 1987 yılında 50 yıldır ilk defa ABD'de yatırım yapan yabancı şirketlerin kar transferi 267 milyona çıkarak ABD şirketlerinin yatırımlarıyla dışardan sağladıkları kar miktarını geçti.

ABD'nin başkaları sırtından sürdürdüğü refahın faturasını ödettirecek birilerini bulması gerekir. Alışkanlık kazanan ABD emperyalizmi sürekli açıklarını başkalarını talan ederek kapatıyor. Bu defa nasıl bir yol denenir belli değil. Uluslararası mali denge o kadar nazikleşmiş ki radikal önlemler de alamıyor. Sermayeyi çekmek için faiz oranlarında yapılan en ufak bir değişiklik bütün borsalarda fırtına koparıyor, patlamanın eşiğine geliniyor. Ama tüm bu olumsuzluklara rağmen burjuvazi yukarıda bahsettiğimiz evsiz 3 milyon "homeless"e ve sefalet sınırlarının altında yaşayan 35 milyon sefil insana "yuppies"leri, "golden-boy"ları örnek göstermekten geri durmuyor. "Yuppies"ler serbes meslek ve hizmet sektörlerinde "namus"larıyla milyonları kıran 25-40 yaşlarında, Amerika'nın genç kurtları diye anılan ve sayıları bir kaç milyondan ibaret delikanlı. "Golden-boy"lar ise borsalarda spekülasyon tellallığı yapan ve aylıkları milyonlarla hesaplanan bir avuç genç insan. Barınacak bir ev dahi bulamayan aç ve sefil insanlara kurtuluş yolu olarak "yuppies"leri ve "golden-boy"ları örnek göstermek, ister istemez Marie Antoinette'nin 1789 Fransız devriminin arifesinde aç insanlara önerdiği ve zamanla haklı olarak bir çok kraliçeye mal edilen ünlü pasta-ekmek hikayesini hatırlatıyor.

Ekim 1988

Kim kimi yargılayacak?

(Başlarafı s.7'de)

Bu görüşleri savunanların hepsinin de "demokratik devrimci" olması tesadüf müdür? Bizce bu tesadüf değildir. Tersine "demokrasi"yi program edinmenin doğal sonucudur.

Yazımızı tamamlarken, kampanyanın çıkmazını ve reformizmini daha çarpıcı olarak gösterebilmek için kampanya yürütücülere bazı sorular soralım.

Öncelikle belirteyim ki, "12 Eylül yargılanmalıdır" ifadesi muğlak bir ifadedir ve açılmaya ihtiyacı vardır. Neyin ya da kimlerin yargılanmasını istiyorsunuz? '83'e kadarki dönemin mi, 5 generalin mi? Yoksa buna Özal'ı da dahil edecek misiniz? Bildiğiniz bir noktayı (belki unutmuşsunuzdur) hatırlatmadan yapamayacağım. '82 Anayasası ile 5 generalin yargılanması yasaklanmıştır. Bu nedenle Anayasada ufak bir değişiklik yapılmasını talep etmeniz gerekecek. Hemen belirteyim ki bu konuda SHP ve DYP ile ittifak yapabilirsiniz! İkinci ve önemli bir nokta da, burjuva mahkemelerine bir konuda suç duyurusunda bulunurken, bazı hukuk kuralları yerine getirilmek zorundadır. Bunların hangi maddeden yargılanmasını talep edeceksiniz? Davaya hangi mahkeme bakacak, Anayasa mahkemesi mi, yoksa hala yürürlükte olan sıkıyönetim mahkemeleri mi?

Gerçekten tam bir komedi. Üzülünecek yan, bunların "sosyalizm" adına hareket eden bazı gazetelerin de yapması. Sizlere tavsiyemiz bu işi ustalarına bırakın arkadaşlar. Başta Uğur Mumcu olmak üzere Cumhuriyet gazetesi yazarlarına. İnanın ki onlar bu işi sizlerden çok daha iyi becereceklerdir. Yazık sizlere, çok yazık...

25 Aralık 1988

Can Utku

Peru'da işçi sınıfı ayakta

(Başlarafı s.37'de)

Garcia, 1989'daki kamu harcamalarının karşılanabilmesi için 1,3 milyar dolarlık dış borç bulmak zorunda.

Garcia son bir açıklamasında, "Peru için tek umut ben değilim" derken kendi çıkmazını kabul ettiği gibi, bir gerçekliği de dile getirdi: Peru işçileri için tek umut sosyal-demokrat Garcia ve partisi değildir. Onların umudu sadece kendi ellerindedir.

Mustafa Suphi ve 14 yoldaşı 68 yıl önce
Kemalist burjuvazi tarafından katledildiler

28-29 Ocak 1921'i unutma!

KALBİM
...

Saplı göğsüme 15 kara saplı pıçak!
Kalbim yine çarpıyor,
Kalbim yine çarpacak!...

Göğsümde 15 yara var!
Deldiler göğsümü 15 yerinden,
sandılar ki vurmaz artık kalbim kederinden!
Kalbim yine çarpıyor,
kalbim yine çarpacak!!!

Yandı 15 yaramdan 15 alev,
kırıldı göğsümde 15 kara saplı pıçak..
Kalbim
kanlı bir bayrak gibi çarpıyor
ÇAR-PA-CAK!!!

Nazım Hikmet

Dünya ihtilalinin gelecekteki seyrinde, Türkiye proletaryası şerefli bir mevki işgal edecektir.

M.Suphi

"Karadeniz Kıyılarında Parçalanan Mustafa Suphi ve Yoldaşlarının İkinci Yıldönümleri dolayısıyla 28-29 KANUNUSANİ 1921" adı altında Moskova'da basılan kitabın "Başlarken" bölümü:

1921 yılının 28-29 Ocağında onbeş Türk Komünistini Türkiye burjuvazisi Karadeniz'de boğdu. Eh! Tarih, sınıf mücadelesi tarihidir...

Yoldaş!

Türk proletaryasının ilk bilinçli onbeş ölüsünü unutma...

Bu küçücük kitap, sana onların içlerinden birinin hayatını ve fikirlerini anlatacak.

Mustafa Suphi özellikle son yıllarını bütün ateşiyle proletaryanın kurtuluşuna adamış sağlam bir kafa idi, bir komünistti.

Onun fikirleri, senin için istifadelidir. Onun hayatı, senin için bir tecrübedir.

Mustafa Suphi ismi, sana son nefeslerini tam bir Komünist gibi veren onbeş ölüyü hatırlatsın... Ve her yılın 28-29 Ocağında bu kitabı yoldaşlarınla beraber oku.

Yoldaş! Biz sana, Trabzon önünde parçalanıp Karadeniz'e atılan bu onbeş arkadaşını ve birer birer tanıtmak isterdik. Fakat onları öldürenler, onların yadigarlarını ve eserlerini de beraber yok ettiler.

Eh! Sınıf mücadelesi, aynı zamanda ülkü mücadelesidir. Fakat biz bundan acıklanmıyoruz.

Yoldaş! Bu onbeş ölü, bizim için nihayet onbeş isimsiz Komünisttir. Ve sen, bu isimsiz ölülerin isimleri, cisimleri, renkleri ve dilleri bizim için bir hiçtir. Biz her yaşayan işçi kadar, her ölen Komünisti de farksız tanırız. Çünkü biz, ayrılıksız, sınıfsız bir toplum yaratmak istiyoruz.

Yoldaş! Devrim uğruna ölülerimiz arttıkça, saflarımızı sıklaştıralım. Çünkü işin tam tatlı yerindeyiz.

Eh! Sınıf mücadelesi, hakimiyet mücadelesi demektir!

Yaşasın genç, teşkilatlı ve kudretli proleter kitleleri!

Yaşasın Komünist Partisi!

Biz, Suphi'nin yürüdüğü yoldan yürüyoruz!

28-29 Ocak 1921 tarihi, Türkiye proletaryasının acıklı ve yaslı bir günüdür. Yarın biz, İstanbul'u Türkiye proleterlerinin kızıl başkenti yapacağız.